

การพัฒนาการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดราชบุรี

ว่าที่ร้อยโททองสา ทองหนองยาง

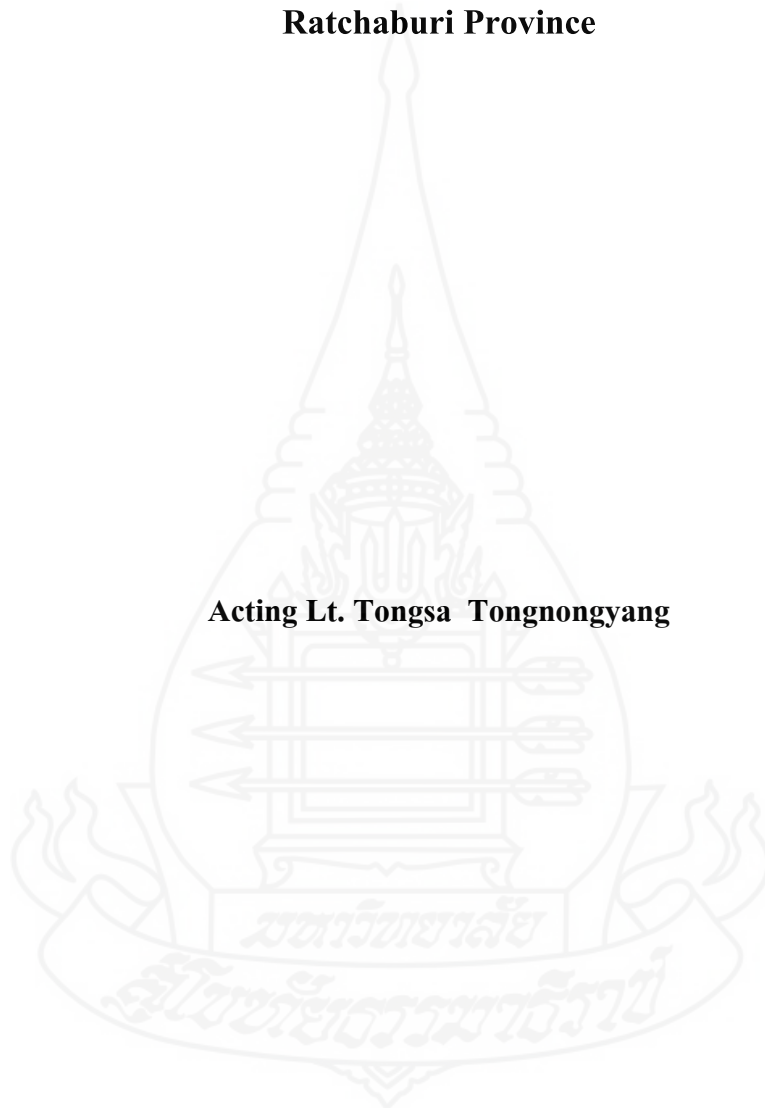

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2557

**Operational Development of Community Pest Management Centers in
Ratchaburi Province**

Acting Lt. Tongsa Tongnongyang

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Agriculture in Agricultural Extension and Development

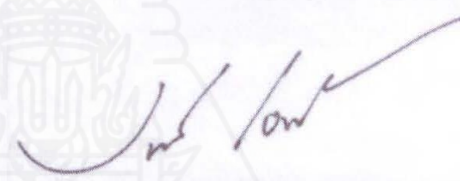
School of Agriculture and Cooperatives
Sukhothai Thammathirat Open University

2014

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การพัฒนาการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดราชบุรี
ชื่อและนามสกุล ว่าที่ร้อยโททองสา ทองหนองยาง
แขนงวิชา ส่งเสริมการเกษตร
สาขาวิชา เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เฉลิมศักดิ์ คุ่มหิรัญ
2. รองศาสตราจารย์ ดร. สุนันท์ สีสังข์

วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 21 สิงหาคม 2558

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(อาจารย์วัชรพร โอพารกนก)

ประธานกรรมการ

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เฉลิมศักดิ์ คุ่มหิรัญ)

กรรมการ

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุนันท์ สีสังข์)

กรรมการ

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(ศาสตราจารย์ ดร. สิริวรรณ ศรีพหล)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

ชื่อวิทยานิพนธ์ การพัฒนาการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดราชบุรี

ผู้วิจัย ว่าที่ร้อยโททองสา ทองหนองยาง รหัสนักศึกษา 2569001924

ปริญญา เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เฉลิมศักดิ์ คุ้มหิรัญ (2) รองศาสตราจารย์ ดร. สุนันท์ สีสังข์
ปีการศึกษา 2557

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (2) ความรู้ของกรรมการเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (3) การดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (4) ปัญหาในการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (5) ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรเพื่อพัฒนาการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (6) เปรียบเทียบปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่มีชนิดพืชหลักที่แตกต่างกัน

ประชากรในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดราชบุรี จำนวน 89 ศูนย์ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 73 ศูนย์ โดยในแต่ละศูนย์ที่เป็นตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูลคือ ประธานและกรรมการศูนย์ 1 คน รวม 146 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดอันดับ และการวิเคราะห์ความแปรปรวน

ผลการวิจัยพบว่า (1) ประธานและกรรมการที่ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 58.1 ปี สถานภาพสมรส จบชั้นประถมศึกษา ส่วนใหญ่ได้รับความรู้ข่าวสารทางการเกษตรจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ (2) กรรมการส่วนใหญ่มีความรู้เรื่องศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนระดับมาก (3) ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเกือบทั้งหมดมีการดำเนินงานด้านสถานที่ตั้ง สมาชิก การจัดทำแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช การบริหารจัดการ และการบูรณาการการดำเนินงาน (4) ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีปัญหาระดับปานกลางในทุกด้าน (5) ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีความต้องการการส่งเสริมการเกษตรเพื่อพัฒนาการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในระดับมาก เกี่ยวกับเรื่องเทคนิคการถ่ายทอดเทคโนโลยี การติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช การวินิจฉัยศัตรูพืช การจัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน การผลิตและขยายศัตรูธรรมชาติ การเยี่ยมไร่ นา การศึกษาดูงาน และการสาธิต นอกจากนี้ (6) ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีแต่ละกลุ่มพืชหลักมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในปีวิจัยที่มีต่อการพัฒนาการดำเนินงานในเรื่องรายได้ รายจ่ายภาคการเกษตร รายได้รวม ปัญหาสถานที่ตั้งศูนย์ การบูรณาการ การประชาสัมพันธ์ ความต้องการความรู้เรื่องการจัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน และแบบครอบครัวพื้นที่

คำสำคัญ การพัฒนาการดำเนินงาน ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน จังหวัดราชบุรี

Thesis title: Operational Development of Community Pest Management Centers in Ratchaburi Province

Researcher: Acting Lt. Tongsa Tongnongyang ; **ID:** 2569001924;

Degree: Master of Agriculture (Agricultural Extension and Development);

Thesis advisors: (1) Dr.Chalerm Sak Toomhira n, Assistant Professor;

(2) Dr. Sunan Seesang, Associate Professor; **Academic year:** 2014

Abstract

The objectives of this research were to study (1) socio-economic status of the members of community pest management centers, (2) knowledge of the committees on the community pest management center, (3) the operations of community pest management centers, (4) operational problems of community pest management centers, (5) agricultural extension needs for development of community pest management centers, and (6) developmental comparisons of the community pest management centers in the differences of main crops.

The research population was a number of 89 Community Pest Management Centers in Ratchaburi Province. Out of 73 centers were selected as samples comprising chairperson and a committee member from each center, totally 146 persons as informants. The data were collected by interviewing method and analyzed by using computerized program. Frequency, percentage, minimum value, maximum value, mean, standard deviation, ranking and analysis of variance were employed.

Findings from the study were as follows. (1) Most of chairpersons and committee members were male. The average age was 58.1 years. They were married and completed primary education. They mostly learned agricultural updated news from government officers. (2) They had knowledge on the community pest management center at high level. (3) Almost all of community pest management centers had operated the centers in these aspects, such as location, member, observed plot of pest situation, management, and operational integration. (4) Community pest management centers faced problems at medium level. (5) The agricultural extension needs for operational development were found at high level including technology transfer, observed pest situation, pest diagnosis, integrated pest management, natural enemy production and expansion, farm visit, study visit, and demonstration. Hence, (6) there were statistical significant differences of the factors for operational development of different main crop groups of pest management centers, these were income, agricultural cost, total income, location problem of the center, integration, public relations, and knowledge needs in integrated pest management and area covering.

Keywords: Operational development, Community pest management center, Ratchaburi Province

กิตติกรรมประกาศ

การจัดทำวิทยานิพนธ์ ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้รับความกรุณาอนุเคราะห์เป็นอย่างสูงยิ่งจาก อาจารย์วัชรพร โอพารกนก ประธานกรรมการสอบ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก รองศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ สีสังข์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้กรุณาสละเวลา ชี้แนะให้ คำแนะนำการตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ และเอาใจใส่เป็นอย่างดี ทำให้การทำวิทยานิพนธ์ ฉบับนี้ สมบูรณ์ยิ่งขึ้น พร้อมทั้งให้กำลังใจตลอดเวลาที่ศึกษา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่กรุณาให้ความรู้ทางด้านวิชาการ และเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชที่อำนวยความสะดวกทุกด้าน พร้อมด้วยกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนทุกท่านที่เสียสละเวลาในการให้ข้อมูล ซึ่งมีผลทำให้การศึกษาประสบผลสำเร็จ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ คุณพ่อสุพล ทองหนองยาง เพื่อนๆ นักศึกษาส่งเสริมการเกษตร รุ่นที่ 14 ที่คอยสอบถามและให้กำลังใจเรื่อยมา จนสัมฤทธิ์ผลตามเจตนารมณ์ที่วางไว้

ในส่วนที่เป็นคุณค่าและคุณความดี ที่สามารถอำนวยความสะดวกของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอขอบแต่ บิดา มารดา ครู อาจารย์ตลอดจนผู้มี พระคุณทุกท่านที่กรุณาถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและประสบการณ์ ทางด้านวิชาการตั้งแต่อดีตจนสำเร็จการศึกษาในระดับนี้ ไว้ ณ ที่นี้

ทองสา ทองหนองยาง

สิงหาคม 2558

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ฐ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	2
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
สภาพพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจของจังหวัดราชบุรี	6
ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	10
การส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร	16
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	28
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	33
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	33
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	35
การเก็บรวบรวมข้อมูล	37
การวิเคราะห์ข้อมูล	38

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	40
ตอนที่ 1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	40
ตอนที่ 2 ความรู้ของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืช ชุมชน	57
ตอนที่ 3 การดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	58
ตอนที่ 4 ปัญหาในการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	62
ตอนที่ 5 ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืช ชุมชน	71
ตอนที่ 6 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่มีพืชหลัก แต่ละชนิด	82
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	99
สรุปการวิจัย	99
อภิปรายผล	108
ข้อเสนอแนะ	118
บรรณานุกรม	121
ภาคผนวก	124
ก แบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัยวิทยานิพนธ์	125
ข รายชื่อศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดราชบุรี	140
ประวัติผู้วิจัย	145

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากร จำนวนกลุ่มตัวอย่าง และจำนวนผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยของแต่ละอำเภอ.....	34
ตารางที่ 4.1 เพศ อายุ สถานภาพการสมรส และระดับการศึกษาของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน.....	41
ตารางที่ 4.2 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน แรงงานในครัวเรือน และการมีตำแหน่งทางสังคมของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน.....	42
ตารางที่ 4.3 แหล่งและระดับการได้รับความรู้ข่าวสารทางการเกษตรของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน.....	43
ตารางที่ 4.4 การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือสถาบันเกษตรกร และการประกอบอาชีพของครัวเรือนกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน.....	44
ตารางที่ 4.5 รายได้ของครัวเรือนจากภาคการเกษตรของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน.....	45
ตารางที่ 4.6 รายได้ของครัวเรือนจากการทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ ประมงและการเกษตรอื่นๆ ของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน.....	47
ตารางที่ 4.7 รายได้ของครัวเรือนกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจากนอกภาคการเกษตร.....	49
ตารางที่ 4.8 รายได้ของครัวเรือนกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจากการค้าขาย รับจ้าง รับราชการบุตรหลานส่งให้ และนอกภาคการเกษตรอื่นๆ.....	50
ตารางที่ 4.9 รายได้รวมของครัวเรือนกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน.....	52
ตารางที่ 4.10 รายจ่ายของครัวเรือนกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจากภาคการเกษตร.....	52
ตารางที่ 4.11 รายจ่ายของครัวเรือนกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจากการทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ ประมง และการเกษตรอื่นๆ.....	54
ตารางที่ 4.12 แหล่งเงินทุนในการทำการเกษตรของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน.....	56
ตารางที่ 4.13 ความรู้ของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน.....	57

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.14 การดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนด้านสถานที่ตั้ง.....	58
ตารางที่ 4.15 การดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนด้านคณะกรรมการบริหาร.....	59
ตารางที่ 4.16 การดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนด้านสมาชิก.....	59
ตารางที่ 4.17 การดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนด้านการจัดทำแปลงติดตาม สถานการณ์ศัตรูพืช	60
ตารางที่ 4.18 การดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนด้านการบริหารจัดการศัตรูพืช.....	61
ตารางที่ 4.19 การดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนด้านการบูรณาการและการสร้าง เครือข่ายในการปฏิบัติงาน.....	61
ตารางที่ 4.20 การดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนด้านการประชาสัมพันธ์.....	62
ตารางที่ 4.21 ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนด้านสถานที่ตั้ง	63
ตารางที่ 4.22 ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนด้านคณะกรรมการบริหาร ...	64
ตารางที่ 4.23 ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนด้านสมาชิก	65
ตารางที่ 4.24 ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนด้านการจัดทำแปลง ติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช.....	66
ตารางที่ 4.25 ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนด้านการบริหารจัดการ ศูนย์จัดการศัตรูพืช.....	68
ตารางที่ 4.26 ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนด้านการบูรณาการและการ สร้างเครือข่ายในการปฏิบัติงาน.....	70
ตารางที่ 4.27 ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนด้านการประชาสัมพันธ์	71
ตารางที่ 4.28 ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ด้านความรู้ทางวิชาการ.....	73
ตารางที่ 4.29 ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ด้านวิธีการส่งเสริม.....	76
ตารางที่ 4.30 ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ด้านระบบการส่งเสริมและการสนับสนุน.....	80

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.31 การวิเคราะห์ความแปรปรวนอายุเฉลี่ยของแต่ละกลุ่ม.....	82
ตารางที่ 4.32 การวิเคราะห์ความแปรปรวนจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ยของแต่ละกลุ่ม.....	83
ตารางที่ 4.33 การวิเคราะห์ความแปรปรวนจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ยของแต่ละกลุ่ม....	83
ตารางที่ 4.34 การวิเคราะห์ความแปรปรวนรายได้ครัวเรือนภาคการเกษตรเฉลี่ยของแต่ละ กลุ่ม.....	84
ตารางที่ 4.35 การวิเคราะห์ความแตกต่างรายได้ครัวเรือนภาคการเกษตรเฉลี่ยของแต่ละกลุ่ม... 84	84
ตารางที่ 4.36 การวิเคราะห์ความแปรปรวนรายได้ครัวเรือนนอกภาคการเกษตรเฉลี่ยของ แต่ละกลุ่ม.....	85
ตารางที่ 4.37 การวิเคราะห์ความแปรปรวนรายได้รวมครัวเรือนเฉลี่ยของแต่ละกลุ่ม.....	85
ตารางที่ 4.38 การวิเคราะห์ความแตกต่างของรายได้รวมครัวเรือนเฉลี่ยของแต่ละกลุ่ม.....	86
ตารางที่ 4.39 การวิเคราะห์ความแปรปรวนรายจ่ายครัวเรือนจากภาคการเกษตรเฉลี่ยของ แต่ละกลุ่ม.....	86
ตารางที่ 4.40 การวิเคราะห์ความแตกต่างรายจ่ายครัวเรือนจากภาคการเกษตรเฉลี่ยของแต่ละ กลุ่ม.....	87
ตารางที่ 4.41 การวิเคราะห์ความแปรปรวนความรู้กรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเฉลี่ย ของแต่ละกลุ่ม.....	87
ตารางที่ 4.42 การวิเคราะห์ความแปรปรวนปัญหาการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืช ชุมชน เฉลี่ยของแต่ละกลุ่ม.....	88
ตารางที่ 4.43 การวิเคราะห์ความแตกต่างปัญหาการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืช ชุมชนเฉลี่ยของแต่ละกลุ่ม.....	90
ตารางที่ 4.44 การวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการความรู้ทางวิชาการเฉลี่ยของแต่ละ กลุ่ม.....	91
ตารางที่ 4.45 การวิเคราะห์ความแตกต่างความต้องการความรู้ทางวิชาการเฉลี่ยของแต่ละ กลุ่ม.....	93
ตารางที่ 4.46 การวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการวิธีการส่งเสริมการเกษตรเฉลี่ยของ แต่ละกลุ่ม.....	94

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.47 การวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานเฉลี่ยของแต่ละกลุ่ม.....	96
ตารางที่ 4.48 การวิเคราะห์ความแตกต่างความต้องการการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานเฉลี่ยของแต่ละกลุ่ม.....	98

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	3
ภาพที่ 2.1 แผนที่จังหวัดราชบุรี.....	7

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กรมส่งเสริมการเกษตรกำหนดยุทธศาสตร์การจัดการศัตรูพืชปี 2555 - 2559 ในการพัฒนาขีดความสามารถด้านการจัดการศัตรูพืช สร้างระบบเฝ้าระวังและเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช ป้องกัน ควบคุม ช่วยเหลือ และปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมของเกษตรกรและชุมชน ในการพึ่งพาตนเอง โดยได้จัดตั้งกลุ่มอารักขาพืชในสำนักงานเกษตรจังหวัด ทำหน้าที่ศึกษา วิเคราะห์ วางแผนการดำเนินงานด้านการอารักขาพืชในจังหวัด ดำเนินการตามแผน โครงการและมาตรการด้านการอารักขาพืช สำรวจ ติดตาม เฝ้าระวังการระบาดของศัตรูพืช ประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาการระบาดของศัตรูพืช ศึกษาพัฒนารูปแบบและวิธีการจัดการศัตรูพืชที่เหมาะสมกับท้องถิ่นและถ่ายทอดเทคโนโลยีการอารักขาพืชให้กับเจ้าหน้าที่และเกษตรกร โดยกิจกรรมด้านการอารักขาพืชจะดำเนินการ โดยใช้กลไกของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเป็นตัวขับเคลื่อน (รัฐยา กลั่นจ้อย, 2556: 1)

ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจัดตั้งขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาของเกษตรกรและชุมชนจากภัยศัตรูพืช ที่ทำให้เกิดปัญหาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากการจัดการศัตรูพืชของเกษตรกรที่ผ่านมา ดำเนินการโดยการพึ่งพาสารเคมีเป็นหลัก การควบคุมศัตรูพืชอาศัยประสบการณ์และความเคยชิน ขาดความรู้ด้านวิชาการเป็นอย่างมาก จึงทำให้การผลิตพืชไม่ได้ทั้งปริมาณ คุณภาพ และระบบนิเวศน์ถูกทำลายลงอย่างต่อเนื่อง การดำเนินการของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเน้นการพัฒนาเกษตรกรและชุมชนให้สามารถจัดการศัตรูพืชได้ด้วยตนเองอย่างครบวงจร โดยเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร ชุมชนและหน่วยราชการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ เพื่อให้เกษตรกรและชุมชน มีความเข้มแข็งในอาชีพเกษตรกรรมอย่างยั่งยืน และมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2555 : 73)

สำนักงานเกษตรจังหวัดราชบุรี ได้เริ่มดำเนินการจัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตั้งแต่ปี 2552 ตามโครงการบริหารจัดการศัตรูพืช และการเขตกรรมเพื่อลดความเสี่ยงให้กับเกษตรกร จำนวน 7 ศูนย์ ใน 6 อำเภอ ดำเนินการใน 4 ชนิดพืช ได้แก่ มันสำปะหลัง ผัก มะม่วง และข้าว และได้ดำเนินการจัดตั้งศูนย์ตามโครงการอื่นๆ เรื่อยมา โดยได้รับงบประมาณโครงการจากกรม

ส่งเสริมการเกษตร งบประมาณจังหวัดราชบุรี และงบพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 1 ปัจจุบัน จังหวัดราชบุรีมีศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ทั้งหมด 89 ศูนย์ ตั้งอยู่ในพื้นที่ 10 อำเภอ คือ อำเภอ ดำเนินสะดวก จำนวน 17 ศูนย์ อำเภอเมือง จำนวน 15 ศูนย์ อำเภอโพธาราม จำนวน 14 ศูนย์ อำเภอ บ้านโป่ง จำนวน 12 ศูนย์ อำเภอจอมบึง จำนวน 11 ศูนย์ อำเภอปากท่อ จำนวน 9 ศูนย์ อำเภอสวน ผึ้ง จำนวน 4 ศูนย์ อำเภอบางแพ จำนวน 4 ศูนย์ อำเภอบ้านคา จำนวน 2 ศูนย์ และอำเภอวัดเพลง จำนวน 1 ศูนย์

การส่งเสริมการเกษตรให้กับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีความจำเป็นต้องมีการ พัฒนาการบริหารจัดการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งมีประสิทธิภาพพึ่งพา ตนเองได้อย่างยั่งยืนและเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรได้อย่างแท้จริง ดังนั้น จึงจำเป็นต้องศึกษาการ พัฒนาการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน โดยการให้ชุมชนมีส่วนร่วม เพื่อจะได้นำข้อมูลมา ประกอบการพิจารณาวางแผน จัดทำแนวทางปรับปรุงและพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนให้ สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกรและให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพทางสังคม และเศรษฐกิจของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน
- 2.2 เพื่อศึกษาความรู้ของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เกี่ยวกับศูนย์จัดการ ศัตรูพืชชุมชน
- 2.3 เพื่อศึกษาคำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน
- 2.4 เพื่อศึกษาปัญหาในการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน
- 2.5 เพื่อศึกษาความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืช ชุมชน
- 2.6 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มตัวอย่าง 5 กลุ่ม คือ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่มีชนิดพืชหลักเป็น ข้าว พืชไร่ ไม้ผล ไม้ยืนต้น และพืชผัก

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดราชบุรี มีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

4.1 ขอบเขตเชิงพื้นที่ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดทำการศึกษาในจังหวัดราชบุรี

4.2 ขอบเขตเชิงเนื้อหา การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจ ความรู้เกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ของคณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน การดำเนินงาน และปัญหาของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน และความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของคณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.) หมายถึง กลุ่มเกษตรกรที่จัดตั้งขึ้นเพื่อการแก้ไขปัญหาของเกษตรกร และชุมชนจากภัยศัตรูพืช ที่ทำให้เกิดปัญหาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เน้นการพัฒนาเกษตรกร ชุมชนให้สามารถจัดการศัตรูพืชได้ด้วยตนเองอย่างครบวงจร โดยเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร ชุมชน และหน่วยราชการ มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ เพื่อให้เกษตรกรและชุมชน มีความเข้มแข็งในอาชีพเกษตรกรรมอย่างยั่งยืน มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และสำนักงานเกษตรจังหวัดราชบุรีจัดตั้งขึ้น ตั้งแต่ปี 2552-2558 มีที่ทำการศูนย์ตั้งอยู่ในเขตจังหวัดราชบุรี

5.2 ความรู้เกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน หมายถึง ความรู้ของคณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเกี่ยวกับหลักการ องค์ประกอบ แนวทางปฏิบัติ การบริการจัดการศัตรูพืช การประชาสัมพันธ์ การเชื่อมโยงเครือข่าย การบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

5.3 การดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน หมายถึง การดำเนินงานด้านสถานที่ตั้ง คณะกรรมการบริหาร สมาชิก แปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช การบริหารจัดการ การบูรณาการ และการสร้างเครือข่าย การประชาสัมพันธ์

5.4 ความต้องการส่งเสริมการเกษตร หมายถึง ความต้องการส่งเสริมด้านความรู้ทางวิชาการ วิธีการส่งเสริมการเกษตร การส่งเสริมและสนับสนุน ของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

5.5 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร หมายถึง ข้าราชการ หรือพนักงานราชการสังกัดกรมส่งเสริมการเกษตร ที่มีภารกิจหน้าที่ในการส่งเสริมการเกษตรตามนโยบายของกรมส่งเสริมการเกษตร

5.6 กลุ่มข้าว กลุ่มพืชไร่ กลุ่มไม้ผล กลุ่มไม้ยืนต้น กลุ่มพืชผัก หมายถึง กลุ่มของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่สมาชิกศูนย์มีการปลูก ข้าว พืชไร่ ไม้ผล ไม้ยืนต้น พืชผัก เป็นพืชหลัก

5.7 แปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช หมายถึง แปลงที่ใช้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติ ให้แก่สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน รวมทั้งเกษตรกรหรือชุมชน ที่สนใจ ในการสำรวจศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติ และวิเคราะห์สภาพแวดล้อม โดยจะต้องมีการเก็บข้อมูลอย่างต่อเนื่อง สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ตลอดฤดูกาลเพาะปลูก ซึ่งข้อมูลที่เก็บได้ในแต่ละครั้ง จะต้องนำมาวิเคราะห์เพื่อประเมินสถานการณ์ การระบาดของศัตรูพืช และการวางแผนควบคุมศัตรูพืชอย่างเหมาะสมต่อไป

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนสามารถนำข้อมูลมาปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงาน และประกอบการวางแผนการดำเนินงานศูนย์ฯของตนเองได้

6.2 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรสามารถนำข้อมูลมาปรับปรุงแก้ไขการส่งเสริม และประกอบการวางแผนส่งเสริมการดำเนินงานของศูนย์ฯในจังหวัดราชบุรี และจังหวัดใกล้เคียงได้

6.3 หน่วยงานส่งเสริมการเกษตรสามารถนำข้อมูล ข้อเสนอของการวิจัยมาเป็นแนวทางในการพัฒนาบุคลากรส่งเสริมการเกษตรของจังหวัดราชบุรี และจังหวัดใกล้เคียงได้

6.4 ภาครัฐ เอกชน ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเกษตรสามารถนำผลการวิจัยไปปรับใช้ในการส่งเสริมการเกษตรให้ตรงตามความต้องการของเกษตรกร และเกิดประโยชน์กับเกษตรกรสูงสุด

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดราชบุรีนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดหัวข้อการทบทวนวรรณกรรม และทำการทบทวนวรรณกรรมในประเด็นดังต่อไปนี้

1. สภาพพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจของจังหวัดราชบุรี
2. การพัฒนาการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน
3. การส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. สภาพพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจของจังหวัดราชบุรี

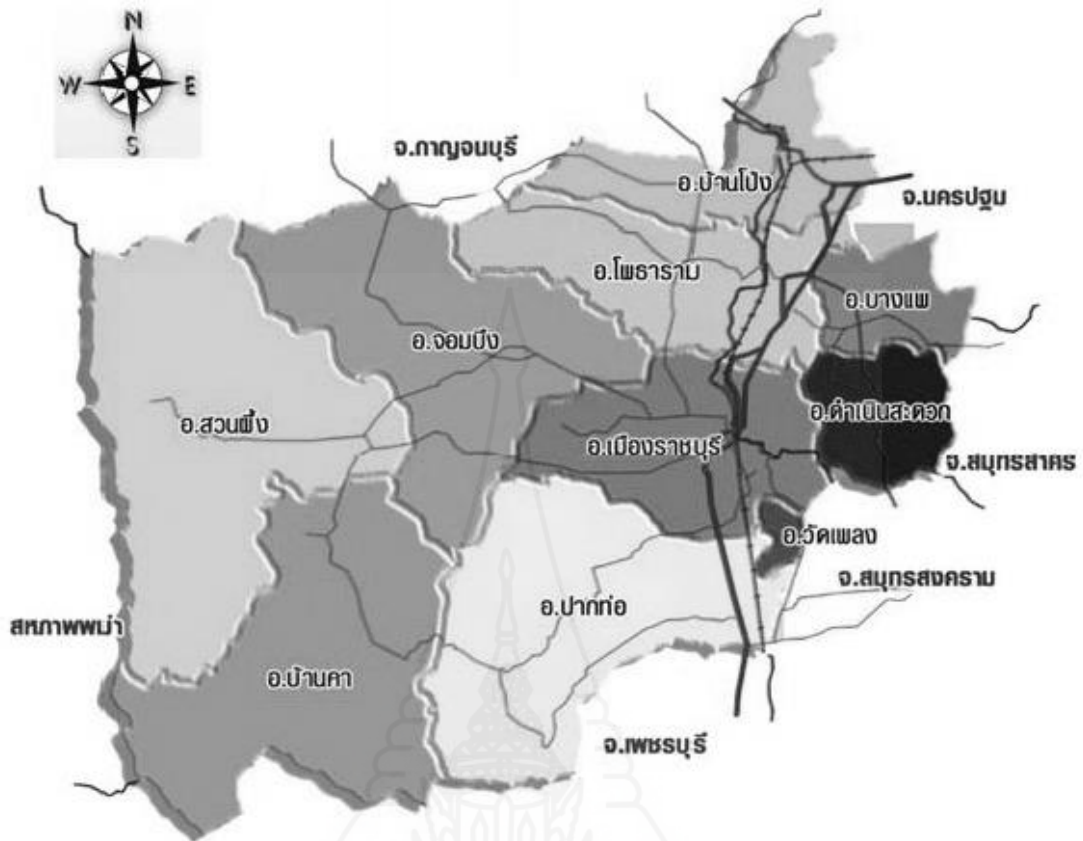
คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ จังหวัดราชบุรี (ม.ป.ป. : 1-8) ได้กล่าวถึงสภาพพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจของจังหวัดราชบุรีในแผนพัฒนาจังหวัดราชบุรี ปี 2557-2560 ว่า

1.1 ข้อมูลทั่วไปจังหวัดราชบุรี

1.1.1 ด้านกายภาพ

จังหวัดราชบุรี ตั้งอยู่ในเขตภาคกลางด้านตะวันตกของประเทศไทย พิกัด UTM. 47P E: 0587650, N: 1495893 มีพื้นที่ 3,247,789 ไร่ (5,196.462 ตารางกิโลเมตร) อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 ประมาณ 100 กิโลเมตร

อาณาเขต ทิศเหนือติดต่อกับจังหวัดกาญจนบุรี ทิศใต้ติดต่อกับจังหวัดเพชรบุรี ทิศตะวันออกติดต่อกับจังหวัดนครปฐม และจังหวัดสมุทรสงคราม ทิศตะวันตกติดต่อกับสหภาพพม่า มีชายแดนยาว 73 กิโลเมตร สภาพพื้นที่เป็นที่ราบสูงทางด้านตะวันตกและค่อยๆ เป็นที่ราบลุ่มถึงที่ราบต่ำไปทางตะวันออก มีอุณหภูมิล้อมรอบอยู่ระหว่าง 19 - 38 องศาเซลเซียส

ภาพที่ 2.1 แผนที่จังหวัดราชบุรี

ที่มา : สำนักงานจังหวัดราชบุรี (ม.ป.ป.: 2)

1.1.2 ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพภูมิประเทศแบ่งได้เป็น 4 ลักษณะ คือ

1) **พื้นที่ภูเขาสูง** ได้แก่บริเวณชายแดนด้านตะวันตกติดกับสหภาพพม่า และเขตแดนด้านใต้ติดกับจังหวัดเพชรบุรี มีสภาพเป็นเทือกเขาสูง อุดมด้วยป่าดิบ ป่าเบญจพรรณ ป่าเต็งรัง และป่าไผ่ ในระดับความสูง ตั้งแต่ 200 เมตร ถึง 1,100 เมตร ในเขตอำเภอสวนผึ้ง อำเภอบ้านคา และอำเภอปากท่อด้านตะวันตก

2) **พื้นที่ราบสูง** ได้แก่บริเวณถัดจากบริเวณเทือกเขามาทางด้านตะวันออก จนถึงตอนกลางของพื้นที่จังหวัด มีลักษณะเป็นที่ราบสูง และที่เนินลาด มีแม่น้ำภาชี และลำห้วยสาขา เป็นสายน้ำหลัก สภาพเนื้อดิน เป็นดินปนทรายมีการชะล้างพังทลายของหน้าดินค่อนข้างสูง ถึงปานกลาง อยู่ในเขตอำเภอสวนผึ้ง อำเภอบ้านคา อำเภอจอมบึง และด้านตะวันตกของอำเภอปากท่อ อำเภอเมืองฯ อำเภอโพธาราม และอำเภอบ้านโป่ง

3) ที่ราบลุ่ม ได้แก่บริเวณสองฝั่งแม่น้ำแม่กลอง และด้านตะวันออกของ จังหวัด เนื้อดินเป็นดินร่วนและดินร่วนปนดินเหนียว มีความอุดมสมบูรณ์ ซึ่งมีระบบชลประทาน ครอบคลุมทั่วพื้นที่ ได้แก่บริเวณเขตอำเภอบ้านโป่ง อำเภอโพธาราม อำเภอบางแพ อำเภอเมืองฯ และอำเภอปากท่อ

4) ที่ราบลุ่มต่ำ ได้แก่บริเวณตอนปลายของแม่น้ำแม่กลองที่เชื่อมต่อกับ จังหวัด สมุทรสงคราม อยู่สูงจากระดับน้ำทะเล 1-2 เมตร ดินมีความสมบูรณ์ เหมาะแก่การทำสวน ผัก ผลไม้

1.1.3 ด้านการปกครองและประชากร

แบ่งการปกครองออกเป็น 10 อำเภอ 104 ตำบล 975 หมู่บ้าน การปกครอง ส่วนท้องถิ่น แบ่งการปกครองออกเป็น 1 องค์การบริหารส่วนจังหวัด 3 เทศบาลเมือง 25 เทศบาล ตำบล และ 83 องค์การบริหารส่วนตำบล มีประชากรรวม 855,710 คน เป็นชาย 417,943 คน หญิง 437,767 คน จำนวนครัวเรือน 280,004 ครัวเรือน

1.2 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

สำนักงานจังหวัดราชบุรี (ม.ป.ป.: 14-18) ระบุว่า ในปี พ.ศ. 2555 จังหวัดราชบุรีมี ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดต่อหัวต่อบาทต่อปี เท่ากับ 162,391 บาทต่อคนต่อปี ลดลงจาก 164,999 บาทต่อคนต่อปี ในปีที่ผ่านมาเท่ากับ 2,608 บาทต่อคนต่อปี หรือลดลงร้อยละ 1.6 เศรษฐกิจจังหวัด ราชบุรีคาดว่าจะฟื้นตัวร้อยละ 3.6 ปี (โดยมีช่วงคาดการณ์ที่ร้อยละ 1.3 - 6.1 ต่อปี) จากการขยายตัว ของด้านอุปทาน โดยภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ภัยพิบัติการใช้จ่าย ภาครัฐปรับตัวดีขึ้น

ด้านอุปทาน คาดว่าจะขยายตัวอย่างต่อเนื่องร้อยละ 9.1 ต่อปี (โดยมีช่วงคาดการณ์ ที่ร้อยละ 7.2 – 11.3 ต่อปี) จากภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการ คาดว่าจะขยายตัวอย่างต่อเนื่องตาม แรงขับเคลื่อนหลักมาจากการส่งออกสินค้า และภาคการท่องเที่ยวภายหลังสถานการณ์ทางการเมือง ภายในประเทศคลี่คลายลง ขณะที่ภาคเกษตรกรรมคาดว่าจะหดตัวอย่างต่อเนื่องสะท้อนจากราคาที่ เกษตรกรขายได้มีแนวโน้มลดลง จึงทำให้เกษตรกรในบางพื้นที่ปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชชนิดอื่น แทน ซึ่งมีราคาสูงผลตอบแทนดี ประกอบกับปริมาณน้ำที่ใช้ได้น้อยตามแผนการจัดสรรน้ำของ กรมชลประทาน

ด้านอุปสงค์ คาดว่าจะปรับตัวดีขึ้นร้อยละ 1.1 ต่อปี (โดยมีช่วงคาดการณ์ที่ร้อยละ (-3.8) – 1.6 ต่อปี) พิจารณาจากการลงทุนภาคเอกชนฟื้นตัว การใช้จ่ายภาครัฐปรับตัวดีขึ้น และการ บริโภคภาคเอกชนหดตัวจากปีก่อน การลงทุนภาคเอกชนคาดว่าจะฟื้นตัวดีขึ้น ตามมาตรการ กระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาลซึ่งเป็นแรงผลักดันสำคัญที่ส่งผลให้การลงทุนภาคเอกชนเริ่มฟื้นตัว

การเมืองมีเสถียรภาพ และการท่องเที่ยวที่กลับมาขยายตัว การใช้จ่ายภาครัฐคาดว่าจะปรับตัวดีขึ้น จากการเบิกจ่ายเงินงบประมาณรายจ่ายประจำที่เพิ่มขึ้น ตามมาตรการเร่งรัดการใช้จ่ายงบประมาณปี 2558 การบริโภคภาคเอกชนคาดว่าจะหดตัวจากปีก่อน เนื่องจากมีความกังวลต่อปัญหาค่าครองชีพ ราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ หนี้ภาคครัวเรือนที่ยังอยู่ในระดับสูง ส่งผลให้ผู้บริโภคระมัดระวังการใช้จ่ายสินค้าที่ไม่จำเป็น และสินค้าคงทนประเภทต่างๆ

ด้านเสถียรภาพทางเศรษฐกิจภายในจังหวัด อัตราเงินเฟ้อทั่วไปในปี 2558 คาดว่า จะอยู่ที่ร้อยละ 2.9 ต่อปี (โดยมีช่วงคาดการณ์ที่ร้อยละ 2.2 – 3.5 ต่อปี) ชะลอตัวจากปีก่อนที่ขยายตัว ร้อยละ 3.4 ด้านการจ้างงาน คาดว่าจะเพิ่มขึ้นประมาณ 529,245 คน (โดยมีช่วงคาดการณ์จำนวน 522,455 – 536,532 คน)

ด้านการเกษตรจังหวัดราชบุรี มีพื้นที่ถือครองทั้งสิ้น ประมาณ 3,085 ล้านไร่ เป็นพื้นที่ทำการเกษตร 1,233,235 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 39.97 ของพื้นที่ทั้งหมด และมีครัวเรือนเกษตรกรที่ ขึ้นทะเบียนจำนวน 57,926 ครัวเรือน โดยมีพื้นที่ทำนา 328,783 ไร่ ทำไร่ 469,115 ไร่ พืชผัก 70,304 ไร่ ไม้ผล 118,635 ไร่ ไม้ยืนต้น 125,246 ไร่ ไม้ดอกไม้ประดับ 4,949 ไร่ ประมง 48,173 ไร่ ปศุสัตว์ 68,030 ไร่ รวม 1,233,235 ไร่

ปลูกข้าวมากที่สุดที่อำเภอปากท่อ เมืองราชบุรี และอำเภอโพธาราม ตามลำดับ อ้อยโรงงาน ปลูกมากที่สุดที่อำเภอโพธาราม จอมบึง และอำเภอบ้านโป่ง ตามลำดับ สับปะรด โรงงาน ปลูกมากที่สุดที่อำเภอบ้านคา ปากท่อ และอำเภอสวนผึ้ง ตามลำดับ มันสำปะหลัง ปลูก มากที่สุดที่อำเภอจอมบึง สวนผึ้ง และปากท่อ ตามลำดับ ยางพารา ปลูกมากที่สุดที่อำเภอบ้านคา ปากท่อ และสวนผึ้ง ตามลำดับ

คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ จังหวัดราชบุรี (ม.ป.ป. : 1-8) ระบุถึง ข้อมูลด้านสังคมว่า

1.3 ข้อมูลด้านสังคม

1.3.1 การศึกษา

จังหวัดราชบุรีแบ่งพื้นที่เขตการศึกษา ดังนี้

1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 1 ประกอบด้วย สถานศึกษาที่อยู่ในพื้นที่อำเภอเมือง อำเภอจอมบึง อำเภอสวนผึ้ง อำเภอปากท่อ อำเภอวัดเพลง และ อำเภอบ้านคา มีสถานศึกษารวม จำนวน 182 แห่ง

2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 2 ประกอบด้วย สถานศึกษาที่อยู่ในพื้นที่อำเภอดำเนินสะดวก อำเภอบ้านโป่ง อำเภอบางแพ และอำเภอโพธาราม มีสถานศึกษารวม จำนวน 193 แห่ง

3) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 ประกอบด้วยห้องที่
จังหวัดราชบุรีและกาญจนบุรี มีสถานศึกษาระดับมัธยม ในจังหวัดราชบุรี จำนวน 26 แห่ง

1.3.2 การนับถือศาสนา

ประชากรส่วนใหญ่ นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 97.40 นับถือศาสนาคริสต์
ร้อยละ 2.06 และนับถือศาสนาอิสลามร้อยละ 0.54

1.3.3 การสาธารณสุข

จังหวัดราชบุรีมีโรงพยาบาลของรัฐ จำนวน 12 แห่ง โรงพยาบาลเอกชน
จำนวน 8 แห่ง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำนวน 162 แห่ง

2. ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

2.1 ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

จากสถานการณ์เกิดการระบาดของเพลี้ยแป้งมันสำปะหลังอย่างรุนแรงขึ้นหลาย
จังหวัดของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2552 สร้างความเสียหายแก่ผลผลิตของเกษตรกรในพื้นที่พบ
การระบาด ไม่สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ กรมส่งเสริมการเกษตรสนับสนุนให้มีการจัดตั้งศูนย์
จัดการศัตรูพืชชุมชนจำนวน 572 ศูนย์ ในปี 2553 ภายใต้โครงการจัดการเพลี้ยแป้งมันสำปะหลัง
ในพื้นที่ 45 จังหวัด โดยอยู่ในเขตจังหวัดที่มีการระบาดของเพลี้ยแป้งรุนแรง 20 จังหวัด จำนวน
447 ศูนย์ และอีก 125 ศูนย์ อยู่ในพื้นที่เฝ้าระวังซึ่ง ไม่มีรายงานการระบาด 25 จังหวัดๆ ละ 5 ศูนย์
มีเป้าหมายที่จะช่วยลดการแพร่ระบาดของเพลี้ยแป้งมันสำปะหลังให้น้อยลง และป้องกันไม่ให้เกิด
การแพร่ระบาดในฤดูเพาะปลูกต่อไป คาดว่าจะสามารถช่วยบรรเทาความเดือดร้อนให้กับชาวไร้
มันสำปะหลังที่ประสบปัญหาได้ไม่น้อยกว่า 53,000 ราย ครอบคลุมพื้นที่กว่า 600,000 ไร่ (กรม
ส่งเสริมการเกษตร 2553 อ้างถึงใน ปารีชาติ อภรณ์วิชานพ 2555: 1)

ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนทุกแห่ง มีระบบบริหารจัดการด้วยเกษตรกรเอง โดยมี
คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ซึ่งประกอบด้วย ตัวแทนชุมชนที่ได้รับการคัดเลือก โดยนักวิชาการ
ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล จะคอยเป็นที่ปรึกษาให้ มีการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการป้องกัน
กำจัดเพลี้ยแป้งให้แก่เกษตรกรสมาชิกเป้าหมายศูนย์ละ 30 คน (กรมส่งเสริมการเกษตร 2553 อ้าง
ถึงใน ปารีชาติ อภรณ์วิชานพ 2555: 2)

สำนักพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร (ม.ป.ป.: 1-12) ได้
กล่าวถึงศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ดังนี้

2.1.1 วัตถุประสงค์ของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

- 1) เพื่อเป็นศูนย์กลางการพัฒนาเกษตรกร/ชุมชนให้มีความรู้สามารถจัดการศัตรูพืชได้ด้วยตนเองอย่างยั่งยืน
- 2) เพื่อให้เกษตรกรสามารถผลิตเชื้อจุลินทรีย์ใช้ควบคุมศัตรูพืชได้ด้วยตนเอง
- 3) เพื่อให้บริการความรู้ด้านการเกษตรแก่เกษตรกรและชุมชน

2.1.2 องค์ประกอบของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

- 1) สถานที่ตั้งศูนย์ฯ ควรอยู่ในแหล่งที่ชุมชนหรือเกษตรกรเดินทางได้สะดวก เช่น ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีประจำตำบล อยู่ใน อบต. เป็นอันดับแรก มีวัสดุอุปกรณ์ประจำศูนย์ ได้แก่ ป้ายชื่อศูนย์ โต๊ะ เก้าอี้ เครื่องเขียน กระดาษฟาง บอร์ด เป็นสถานที่สำหรับตั้งวัสดุอุปกรณ์ผลิตขยายชีวภัณฑ์/ศัตรูธรรมชาติ/พืชสมุนไพร และอื่นๆ เช่นสถานที่ตั้งวัสดุ การตรวจวิเคราะห์สารพิษตกค้างของผลผลิต การวินิจฉัยศัตรูพืช มีแผนการถ่ายทอดแต่ละสัปดาห์ เช่น หลักสูตรการสำรวจสถานการณ์ศัตรูพืช การผลิตขยายศัตรูธรรมชาติ ฯลฯ มีโปสเตอร์ประชาสัมพันธ์ มีเอกสาร วิชาการ คำแนะนำ มีตัวอย่างของจริง เช่น ศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติ ฯลฯ อื่นๆ ตามความเหมาะสม
- 2) แปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช เป็นแปลงที่ใช้สำหรับการเรียนรู้ และฝึกปฏิบัติให้แก่เกษตรกรหรือชุมชนที่สนใจในการสำรวจสถานการณ์ศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติ และสภาพแวดล้อมมีการเก็บข้อมูลอย่างต่อเนื่อง สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ตลอดฤดูกาลเพาะปลูก ข้อมูลที่เก็บได้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการเตือนการระบาดของศัตรูพืชให้เกษตรกรข้างเคียงทราบเพื่อเฝ้าระวัง และวางแผนการควบคุมศัตรูพืชอย่างถูกต้องเหมาะสมและปลอดภัย
- 3) คณะกรรมการบริหารศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (เป็นคณะกรรมการจากศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล) มีหน้าที่วางแผนการปฏิบัติงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในระดับตำบล กำหนด กิจกรรม งบประมาณ กรอบระยะเวลาการปฏิบัติงานในพื้นที่เป้าหมาย เสนอโครงการเพื่อของบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น อปท. อบจ. จังหวัด ประสาน รายงานและจัดทำข้อมูลด้านการจัดการศัตรูพืชและอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง สนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์ฯ เช่นการถ่ายทอดความรู้ให้แก่กรรมการ และผู้สนใจ ติดตามผลการดำเนินงาน ความก้าวหน้า และปัญหาอุปสรรค และระดมบุคลากรและงบประมาณ ระบบการบริหารศูนย์ บริหารบุคลากรและงบประมาณ กำกับดูแลการดำเนินงานและการใช้งบประมาณให้เป็นตามแผน เป็นแกนกลางประสานงานระหว่างหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

4) **ชุดปฏิบัติงานประจำศูนย์** ได้แก่เจ้าหน้าที่ของ อบต. เจ้าหน้าที่เกษตร ตำบลและอาสาสมัครเกษตร 4 คน (ทีม 6) ซึ่งทำหน้าที่เป็นแกนนำ เป็นวิทยากร ถ่ายทอดความรู้ ให้แก่เกษตรกร และผู้สนใจที่มาเรียนรู้หลักสูตรต่างๆ โดยใช้กระบวนการโรงเรียนเกษตรกร โดยเกษตรกรลงปฏิบัติจริง และร่วมคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจด้วยตนเอง โดยเจ้าหน้าที่ให้ความรู้ทาง วิชาการและเป็นพี่เลี้ยง กำหนดหลักสูตร ตารางการเรียนรู้การสอน สัปดาห์ละ 1 ครั้งตลอดฤดู เพาะปลูก เช่นการสำรวจสถานการณ์ศัตรูพืช การจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน การผลิตขยายชีว ภัณฑ์ เป็นต้น ลงปฏิบัติการในแปลงติดตามสถานการณ์ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง เพื่อสำรวจข้อมูล สถานการณ์ศัตรูพืชศัตรูธรรมชาติ สภาพแวดล้อมนำข้อมูลมาจำแนก วิเคราะห์ ตัดสินใจ เดือนการ ระบาด/ควบคุม โดยวิธีผสมผสาน และหรือวางแผนการผลิตขยายชีวภัณฑ์ ส่งข้อมูลให้สำนักงาน เกษตรอำเภอ นำข้อมูลมาเตือนภัยให้เกษตรกรทราบเพื่อเฝ้าระวัง และพิมพ์ข้อมูลลงใน โปรแกรม รายงานแปลงติดตามฯ ภายในวันศุกร์ ให้จังหวัด/เขต กรมฯ เพื่อนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ การ รวบรวมข้อมูล /บันทึก รวบรวมข้อมูลที่ได้จากแปลงสำรวจทุกสัปดาห์เพื่อใช้เป็นข้อมูลประจำ แปลง ประสานงาน กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่นกรมพัฒนาที่ดิน กรมการข้าวฯลฯ เพื่อมาเป็น วิทยากรให้แก่เกษตรกรที่สนใจเรียนรู้ กิจกรรม เช่น ปุ๋ย ดิน พันธุ์ข้าว เป็นต้น ให้คำแนะนำ ปรัชญา ให้แก่เกษตรกรที่สนใจ ต่างๆเกี่ยวกับการประกอบอาชีพเกษตรกร การตรวจวิเคราะห์สารพิษ เป็น ต้น ประชาสัมพันธ์ ความก้าวหน้าของศูนย์ตลอดจนหลักสูตรแต่ละสัปดาห์ที่จะมีการเรียน การ สอน ให้เกษตรกรและผู้สนใจทราบทางสื่อต่างๆ วิทยุชุมชน หอกระจายข่าว เป็นต้น

2.1.3 แนวทางปฏิบัติของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

1) จัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรและชุมชน โดยกำหนดหลักสูตรและจัดทำ แผนการเรียนรู้ หลักสูตรต่างๆอย่างต่อเนื่องสัปดาห์ละ 1 ครั้ง (ตามแผนการเรียนรู้) เพื่อให้ เกษตรกรสามารถจัดการศัตรูพืชได้ด้วยตนเอง โดยทีม 6 ที่ผ่านการอบรม 1 ฤดูกาลปลูกพืชร่วมกับ สำนักงานเกษตรอำเภอ จังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาการ เกษตรและชุมชน

2) การถ่ายทอดเทคโนโลยีการจัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน โดยทีม 6 ร่วมกับเจ้าหน้าที่รับผิดชอบของจังหวัดดำเนินการถ่ายทอดความรู้การจัดการศัตรูพืชโดยวิธี ผสมผสาน หรือ กิจกรรมอื่นๆ ตามที่เกษตรกรต้องการ ซึ่งทีม 6 ของแต่ละศูนย์ฯ จะเป็นผู้กำหนด ตารางการเรียนรู้ของแต่ละสัปดาห์ว่ามีหลักสูตรอะไรบ้าง ตรงกับวัน ไหน เวลา เท่าไร ใครเป็น วิทยากร สำหรับหลักสูตรที่ใช้ถ่ายทอดในแต่ละสัปดาห์ เช่นหลักสูตร การสำรวจติดตาม สถานการณ์ศัตรูพืช การผลิตขยายจุลินทรีย์และการควบคุมศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน

2.1.4 การบริการจัดการศัตรูพืช

- 1) การเตือนการระบาด ข้อมูลที่เก็บได้จากแปลงติดตามและแปลงของเกษตรกรข้างเคียง หลังจากผ่านการวิเคราะห์ตัดสินใจแล้วนำมาใช้เตือนการระบาดของศัตรูพืชในระดับจังหวัด และระดับประเทศผ่านสื่อต่างๆ เช่น หอกระจายข่าว วิทยุท้องถิ่น ชงสัญญาณวิทยุ หนังสือพิมพ์รายวัน วิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ เป็นต้น
- 2) การบริการวินิจฉัยศัตรูพืชให้แก่เกษตรกรและชุมชนที่มีปัญหาการระบาดของศัตรูพืช เกษตรกรสามารถนำตัวอย่างศัตรูพืชมาวินิจฉัยได้ตามวัน เวลา ที่ทีม 6 ได้กำหนดตารางการเรียนรู้ของแต่ละสัปดาห์ไว้
- 3) การตรวจวิเคราะห์สารพิษตกค้าง เจ้าหน้าที่จังหวัดทำหน้าที่ร่วมกลุ่มเกษตรกรเป้าหมายจากนั้นประสาน ศูนย์บริหารศัตรูพืชให้บริการตรวจวิเคราะห์สารพิษตกค้างให้แก่เกษตรกรที่มาขอรับบริการ นอกจากนี้ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีเครื่องมือชุดน้ำยาที่ให้บริการแก่เกษตรกรและผู้ประกอบการมาทดสอบพืชผลตนเองว่ามีสารพิษตกค้างหรือไม่ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีทีม 6 และเจ้าหน้าที่ผ่านการฝึกอบรมให้บริการตรวจวินิจฉัยศัตรูพืชให้กับเกษตรกรที่นำตัวอย่างศัตรูพืช โรคพืชมาสอบถามได้ตามวัน เวลา ที่ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเปิดบริการ
- 4) การบริการข้อมูลเกี่ยวข้องกับศัตรูพืช ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนแต่ละศูนย์ หลังจากการดำเนินการได้ 1 ฤดูกาล จะมีข้อมูล สถานการณ์ชนิดศัตรูพืชที่เกิดขึ้นว่าสูงสุดเมื่อไร มีปัจจัยอะไรที่มาเกี่ยวข้อง ทำให้พบประชากรของศัตรูพืชแต่ละชนิดสูงสุดต่ำสุด ข้อมูลดังกล่าวสามารถที่จะให้บริการแก่หน่วยงานที่สนใจมาใช้บริการได้ ขณะเดียวกันข้อมูลใน 1 ฤดูกาลนำมาเป็นปฏิทินหมู่บ้าน และหรือนำไปใช้วางแผนในกระบวนการผลิตพืชในฤดูกาลต่อไป

2.1.5 ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ

กรมส่งเสริมการเกษตร ผ่านทาง อินเทอร์เน็ต กรมประชาสัมพันธ์ วิทยุกระจายเสียงเพื่อการเกษตร หนังสือพิมพ์ ทิว วารสาร เขต ผ่านทาง หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน วิทยุท้องถิ่น ข่าวเตือนการระบาด จังหวัด ผ่านทาง หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น วิทยุท้องถิ่น อำเภอ ผ่านทาง วิทยุท้องถิ่น หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ดิถีประกาศ ตำบล ผ่านทาง หอกระจายข่าว กรรมการหมู่บ้าน อบต. แจ้งทางโทรศัพท์ ข่าวเตือนภัย

2.1.6 การเชื่อมโยงเครือข่าย

สร้างเครือข่ายการจัดการศัตรูพืชในชุมชน เพื่อให้เกิดความร่วมมือและการพัฒนาเกษตรกร ชุมชน ด้านการจัดการศัตรูพืชและด้านการเกษตร จัดแหล่งเรียนรู้ให้เกษตรกรหรือศูนย์ฯ อื่นๆ มาศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกิดการเรียนรู้และนำไปพัฒนาให้กับ

ท้องถิ่นของตนเอง เวทีต่างๆ ที่สามารถเป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นเวทีที่สำนักส่งเสริมและ
พัฒนาการเกษตรเขต และหน่วยงานวิชาการจัดสัมมนาให้จังหวัดในเขตรับผิดชอบ

2.1.7 การบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการจัดการศัตรูพืช

นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลทำหน้าที่ประสานงานที่เกี่ยวข้อง
เช่น กรมการข้าว กรมพัฒนาที่ดิน กรมวิชาการเกษตร เพื่อถ่ายทอดความรู้ตามที่เกษตรกรต้องการ
เช่น ปุ๋ยสั่งตัด ทำเชื้อเห็ด แนะนำพันธุ์ข้าว ตามตารางการเรียนรู้ โดยใช้ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน
เป็นเวทีในการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติให้แก่เกษตรกรและผู้สนใจ

กรมส่งเสริมการเกษตร (2558) ได้จัดทำคู่มือการคัดเลือกศูนย์จัดการ
ศัตรูพืชชุมชนดีเด่น ประจำปี 2558 ซึ่งระบุว่า ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนดีเด่นจะต้องมีการ
ดำเนินการ ดังนี้

2.1.8 การดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

1) สถานที่

- (1) มีอาคารเป็นสัดส่วน
- (2) ตั้งอยู่ในแหล่งแหล่งชุมชน การเดินทางสะดวก
- (3) มีอุปกรณ์สำคัญและจำเป็นสำหรับการใช้ดำเนินกิจกรรมของศูนย์
เช่น โต๊ะ เก้าอี้ และอุปกรณ์เครื่องมือการผลิตชีวภัณฑ์

- (4) มีบริเวณสำหรับผลิตขยายชีวภัณฑ์และจัดเก็บอุปกรณ์การผลิต
- (5) มีเอกสารวิชาการ, โปสเตอร์, สื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์
- (6) มีตัวอย่างของจริง เช่น ตัวอย่าง โรคพืช แมลง

2) คณะกรรมการบริหารศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

- (1) มีคำสั่งหรือมติที่ประชุมแต่งตั้ง ประธาน คณะทำงาน และมอบหมาย
หน้าที่ชัดเจน
- (2) มีการประชุมต่อเนื่องอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง
- (3) มีแผนการปฏิบัติงานของคณะกรรมการรายสัปดาห์
- (4) มีกฎระเบียบให้สมาชิกถือปฏิบัติ

3) สมาชิก

- (1) การแบ่งบทบาทหน้าที่รับผิดชอบของสมาชิก
- (2) มีความรู้ ทักษะ ในการผลิตและขยายชีวภัณฑ์ที่จำเป็น
- (3) มีความรู้ และทักษะในการสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช
- (4) สามารถเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกรรายอื่นได้

- (5) มีการพบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้และทำกิจกรรมระหว่างสมาชิกอย่างสม่ำเสมอ
- 4) แปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช
- (1) มีแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืชที่เป็นพืชเศรษฐกิจหลักของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนอย่างน้อย 1 แปลง
- (2) มีป้ายแปลง
- (3) มีขนาดแปลงที่เหมาะสม
- 5) การบริหารจัดการศูนย์จัดการศัตรูพืช หมายถึง การบริหารจัดการศัตรูพืชในภาพรวมของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน
- (1) ให้บริการหรือจัดให้มีการตรวจวินิจฉัยศัตรูพืชเบื้องต้นได้
- (2) มีการสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืชและศัตรูธรรมชาติ ในแปลงติดตามสถานการณ์และแปลงเกษตรกร อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ตลอดฤดูกาลเพาะปลูก
- (3) รายงานสถานการณ์ศัตรูพืชและศัตรูธรรมชาติที่พบในแปลงสำรวจให้สำนักงานเกษตรอำเภอ อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ตลอดฤดูกาลเพาะปลูก
- (4) นำข้อมูลในแปลงติดตามมาวิเคราะห์สถานการณ์ศัตรูพืชและแจ้งเตือนการระบาดในชุมชนได้
- (5) การจัดตั้งกองทุน และความสามารถในการจัดการหรือผลิตขยายศัตรูธรรมชาติ เพื่อใช้ควบคุมศัตรูพืชในพื้นที่ได้
- 6) การบูรณาการและการสร้างเครือข่ายในการปฏิบัติงาน
- (1) มีการประสานกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง
- (2) มีการสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนข้างเคียง
- (3) มีการประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและได้รับการสนับสนุนงบประมาณ
- 7) การประชาสัมพันธ์
- (1) มีผลงานการประชาสัมพันธ์ วิชาการ หนังสือพิมพ์ หรือหอกระจายข่าวอย่างใดอย่างหนึ่ง
- (2) เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ต่าง ๆ

3. การส่งเสริมและพัฒนากศษตร

3.1 ความหมายของการส่งเสริมการเกษตร

ทำนอง ลิงคาลวนิช (2514) อ้างถึงใน พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2557: 10) ได้ให้ความหมายของการส่งเสริมการเกษตรว่าเป็นการถ่ายทอดหรือเผยแพร่ บริการความรู้ และประสบการณ์ใหม่เกี่ยวกับการเกษตรไปสู่เกษตรกร ตลอดจนให้คำปรึกษาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อความเข้าใจในปัญหาต่างๆ เกษตรกรสามารถนำไปพิจารณา และปฏิบัติยังผลให้เกิดการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและเพิ่มรายได้

ดิเรก ฤกษ์ห่วย (2524) อ้างถึงใน พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2557: 11) ได้ให้ความหมายของการส่งเสริมการเกษตรว่า “การส่งเสริมการเกษตรเป็นกระบวนการในการให้การศึกษารองโรงเรียน รวมไปถึงบริการแก่บุคคลเป้าหมายที่เป็นเกษตรกรและครอบครัว โดยบุคคลเป้าหมายสามารถเรียนรู้ โดยการกระทำด้วยตนเอง เพื่อให้บรรลุผลของการกินดี อยู่ดีของชุมชนโดยรวม ทั้งนี้ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการพัฒนาประชาชนในชุมชน”

วิรัชฎ์ คงคะจันทร์ (2530) อ้างถึงใน พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2557:11) ได้ขยายความหมายของการส่งเสริมการเกษตร ในลักษณะที่พิจารณาเป็นกระบวนการประกอบด้วยประเด็นเหล่านี้

- 1) ช่วยเหลือเกษตรกรในการวิเคราะห์สถานการณ์ในอนาคตที่คาดหวังและปัจจุบันของเขา
- 2) ช่วยเหลือให้เกษตรกรได้ทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจากการวิเคราะห์สถานการณ์
- 3) เพิ่มพูนความรู้ และพัฒนาความเข้าใจที่ดีต่อปัญหาดังกล่าว และช่วยในการสร้างความรู้ที่มี
- 4) ช่วยเหลือเกษตรกรให้ได้มาซึ่งความรู้เฉพาะอย่าง ซึ่งเกี่ยวข้องกับคำตอบ ปัญหาเฉพาะและผลลัพธ์ของสิ่งดังกล่าว เพื่อเขาจะได้สามารถกระทำในแนวทางเลือกที่เป็นไปได้
- 5) ช่วยเหลือเกษตรกรในการคัดเลือกโดยความคิดเห็นของเขา ซึ่งเป็นสิ่งที่เหมาะสมมากที่สุดสำหรับสถานการณ์ของเขา
- 6) เพิ่มแรงจูงใจของเขาโดยการทดลองทางเลือกของเขา
- 7) ช่วยเหลือเกษตรกรในการประเมินผล และปรับปรุงการสร้างความคิดเห็น และทักษะในการตัดสินใจของเขา

A.T. Mosher (1987) อ้างถึงใน พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2557: 11) ได้ให้ความหมายของการส่งเสริมการเกษตรว่าเป็นการทำงานของชาวชนบทโดยวิธีการศึกษานอกโรงเรียนตามแนวทางที่เขาสนใจ และต้องการเพื่อปรับปรุงความเป็นอยู่ของครอบครัวชาวชนบท และสนับสนุนส่งเสริมและพัฒนาชุมชนในชนบทด้วย

Swanson (1984) อ้างถึงใน พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2557: 11) ได้ให้ความหมายการส่งเสริมการเกษตรว่าเป็นกระบวนการทางการศึกษาเป็นพื้นฐานสำคัญเพื่อมุ่งเปลี่ยนแปลง และปรับปรุงความรู้ ทักษะ การปฏิบัติ และทัศนคติของคนในชนบทโดยมุ่งพัฒนาผลผลิตเพื่อพัฒนารายได้ เศรษฐกิจและชุมชนในชนบทเพื่อการกินดีอยู่ดีในสภาวะแวดล้อมที่ดี

พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2557: 11) ระบุว่า การส่งเสริมการเกษตร หมายถึง กระบวนการพัฒนาความรู้ของเกษตรกรจากการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสม ผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อมุ่งพัฒนาผลผลิตที่เหมาะสมกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติก่อให้เกิดการพัฒนารายได้ เศรษฐกิจทำให้ชีวิตครอบครัวเกษตรกรอยู่พอกดี กินพอดี และมีความสุขอันเป็นผลต่อการพัฒนาชุมชนชนบทให้มีความมั่นคง และมั่งคั่งในที่สุด

3.2 ความสำคัญของการส่งเสริมการเกษตร

พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2557: 14-15) ระบุว่า การส่งเสริมการเกษตรมีบทบาทสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเกษตรกรมาก โดยการถ่ายทอดความรู้เทคโนโลยีที่เหมาะสมไปสู่เกษตรกรก่อให้เกิดการพัฒนาความรู้ที่สามารถนำไปสู่การพัฒนาผลผลิตทางการเกษตรได้ โดยสามารถสร้างรายได้พัฒนาสภาวะเศรษฐกิจสังคมชนบท และครอบครัวเกษตรกร ให้มีสภาวะที่ดีได้ โดยที่เป้าหมายสำคัญของการพัฒนาอยู่ที่ครอบครัวเกษตรกร และการพัฒนาชุมชนในชนบทให้มีสภาวะของการ “กินพอดีอยู่พอดีจึงจะมีความสุขในสภาวะของสิ่งแวดล้อมที่ดี” หากจะพิจารณาถึงความสำคัญของการส่งเสริมการเกษตร จะสามารถวิเคราะห์ถึงสิ่งต่างๆ เหล่านี้ได้

3.2.1 การเกษตรเป็นพื้นฐานของการผลิตอาหารเพื่อเลี้ยงประชากรของโลก

การเกษตรจะเป็นแหล่งสำคัญในการสร้างความมั่นคงให้แก่ประเทศ ปัจจุบันประชากรของโลกเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศด้อยพัฒนา ซึ่งต้องการอาหารเพื่อดำรงชีวิต ดังนั้นโลกจำเป็นต้องอาศัยความมั่นคงทางอาหาร คือความสามารถในการมีอาหารในการเลี้ยงประชากรเหล่านั้นได้ และต้องมีการพัฒนาปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตที่เหมาะสม และคุ้มค่าในการลงทุน การผลิตไม่ว่าจะเป็นต้นทุนเทคโนโลยี และทรัพยากรธรรมชาติ จึงจำเป็นต้องอาศัยการพัฒนาเทคโนโลยีผสมผสานกับภูมิปัญญาเกษตรกรสามารถทำให้เกษตรกรนำไปใช้ในการผลิตอย่างดีได้ การส่งเสริมการเกษตรมีบทบาทในการเป็นส่วนประสานเชื่อมโยง และถ่ายทอดความรู้เทคโนโลยี ไปสู่การพัฒนาได้อย่างดียิ่ง

3.2.2 การพัฒนาความรู้แก่เกษตรกร โดยเฉพาะการสร้างความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการผลิต จากผลการพัฒนาความรู้ผสมผสานกับภูมิปัญญาของตนเองที่ชาญฉลาด และมีความสอดคล้องกับสภาพธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และต้นทุนของการผลิต ซึ่งจะสามารถดำเนินการผลิตที่บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ และมีคุณภาพได้ อีกทั้งการพัฒนาความรู้ดังกล่าวสามารถช่วยสร้างผลต่อการพัฒนาชีวิต ครอบครัว และชุมชนชนบทได้อย่างดีด้วย ด้วยเหตุที่เกษตรกร ซึ่งถือว่าเป็นแรงงานสำคัญถึงร้อยละ 60 หากได้รับการพัฒนาย่อมจะมีผลต่อสังคมชนบท และสังคมไทยได้เป็นอย่างดี

3.2.3 การพัฒนารายได้ และสถานะเศรษฐกิจของเกษตรกร และครอบครัว ตลอดจนชุมชนชนบท และประเทศไทย ผลของการส่งเสริมการเกษตรย่อมก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ

3.2.4 การพัฒนาชีวิตเกษตรกร และครอบครัวเกษตรกร ซึ่งถือว่าเป็นเป้าหมายสำคัญเนื่องจากเกษตรกร และครอบครัวจะเป็นเป้าหมายของการพัฒนาในชนบท การส่งเสริมการเกษตรจะมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสถานะชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรให้อยู่ในสถานะที่ดีได้ อันเป็นผลต่อการพัฒนาสังคมชนบทที่ดีที่สุดในที่สุด

3.2.5 การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมการเกษตรที่ดี ย่อมจะต้องคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างชาญฉลาดเหมาะสม และคุ้มค่ากับการผลิตทางการเกษตร

3.2.6 การพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศเกษตรกรรม ซึ่งพบว่ามักจะเป็นประเทศด้อยพัฒนาหรือกำลังพัฒนา จำเป็นต้องอาศัยการเกษตรเป็นพื้นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศ เกษตรกรรมจึงเป็นหัวใจสำคัญของประเทศเหล่านั้น ประเทศไทยก็เช่นเดียวกัน การเกษตรเป็นพื้นฐานเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ ปัจจุบันแม้ว่าประเทศจะพยายามพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปสู่อุตสาหกรรมใหม่ก็ตาม แต่พบว่า ประสบปัญหาและความล้มเหลวมาก จึงจำเป็นต้องพิจารณาถึงสภาพความเป็นจริงที่ว่า ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ประชากรร้อยละ 65 ยังคงอยู่ในครอบครัวเกษตร ยังต้องทำการเกษตรเพื่อยังชีพ และเป็นรายได้หลัก ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มคนส่วนใหญ่ของประเทศ หากประชากรกลุ่มนี้ได้รับการพัฒนาที่ดีมีสถานะเศรษฐกิจ สังคมที่ดี มีความมั่นคงย่อมจะสะท้อนต่อผลของการพัฒนาประเทศไทย ดังนั้น การพัฒนาเกษตรจึงเป็นพื้นฐานสำคัญเบื้องต้นของการพัฒนาความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมของชาติ และหากจะต้องพัฒนาอย่างจริงจัง จำเป็นต้องมุ่งพัฒนาเน้นเกษตรอุตสาหกรรมเพิ่มรายได้อย่างแท้จริง แต่การพัฒนาการเกษตร ย่อมอาศัยการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตเพื่อพัฒนาผลผลิตสูงสุด ทั้งปริมาณและคุณภาพ โดยจำเป็นต้องคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรอย่าง

คุ่มค่าดังกล่าวแล้ว จำเป็นต้องมีการนำไปถ่ายทอด และส่งเสริมแก่เกษตรกรในการนำไปปฏิบัติ ซึ่งถือว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุด

โดยสรุปแล้ว จะเห็นว่าการส่งเสริมการเกษตรมีความสำคัญต่อการพัฒนาผลผลิตชีวิต และสิ่งแวดล้อมในชนบทให้มีความยั่งยืน การส่งเสริมการเกษตร เป็นกระบวนการที่เกี่ยวกัน ใน 3 ฝ่ายหลัก คือด้านวิชาการ การวิจัยค้นคว้าเทคโนโลยีการผลิต การส่งเสริมพัฒนาความรู้ และเกษตรกรผู้ปฏิบัติ ให้เกิดผลต่อการพัฒนา แต่อย่างไรก็ตามการส่งเสริม หากจะวิเคราะห์แล้วจะพบว่า มีวิวัฒนาการและการพัฒนาอย่างเป็นระบบและรวมถึงการมีส่วนร่วมของเกษตรกร และการพัฒนาเกี่ยวพันไปยังองค์ประกอบอื่นๆ ด้วย เช่น ชุมชนในชนบท องค์กรประชาชนในท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน

3.3 ขอบเขตของการส่งเสริมการเกษตร

พจน์ บุญเรือง (2522) อ้างถึงใน พงษ์ศักดิ์ อังกลสิทธิ์ (2557: 16-17) ได้กำหนดขอบเขตของการส่งเสริมไว้ ดังนี้

3.3.1 การพัฒนาผลผลิตทางการเกษตร โดยการใช้เทคโนโลยี และภูมิปัญญาเกษตรกรในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การใช้ปัจจัยการผลิต เช่น ที่ดิน แรงงาน ทุน โดยมุ่งที่จะพัฒนาการผลิตอย่างมีคุณภาพ รวมถึงการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

3.3.2 การอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ การส่งเสริมการเกษตร เพื่อมุ่งการผลิตเพียงอย่างเดียว พบว่ามีการใช้ทรัพยากรอย่างไม่ระมัดระวัง และไม่ประหยัด ทำให้เกิดความเสียหายถึงผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติในการสนับสนุนการผลิตทางการเกษตร ดังนั้นการส่งเสริมการเกษตร เพื่อการผลิตจะต้องคำนึงถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติด้วย เพื่อเป็นผลต่อการผลิตอย่างยั่งยืนได้

3.3.3 การตลาดและการดำเนินการอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตการเกษตร การผลิตแต่เดิมนั้นเป็นการผลิตเพื่อบริโภค และตลาดสดเท่านั้น เมื่อมีการผลิตเพื่อเป็นรายได้เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจย่อมจะต้องมีการผลิตเป็นจำนวนมาก ปริมาณมากยิ่งขึ้น อันเป็นผลต่อการจัดการผลผลิตไปสู่ตลาดที่ใหญ่กว้างและไกลจึงจำเป็นต้องมีการส่งเสริมในเชิงธุรกิจ และอุตสาหกรรมแปรรูป จึงจะสามารถดำเนินการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพได้

3.3.4 การจัดการไร่นาและครัวเรือนเกษตร การส่งเสริมการเกษตร จะต้องดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกร ครอบครัว และไร่นา ดังนั้น จำเป็นต้องดำเนินการในการถ่ายทอดความรู้ในการจัดการไร่นา และครัวเรือนเกษตรกรให้ดำเนินการไปในทางที่ดีที่สุด ทั้งในด้านธุรกิจ รายได้ รายจ่าย การดำเนินการผลิตและการพัฒนาชีวิตครอบครัวเกษตรกร โดย

สามารถดำเนินการวางแผน กำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหา และพัฒนาการจัดการไร่นา และครัวเรือนเกษตรกรในที่สุด

3.3.5 การพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในชนบท การส่งเสริมการเกษตรย่อมจะต้องสนับสนุนส่งเสริมเกษตรกรและครอบครัวให้มีชีวิตที่ดี ทั้งในสิ่งแวดล้อมและความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว และรวมไปถึงชีวิตในชุมชนชนบทด้วย อันถือว่าเป็นสุดยอดของความต้องการมนุษย์ก็ว่าได้

3.3.6 การพัฒนาเยาวชน ภารกิจสำคัญของการส่งเสริมการเกษตรสำหรับอนาคต คือ การพัฒนาเยาวชนทางการเกษตร หรือยุวเกษตรกร ซึ่งถือว่าเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญ และจะมีบทบาทมากในการพัฒนาการเกษตรในอนาคตด้วย การส่งเสริมการเกษตรจึงมีหน้าที่ความรับผิดชอบ ที่จะต้องดำเนินการพัฒนาเยาวชนเกษตรกร โดยกำหนดแนวทางพื้นฐานความเข้าใจต่องานเกษตร การผลิต การใช้ทรัพยากรธรรมชาติ เทคโนโลยี และภูมิปัญญาเกษตร เพื่อพัฒนาผลผลิตในอนาคตอย่างชาญฉลาดด้วย

3.3.7 การพัฒนาผู้นำเกษตรกรและแม่บ้าน การส่งเสริมการเกษตร จำเป็นต้องพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะทรัพยากรมนุษย์ที่จะเป็นหลักในการผลิตและการจัดการผลผลิตทางการเกษตร เกษตรกรและแม่บ้านจึงเป็นกลุ่มบุคคลเป้าหมาย และการมุ่งพัฒนาเพื่อให้เกษตรกรและแม่บ้านได้สามารถนำการพัฒนาได้อย่างดีนั้น จำเป็นที่การส่งเสริมการเกษตรจะต้องดำเนินการพัฒนาภาวะผู้นำแก่เกษตรกร และแม่บ้านและดำเนินการคัดเลือกผู้นำ เพื่อจะสามารถนำการผลิตและจัดการผลผลิตอย่างดีต่อไป

3.3.8 การพัฒนาชุมชนชนบท การส่งเสริมการเกษตรเป็นการพัฒนาเกษตร เพื่อพัฒนาผลผลิตในชนบท ดังนั้นย่อมจะต้องดำเนินการพัฒนาความเป็นอยู่และสถานภาพในชุมชนให้อยู่ในสภาพที่ดี และสามารถสร้างสภาวะแวดล้อมให้เป็นที่น่าอยู่และปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินด้วย ยังผลต่อคุณภาพชีวิตของคนในชนบทด้วย

สรุปขอบเขตของการส่งเสริมการเกษตรได้ว่า การส่งเสริมการเกษตรมีภารกิจและความรับผิดชอบนอกเหนือจากการผลิตผลผลิตทางการเกษตร โดยจำเป็นต้องดำเนินการในส่วนที่สัมพันธ์กับการผลิต ชีวิต และครัวเรือนเกษตรกรในชุมชนในชนบท เพื่อเป้าหมายสำคัญคือ การมีชีวิตที่ดีขึ้น (พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์, 2557: 17)

3.4 วิธีการส่งเสริมการเกษตร

การส่งเสริมการเกษตร เป็นกระบวนการของการนำความรู้วิชาการและเทคโนโลยีไปสู่เกษตรกร เป็นลักษณะของการถ่ายทอดซึ่งอาจจะเรียกว่าเป็นวิธีการสอนหรือฝึกอบรม วัตถุประสงค์มุ่งที่จะให้เกษตรกรสามารถสร้างความสนใจ ความรู้และนำไปสู่การปฏิบัติของ

เกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้จำเป็นต้องมีปัจจัยเงื่อนไขประกอบของแต่ละวิธีการหรือจะเรียกว่าเทคนิควิธีก็ได้ และยังมีปัจจัยเกี่ยวกับผู้ถ่ายทอด หรือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมด้วยจึงจะสามารถวัดประสิทธิภาพของแต่ละวิธีได้ (พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ ,2557: 38)

ดิเรก ฤกษ์ห่วย (2520) อ้างถึงใน พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2557: 38) การเลือกใช้วิธีการต่างๆ มีหลักการ ดังนี้

- 1) ต้องทำความเข้าใจว่าข่าวสารความรู้ชนิดใดที่ควรจะถ่ายทอดผ่านวิธีการหรือสื่อกลางอะไร จึงจะทำให้เกิดผลสูงสุดและถึงบุคคลเป้าหมายมากที่สุด
- 2) การใช้วิธีส่งเสริมการเกษตรมากกว่า 2 วิธีผสมผสานกันจะสามารถเพิ่มประสิทธิภาพได้มากกว่าวิธีการหนึ่งวิธีการใดได้
- 3) การใช้วิธีการที่บุคคลเป้าหมายสามารถได้ยินได้เห็น และมีโอกาสสัมผัสได้จะมีผลดีกว่าการได้ยินได้เห็น และสัมผัสเพียงอย่างเดียว
- 4) การกำหนดงบประมาณในการดำเนินการ
- 5) ระยะเวลาในการดำเนินการ
- 6) ขนาดของกลุ่มบุคคลเป้าหมาย และความหนาแน่นของกลุ่มบุคคลเป้าหมายในการส่งเสริม

พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2557: 39-47) ระบุว่าวิธีการส่งเสริมการเกษตรสามารถจำแนกได้ ดังนี้

3.4.1 วิธีการส่งเสริมการเกษตร โดยอิงบุคคลเป้าหมายเป็นเกณฑ์

1) วิธีการส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล เป็นการส่งเสริมโดยการให้เกษตรกรหรือบุคคล ผู้รับการถ่ายทอดความรู้ได้เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างเป็นอิสระ การถ่ายทอดความรู้ไปสู่เกษตรกรโดยตรงเป็นรายบุคคล จะทำให้ผู้รับความรู้มีโอกาสโดยตรงที่จะปฏิสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมหรือนักวิชาการผู้ถ่ายทอด ทำให้เกิดความสนใจเชื่อมั่นและเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว ทั้งนี้เป็นโอกาสที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสามารถจะรับข้อมูลปัญหา ตลอดจนรับรู้ปัญหาของเกษตรกร กลับมาพิจารณาในกระบวนการส่งเสริมได้ในวิธีการแบบนี้พบว่าหลายวิธีและเทคนิคที่นิยมใช้กันมาก ได้แก่

(1) การเยี่ยมไร่นาและบ้านของเกษตรกร เป็นวิธีการและแนวคิดของการส่งเสริมที่เจ้าหน้าที่จะไปพบปะรับฟังปัญหา และถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกรถึงฟาร์มหรือไร่นา โดยจะเห็นถึงสภาพความเป็นจริงของเกษตรกร สามารถนำสภาพดังกล่าวมาวิเคราะห์และผนวกกับเทคโนโลยีการถ่ายทอดได้ จะสามารถสร้างความคุ้นเคย ความเป็นกันเอง ความมั่นใจ และความพอใจแก่เกษตรกรได้เป็นอย่างดี การส่งเสริมโดยวิธีการนี้ พบว่ามีประสิทธิภาพมากหาก

เกษตรกรและเจ้าหน้าที่ที่มีความเข้าใจความสัมพันธ์และทัศนคติที่ดีต่อกัน ศรัทธาในการทำงานต่อกัน การกระตุ้นการพัฒนาความสามารถทำได้และขยายผลไปสู่เกษตรกรรายอื่น ๆ ได้ดีด้วย เพราะเจ้าหน้าที่สามารถสนองตอบปัญหาของเกษตรกรได้ตั้งแต่แรก โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเป็นปัญหาที่ต้องการการแก้ไขอย่างรวดเร็ว แต่วิธีการดังกล่าวนี้มีข้อจำกัดหลายประการ เช่น การใช้เวลามาก การใช้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมต่อเกษตรกรในอัตราสูง ไม่สามารถไปพบเยี่ยมเกษตรกรและครอบครัวได้ทั่วถึง ทำให้เกิดความไม่พอใจในเกษตรกรและครอบครัวที่ไม่มีโอกาสไปเยี่ยม ก่อให้เกิดความไม่เข้าใจและสร้างทัศนคติไม่ดีได้ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมจะประสบความสำเร็จ ยากในการจัดเวลาให้เหมาะสมได้

(2) เกษตรกรผู้รับการส่งเสริมมาติดต่อที่สำนักงาน การที่ผู้รับการส่งเสริมมาติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมที่สำนักงานเพราะเกษตรกรความสนใจ และเชื่อว่า เจ้าหน้าที่จะให้ข่าวสาร หรือความรู้ได้ บางครั้งผู้รับการส่งเสริมมีปัญหาที่จะต้องแก้ไข และมีความต้องการเร่งด่วนที่จะให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมช่วยเหลือ ดังนั้นที่ตั้งสำนักงานส่งเสริมในท้องถิ่นจึงควรตั้งอยู่ในพื้นที่เกษตรกร

(3) การติดต่อทางโทรศัพท์ ปัจจุบันการใช้โทรศัพท์ได้มีการขยายเครือข่ายและจำนวนเครื่องมากยิ่งขึ้น ทั้งโดยสายและไร้สาย เกษตรกรสามารถจะสั่งซื้อได้เปรียบดำเนินการได้ เพราะการติดต่อทางโทรศัพท์จะสามารถช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาได้รวดเร็ว ลดเวลาและระยะทางในการติดต่อของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเกษตรกรได้ดียิ่ง

(4) การติดต่อกันทางจดหมายส่วนตัว การเขียนจดหมายติดต่อกันระหว่างเจ้าหน้าที่ส่งเสริมกับเกษตรกรผู้รับการส่งเสริม จัดเป็นวิธีการส่งเสริมที่ให้ประโยชน์ยิ่งวิธีหนึ่ง ผู้รับการส่งเสริมหรือผู้สนใจอาจเขียนจดหมายถึงเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเมื่อเกิดปัญหา และต้องการคำตอบ บางครั้งเจ้าหน้าที่ส่งเสริมก็สามารถเขียนถึงผู้รับการส่งเสริมเพื่อแจ้งข่าวสารติดตามผลการส่งเสริม ย้ำถึงความร่วมมือ หรือเป็นการให้การรับรองในผลงานที่ดีได้

(5) การติดต่ออย่างไม่เป็นทางการ มีหลายโอกาสที่เดียวที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมได้พบเกษตรกร โดยบังเอิญ ตามถนนหรือในหมู่บ้านเพื่อพูดคุยซักถามปัญหา และบ่อยครั้งที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมระลึกถึงปัญหาของชาวบ้านที่ตนควรให้ความช่วยเหลือแนะนำทางวิชาการ และปรารถนาจะพบปะพูดคุยกับเขาเหล่านั้นอยู่บ้างอย่างไม่เป็นทางการ ในประเทศไทยส่วนใหญ่การพบปะแบบนี้มีมาก เจ้าหน้าที่จะต้องเตรียมตัวให้พร้อมเสมอ เพราะหากเจ้าหน้าที่พร้อมที่จะแก้ไขปัญหา หรือให้ข้อเสนอแนะแล้ว เกษตรกรจะเพิ่มศรัทธาในตัวเองมากขึ้น การพบในสถานที่ เช่น ตลาดนัด งานเทศกาลรื่นเริงต่าง ๆ งานพิธีกรรมทางศาสนาเหล่านี้ ทำให้คนมารวมกันเป็นจำนวนมาก ที่ใดก็ตามที่ผู้คนมารวมกันก็มักจะมีการพูดคุยกันถึงปัญหาต่างๆ ในการทำมาหากินและชีวิต

ทุกๆ ไป ในกรณีเช่นนี้ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมควรหาโอกาสทำความคุ้นเคย กับชาวบ้าน ศึกษาความต้องการและปัญหาของพวกเขา และสามารถแจ้งข่าวสารให้ทราบอย่างมีประสิทธิภาพ และเหมาะสมกับความต้องการของเกษตรกรได้

2) *วิธีการส่งเสริมโดยกลุ่มบุคคล* การส่งเสริมแก่กลุ่มบุคคลจะให้ผลดีในการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ของผู้รับการส่งเสริมจากชั้นสนใจไปสู่การทดลองทำดู และหากเป็นที่พอใจของกลุ่มแล้ว สมาชิกส่วนใหญ่ในกลุ่มก็อาจก้าวไกลไปถึง ชั้นยอมรับเลยก็ได้ วิธีการส่งเสริมโดยกลุ่มบุคคลนี้ หากมีการจัดเตรียมการเป็นอย่างดี มีเป้าหมาย และดำเนินการอย่างมีระบบแล้ว ก็จะทำให้ผลดีอย่างมากต่อการสร้างพลังกลุ่มสมาชิกของกลุ่มจะมีปฏิริยาสนองตอบต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริม และต่อความคิดทั้งหลายที่สมาชิกในกลุ่มได้แสดงออกด้วยการกระตุ้นและแนะนำแนวทางอย่างเหมาะสม พลังกลุ่มก็จะช่วยทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการกระทำของกลุ่มโดยสมาชิกส่วนใหญ่ของกลุ่มเป็นผู้ผลักดันให้เป็นไปตามสิ่งที่จะยอมรับนั้น การส่งเสริมแบบกลุ่มสามารถจะพิจารณาวิธีการที่มีประสิทธิภาพ และนิยมใช้ มากดังนี้

(1) *การประชุมกลุ่ม* เป็นวิธีการส่งเสริมที่เก่าแก่มีความสำคัญ และยังใช้ได้ผลอยู่เสมอมา คือช่วยในการถ่ายทอดข่าวสาร ความรู้ ความคิดเห็น และประสบการณ์ต่าง ๆ ระหว่างทุกคนที่เกี่ยวข้อง ทำให้ผู้เข้าประชุมได้มีโอกาสร่วมปรึกษาหารือกัน ปรับตัวเองให้เข้ากับกลุ่ม ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนส่วนมาก นำไปสู่การใช้ความคิดร่วมกัน มีความรู้สึกร่วมกัน และมีการปฏิบัติร่วมกัน การประชุมกลุ่มช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายได้มาก เมื่อเทียบกับการส่งเสริมโดยวิธีอื่น หากต้องการให้การประชุมบรรลุผล และเป็นที่ยอมรับกันทั่วแล้ว เจ้าหน้าที่ส่งเสริมควรกระตุ้นหรือจูงใจให้ชาวบ้านเป็นตัวตั้งตัวตีจัดการประชุม เจ้าหน้าที่ส่งเสริมเพียงเป็นผู้ชี้แนะให้การสนับสนุนช่วยเหลือเท่านั้น การประชุมที่ได้ผลดีนั้นจะต้องทำให้ผู้เข้าประชุมทุกคนเกิดกระแสแห่งความคิดและใช้ดุลพินิจพิจารณาปัญหาและความต้องการของเขา และเกษตรกรจะมีส่วนร่วมมากด้วย

(2) *การฝึกอบรม* เป็นวิธีการหนึ่งของการส่งเสริมที่มีการใช้กันมากเป็นประจำ และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมจะพิจารณาดำเนินการฝึกอบรม ทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และความชำนาญเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จนกระทั่งผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดการเรียนรู้ หรือเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมนั้นๆ

(3) *การสาธิต* เป็นวิธีการส่งเสริม แบบกลุ่มที่ใช้การบรรยาย ประกอบการแสดง ทำให้ผู้เรียนรู้ “ได้ฟัง” และ “ได้เห็น” ไปพร้อมกัน วัตถุประสงค์ของการสาธิต เพื่อให้ผู้รับการส่งเสริมได้เรียนรู้ถึงวิธีการปฏิบัติหรือผลการปฏิบัติที่มีลำดับขั้นตอน มีหลักวิชา

และสามารถนำไปปฏิบัติได้ เป็นการพัฒนาทักษะของผู้รับการส่งเสริมให้สามารถปฏิบัติการได้อย่างถูกต้อง การสาธิตแบ่งเป็น 2 แบบ คือ การสาธิตวิธี กับ การสาธิตผล

(4) การศึกษาดูงานนอกสถานที่ จัดเป็นวิธีการส่งเสริมที่เพิ่มความรู้ และประสบการณ์ให้แก่ผู้รับการส่งเสริมได้เป็นอย่างดีวิธีหนึ่ง เพราะ ผู้ร่วมในการศึกษาและดูงาน จะมีโอกาสได้พบเห็นผลงานของผู้อื่นซึ่งได้ทำสำเร็จแล้ว อันจะมีผล ในการเพิ่มความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ร่วมศึกษาดูงานให้ยอมรับสิ่งใหม่มากขึ้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมอาจใช้วิธีจัดให้มีการศึกษาดูงานนอกสถานที่ต่อเนื่องจากการสาธิตผลก็ได้ ทั้งนี้ผู้รับการส่งเสริมจะได้พบเห็น ได้รับฟัง ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น

3) การส่งเสริมแบบมวลชน การส่งเสริมแบบมวลชนโดยสื่อสารมวลชน จะช่วยในการส่งเสริมเผยแพร่นวัตกรรมให้ประชาชนได้ทราบว่า ได้มีสิ่งนั้นๆ เกิดขึ้นแล้ว และก็มีอยู่บางคนอาจสนใจที่จะศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมอีก ซึ่งในขั้นนี้สื่อมวลชนก็ยังสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ดี และใช้กับคนจำนวนมากๆ ได้อย่างกว้างขวางสื่อสารมวลชนที่นำมาใช้ได้ดีในการส่งเสริม ได้แก่ เอกสารเผยแพร่ โปสเตอร์ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ สไลด์และฟิล์มสตริป และการจัดนิทรรศการ

(1) เอกสาร หรือ สิ่งพิมพ์เผยแพร่ สิ่งตีพิมพ์เป็นสื่อใช้ได้ดีในการส่งเสริมสามารถเผยแพร่ได้ใน 3 ลักษณะ คือ เอกสารสรุปผลการวิจัย ค้นคว้า ทดลอง เผยแพร่ เอกสารเผยแพร่ที่ผู้เชี่ยวชาญการส่งเสริมเป็นผู้เขียน เอกสารเผยแพร่แก่ผู้รับการส่งเสริมเฉพาะการผลิต

(2) ภาพโฆษณา หรือ โปสเตอร์ เป็นแผ่นกระดาษหรือกระดาษแข็ง ที่มีภาพประกอบ มีสีสันสวยงาม และมีข้อความง่ายๆ สั้น กระชับ สามารถให้ผู้พบเห็นมองเห็นได้แต่ไกล สะดุดความสนใจให้สิ่งที่ควรทราบได้ทันทีและชวนปฏิบัติ วัตถุประสงค์ของภาพโฆษณาก็เพื่อให้ข่าวสารข้อเท็จจริงแก่ผู้อ่านให้ได้รับทราบสิ่งที่ควรรู้หรือเรื่องราวที่น่าสนใจ เร่งรื้อให้สนับสนุนความคิดเห็นอย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นต้น ภาพโฆษณาที่ดีต้องอ่านแล้วเข้าใจได้อย่างเดียว ไม่คลุมเครือ ข้อความจำกัดเท่าที่จำเป็น ตัวโต เห็นชัดเจน

(3) หนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์ที่มีกำหนดออกเป็นประจำสม่ำเสมอ และนิยมออกเป็นรายวัน หากเป็นรายสัปดาห์ รายปักษ์ รายเดือน หรือห่างกว่านั้น เรียก นิตยสาร ประชาชนนิยมอ่านหนังสือพิมพ์กันอย่างแพร่หลาย แม้อ่านไม่ออกก็ให้ผู้อื่นอ่านให้ฟัง หรือฟังคนอื่นคุยหรือวิจารณ์ข่าวจากหน้าหนังสือพิมพ์ตามร้านกาแฟ หรือที่ชุมชนในหมู่บ้านก็มีมาก เจ้าหน้าที่ส่งเสริมอาจใช้หนังสือพิมพ์ให้เป็นประโยชน์ในการส่งเสริม โดยเสนอข่าวสารที่เป็นเรื่องน่าสนใจ และเป็นที่ต้องการของประชาชน เจ้าหน้าที่ส่งเสริมต้องทราบว่าผู้อ่านหนังสือพิมพ์คือใคร แล้วเขียน

ข่าวให้อ่านง่าย ใช้ประโยค สั้นๆ ข้อความแต่ละวรรคตอนไม่ยาวเกินไป มีความชัดเจนแน่นอนไม่คลุมเครือ หรือหาหลักฐานอ้างอิงไม่ได้

(4) *วิทยุ* นับเป็นสื่อมวลชนที่ให้ข่าวได้เร็วที่สุด และสามารถส่งข่าวแพร่กระจายไปได้ไกลและกว้างขวาง สามารถจะเข้าถึงบุคคลทุกระดับ และได้รับความไว้วางใจจากประชาชนไม่น้อยในฐานะเป็นแหล่งข่าวที่เที่ยงตรง วิทยุจะช่วยให้ประชาชนได้รับทราบและสนใจในข่าวสารที่ได้เสนอไป แม้จะไม่อาจให้รายละเอียดได้ทุกแห่งทุกมุม แต่ก็เป็นที่เป็นที่เป็นกันเองกว่าหนังสือพิมพ์ เนื่องจากผู้ฟังวิทยุมีความรู้สึกว่าคุณอ่านข่าวหรือผู้ดำเนินรายการกำลังคุยให้เขาฟังโดยตรง คนเป็นจำนวนมากชอบฟังรายการวิทยุ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมจะใช้ประโยชน์จากวิทยุได้ในการเผยแพร่ข่าวสาร เรื่องราวต่างๆ ที่เป็นความสำเร็จไปสู่ประชาชน แจ้งให้ทราบเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นแล้ว กำลังเกิดขึ้น หรือกำลังจะเกิดขึ้นก็ได้ทั้งสิ้น

(5) *โทรทัศน์* โทรทัศน์ได้เปรียบวิทยุตรงที่ผู้ชมรายการได้ฟังเสียงและได้เห็นภาพไปพร้อมกัน ฉะนั้น ในการส่งเสริมถึงสามารถจัดแสดงสาขิต และใช้โสตอุปกรณ์ เช่น แผ่นภาพ แผนภูมิ กราฟ รูปภาพ ฯลฯ เข้าช่วยได้เป็นอย่างดี การแสดงและการพูดต้องสัมพันธ์และต่อเนื่องกัน มีต้นฉบับหรือบทโทรทัศน์เพื่อให้ผู้กำกับเวที ช่างกล้อง ช่างเสียง ผู้ควบคุมรายการทราบและเข้าใจตรงกัน เจ้าหน้าที่ส่งเสริมต้องจัดแบ่งเวลาในการเสนอเรื่องตามขั้นตอนต่างๆ ให้ดีและตรงกำหนดเวลาที่มีไว้ให้

(6) *ภาพยนตร์* นับเป็นสื่อที่ใช้ได้ดีในการส่งเสริม อาจจัดภาพยนตร์ประเภทให้ความรื่นรมย์ ดึงดูดความสนใจ กระตุ้นให้คนรวมกันเป็นจำนวนมากก่อนแล้วใช้การส่งเสริมวิธีอื่นก่อนหรือหลังจากฉายภาพยนตร์ตามโอกาสอันควร ก็ให้ผลดี หรือฉายภาพยนตร์ที่เกี่ยวกับเรื่องที่จะไปส่งเสริมแทรกให้ประชาชนได้ชมเชิงสารคดี เรื่องน่ารู้ ฯลฯ ก็กระตุ้นความสนใจของประชาชนได้เช่นกัน

(7) *การจัดนิทรรศการ* นิทรรศการ คือ การใช้อุปกรณ์เพื่อการถ่ายทอดและเผยแพร่งาน เพื่อการศึกษาและโฆษณาต่อหมู่คนจำนวนมาก การจัด การจัดนิทรรศการนั้นสามารถอยู่ได้นานและประชาชนหมุนเวียนดูได้โดยไม่จำกัดเวลาและจำนวน

3.4.2 การส่งเสริมโดยอิงวัตถุประสงค์เป็นเกณฑ์ การดำเนินการส่งเสริมโดยวิธีนี้จะมีลักษณะแตกต่างกันในหลายแบบด้วยกัน ดังนี้

1) *การส่งเสริมโดยการเลือกการส่งเสริมเพียงเรื่องเดียว* มีข้อสมมติว่าถ้าผู้รับการเปลี่ยนแปลง พบว่าเขาปฏิบัติตามได้ผลเป็นการง่ายที่จะยอมรับการ เปลี่ยนแปลงในเรื่องอื่น ๆ ภายหลังการเข้าถึงแบบนี้มีการเลือกเรื่องก็ทำการส่งเสริมเพียงเรื่องเดียว เช่น การทดลองปุ๋ย

การใช้ข้าวพันธุ์ใหม่ ให้เหมาะสมกับท้องถิ่น และให้ผลผลิตสูง ใช้กับบุคคลเป้าหมายที่อยู่ไกลในท้องถิ่น หรือจากการติดต่อจากเจ้าหน้าที่และโลกภายนอก

2) การส่งเสริมโดยการเลือกเรื่องที่จะส่งเสริมหลาย ๆ เรื่อง เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องพร้อม ๆ กัน โดยการส่งเสริมให้ผลผลิตอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยการปรับปรุงปัจจัยในการผลิตหลาย ๆ อย่างตามความจำเป็น เช่น การเพิ่มในผลผลิตข้าวสิ่งที่จะมาเกี่ยวข้อง ได้แก่ การใช้ปุ๋ย ขนมาแมลง พันธุ์ข้าว เหมาะกับกลุ่มบุคคลเป้าหมายที่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเป็นประจำอยู่แล้วพอสมควร และพร้อมที่จะยอมรับสิ่งปฏิบัติหรือความรู้ใหม่ ๆ

3) การส่งเสริมโดยการเลือกเรื่องทั้งหมดเกี่ยวกับฟาร์มและบ้านเรือน ต้องคำนึงว่าฟาร์มและบ้านเรือนรวมกันเป็นหน่วยเดียว และต้องคำนึงว่าทำอะไรจึงจะทำให้การจัดฟาร์มและบ้านเรือนในลักษณะที่ครอบครัวมีรายได้สุทธิสูงในสถานการณ์และช่วงเวลาหนึ่ง ๆ การเข้าถึงแบบนี้จะทำให้เกษตรกรเกิดการเปลี่ยนแปลง คือ มีการทำมาหากินเต็มที่ขึ้น การเข้าถึงแบบนี้เพื่อที่จะให้บุคคลเป้าหมายเรียนรู้เกี่ยวกับวิธีการเพิ่มรายได้โดยการลงทุนผลิตต่ำสุด และได้กำไรมากที่สุดในการทำงานในบ้านและในฟาร์ม

4) การส่งเสริมโดยการเลือกท้องที่ใดท้องที่หนึ่งเป็นเป้าหมายในลักษณะเฉพาะ โดยการส่งเสริมเน้นเฉพาะพื้นที่ลักษณะของการผลิตและการเกษตรที่เฉพาะพื้นที่นั้น หรือเป็นไปตามความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่เป็นสำคัญ

3.4.3 วิธีการส่งเสริมโดยอิงเจ้าหน้าที่เป็นเกณฑ์ นับเป็นวิธีการส่งเสริมอีกวิธีการหนึ่ง

1) การใช้ผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีความรู้แบบกว้าง โดยถ่ายทอดแบบกว้างๆ หรือทั่วไป ไม่เป็นรายวิชาหรือเฉพาะอย่าง

2) การใช้ทีมนักวิชาการ กลุ่มผู้นำการเปลี่ยนแปลงประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่เชี่ยวชาญเฉพาะสาขา เช่น พืช ปศุสัตว์ การจัดการฟาร์ม เข้าไปในหมู่บ้านเป็นทีม

3) การใช้เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายหน่วย ดำเนินการคล้ายวิธีที่ 2 แต่เจ้าหน้าที่มาจากหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร พัฒนาการ เข้าไปร่วมกันทำงาน อาจจะเข้าไปพร้อมกันหรือคนละทีก็ได้ ประสานงานกันในการพัฒนาการเกษตร

4) การใช้เจ้าหน้าที่เป็นสื่อมวลชน โดยการนำเอาสื่อมวลชนต่างๆ เช่น วิทยุ หรือ สิ่ง พิมพ์ โทรทัศน์ และอื่นๆ มาเป็นตัวก่อให้เกิด การเปลี่ยนแปลง ในความคิดของเกษตรกร

3.4.4 วิธีการส่งเสริมโดยอิงเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเกณฑ์ ปัจจุบันวิวัฒนาการของเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ การพัฒนาคอมพิวเตอร์การสื่อสารทางไกล การใช้ระบบดาวเทียม

และการวิวัฒนาการส่งข้อมูลผ่านคอมพิวเตอร์ จะเพิ่มประสิทธิภาพการถ่ายทอดมากที่สุด และเป็นไปอย่างรวดเร็ว การส่งเสริมการเกษตรเป็นกระบวนการที่สามารถนำข้อได้เปรียบหรือสิ่งที่มีอยู่ในระบบสื่อสารข้อมูลทางไกลมาใช้ในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการปลูกและผลิตผลการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด หากยังผนวกเข้ากับวิธีการอื่นๆ ที่กล่าวมาแล้ว ทั้งนี้นอกจากข้อมูลเทคโนโลยีการเกษตรผลผลิตแล้ว ยังสามารถจะรับข้อมูลหรือเข้าสู่ข้อมูลตรวจสอบ และติดตามสถานะทรัพยากรธรรมชาติ เทคโนโลยีการผลิต และข้อมูลการตลาดได้ด้วย อันเป็นผลต่อการกำหนดแนวทางการผลิต แม้ว่าขณะนี้ส่วนใหญ่เกษตรกรยังไม่สามารถพัฒนาถึงเทคโนโลยีดังกล่าว แต่หน่วยงานส่งเสริมสามารถเป็นแหล่งของการใช้เทคโนโลยี สื่อสารดังกล่าวได้ จึงนับว่าเป็นการส่งเสริมอีกรูปแบบหนึ่ง สำหรับอนาคตของการพัฒนาการเกษตร โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมอาจจะต้องได้รับการพัฒนาการใช้ การรวบรวมข้อมูล ความรู้ และถ่ายทอดไปสู่เกษตรกร โดยเฉพาะปัจจุบันมีเทคโนโลยีสารสนเทศผ่านระบบอินเทอร์เน็ต และผ่านโทรศัพท์มือถืออันจะเป็นผลต่อการพัฒนาความรู้แก่เกษตรกรได้อย่างรวดเร็วเหมาะสมอีกด้วย

3.4.5 วิธีการส่งเสริมโดยอ้างอิงชุมชนเป็นเกณฑ์ ในปัจจุบันนี้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้กำหนดนโยบายในการส่งเสริมการเกษตร ในลักษณะของการประสานหน่วยงานทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นลักษณะผสมผสาน ตามความต้องการและภูมิปัญญาของท้องถิ่น ซึ่งเรียกว่าศูนย์บริการและถ่ายทอด เทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล โดยจัดให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของเกษตรกร ตลอดจนผู้สนใจในการพัฒนาเกษตร ในลักษณะครบวงจร โดยเริ่มตั้งแต่ทรัพยากรการผลิต การลงทุน การผลิต การวิเคราะห์ สภาพการณ์ด้านการตลาด การใช้เทคโนโลยีการผลิต การดำเนินการผลิต การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว การจัดการผลผลิตสู่ตลาด และอุตสาหกรรมแปรรูป ซึ่งจัดว่าศูนย์ดังกล่าวเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และปฏิบัติการผลิตผลทางการเกษตรที่ดีแนวทางในการผสมผสานความต้องการชุมชน ทรัพยากรท้องถิ่น ชุมชนกลุ่มเกษตรกร และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น ให้สอดคล้องกับการให้เทคโนโลยีการผลิตของกระทรวง ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลนี้ นับเป็นยุทธวิธีใหม่ ในการส่งเสริมการเกษตรในลักษณะของการเรียนรู้และปฏิบัติร่วมกันของเกษตรกร และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในลักษณะบูรณาการ เกษตรกรจะสามารถเรียนรู้กระบวนการผลิต การใช้เทคโนโลยีผสมผสานกับภูมิปัญญาของตนเองอย่างดียิ่งขึ้น

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 สภาพทางสังคม และเศรษฐกิจ

รัฐยา กลั่นจ้อย (2556: 66-71) ได้ศึกษา การดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ในจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า คณะกรรมการฯ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 50.49 ปี ส่วนใหญ่ จบการศึกษาชั้นประถมศึกษา มีตำแหน่งเป็นกรรมการหมู่บ้าน ดำรงตำแหน่งในศูนย์ฯ เป็น กรรมการ ได้รับการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลในการเข้าร่วมศูนย์จัดการ ศัตรูพืชชุมชน

ปาริชาติ อภรณ์วิชานพ (2555: 81-84) ได้ศึกษา ความคิดเห็นของคณะกรรมการ ต่อการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา พบว่า คณะกรรมการส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 49.18 ปี จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาภาคบังคับ ไม่มีตำแหน่งทางสังคม มีจำนวนสมาชิกครัวเรือนเฉลี่ย 4.26 คน มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ ช่วยทำการเกษตรเฉลี่ย 2.15 คนต่อครัวเรือน เข้าร่วมอบรมการจัดการศัตรูพืชทุกครั้ง มีรายได้ เฉลี่ยของครัวเรือน 449,446.15 บาทต่อปี ซึ่งมีรายได้จากภาคการเกษตร เฉลี่ย 315,553.85 บาทต่อปี ส่วนใหญ่มีภาระหนี้สิน และเกือบทั้งหมดเป็นหนี้กับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.)

4.2 ความรู้ของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ปาริชาติ อภรณ์วิชานพ (2555: 81-84) ได้ศึกษาความคิดเห็นของคณะกรรมการ ต่อการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ส่วนใหญ่มีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในระดับมาก ได้คะแนนเฉลี่ย 14.78 คะแนน คณะกรรมการ ส่วนใหญ่มีความรู้ระดับมาก รองลงมาคือ ระดับมากที่สุด และระดับ ปานกลาง

4.3 การดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

รัฐยา กลั่นจ้อย (2556: 66-71) ได้ศึกษาการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ในจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ไม่มีคำสั่งหรือมติที่ประชุมแต่งตั้งคณะกรรมการ ที่ทำการศูนย์ฯ ทุก ศูนย์อยู่ในแหล่งชุมชน โดยที่ทำการศูนย์ฯ มีสถานที่ผลิตขยายศัตรูธรรมชาติ สารชีวภาพ ชีวภัณฑ์ มีวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับผลิตขยายเชื้อราบีเวอร์เรีย ได้แก่ ตะเกียงแอลกอฮอล์ ตู้เขี่ยเชื้อ เข็ม เขี่ยเชื้อ มีการคัดเลือกแปลงของสมาชิก จำนวน 1 แปลง เป็นแปลงพยากรณ์ มีตัวแทนของศูนย์ฯ เป็นผู้สำรวจแปลง สัปดาห์ละ 1 ครั้ง และบันทึกข้อมูลที่พบในแปลงลงในแบบสำรวจ

ไม่มีการจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรและชุมชน มีการถ่ายทอดความรู้เมื่อมี
แนวโน้มเกิดการระบาดของศัตรูพืช มีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเป็นผู้กำหนดหลักสูตร การ
เรียนรู้เทคโนโลยีการจัดการศัตรูพืช มีการถ่ายทอดความรู้ด้านการจัดการศัตรูพืชไม่สม่ำเสมอ มี
การรวบรวมและส่งข้อมูลที่ได้จากแปลงพยากรณ์ให้สำนักงานเกษตรอำเภอ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง แจก
เดือนการระบาดของศัตรูพืชทางโทรศัพท์มือถือ มีบริการวินิจฉัยศัตรูพืช ศูนย์ฯ ไม่มีบริการข้อมูล
เกี่ยวกับศัตรูพืชแก่เกษตรกร มีการกำหนดแผนการผลิตขยายศัตรูธรรมชาติ ชีวภัณฑ์ สารชีวภาพ
เพื่อควบคุมศัตรูพืช มีการผลิตเมื่อมีแนวโน้มเกิดการระบาดของศัตรูพืช ไม่มีการผลิตเชิงธุรกิจ มี
การประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์ฯ มีการเชื่อมโยงเครือข่าย มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่าน
เวทีต่างๆ เช่น เวทีสัมมนา การประชุมต่างๆ ได้รับการสนับสนุนด้านความรู้และงบประมาณจาก
หน่วยงานต่างๆ

ปาริชาติ อภรณ์วิชานพ (2555: 81-84) ได้ศึกษาความคิดเห็นของคณะกรรมการ
ต่อการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา พบว่า
มีการประชุมคณะกรรมการ 1 ครั้งต่อเดือน มีการจัดทำและสำรวจแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช
การเลี้ยงและปล่อยแมลงศัตรูธรรมชาติ บางส่วนมีการผลิตและใช้เชื้อราในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช
ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน บางศูนย์ประมาณหนึ่งในสี่ได้รับงบประมาณการดำเนินงานจากองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น

4.4 ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

รัฐยา กลั่นชัย (2556: 66-71) ได้ศึกษาการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน
ในจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า สมาชิกขาดความชำนาญในการจำแนกศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติและโรค
พืช และวัสดุ อุปกรณ์ ในการสำรวจแปลงไม่เพียงพอ การรวบรวมข้อมูลสถานการณ์ศัตรูพืชไม่
ต่อเนื่อง การประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐในการตรวจวิเคราะห์สารพิษตกค้างในผลผลิต
ค่อนข้างน้อย สมาชิกศูนย์ฯ ไม่มีส่วนร่วมกำหนดหลักสูตร และขาดความชำนาญเกี่ยวกับการแยก
ชนิดของศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติ โรคพืช การถ่ายทอดความรู้ที่หน่วยงานภาครัฐเข้ามาอบรมไม่ตรง
กับฤดูกาลผลิต คณะกรรมการขาดทักษะในการเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ และการกำหนด
หลักสูตรและจัดทำแผนถ่ายทอดความรู้ด้านการควบคุมศัตรูพืชไม่ต่อเนื่อง สมาชิกศูนย์ฯ มีความรู้
ในการผลิตขยายศัตรูธรรมชาติและชีวภัณฑ์ควบคุมศัตรูพืชค่อนข้างน้อย และวัสดุ อุปกรณ์ ในการ
ผลิตขยายศัตรูธรรมชาติและชีวภัณฑ์มีไม่เพียงพอ การเชื่อมโยงการจัดการศัตรูพืชระหว่างศูนย์ฯ
ในระดับอำเภอค่อนข้างน้อย และการเข้าร่วมกิจกรรมในเวทีต่างๆ ค่อนข้างน้อย

ปาริชาติ อภรณ์วิชานพ (2555: 81-84) ได้ศึกษาความคิดเห็นของคณะกรรมการ
ต่อการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา พบว่า

ความรู้และบริการด้านการจัดการศัตรูพืชไม่ครบถ้วน และขาดวัสดุ อุปกรณ์ ผลิตภัณฑ์ศัตรูธรรมชาติและเชื้อราควบคุมศัตรูพืช บทบาทหน้าที่กำหนดปฏิบัติได้ยาก และขาดแนวทางการกำหนดระเบียบข้อบังคับ สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง และสมาชิกไม่ให้ความร่วมมือเนื่องจากไม่เห็นประโยชน์ ข้อมูลและปัญหารวบรวมได้ไม่ตรงตามความต้องการกลุ่ม และองค์ประกอบรองส่วนท้องถิ่นไม่เห็นด้วยกับแผนฯ ที่เสนอ การรับการถ่ายทอดความรู้เป็นกลุ่มใหญ่ เสียเวลาการเดินทางและได้ความรู้ไม่ครบถ้วน ช่วงเวลาในการถ่ายทอดความรู้ไม่เหมาะสม ไม่ทราบขั้นตอนวิธีการสำรวจติดตามสถานการณ์ฯ และไม่มีเวลาสำรวจติดตาม ข้อมูลสถานการณ์ศัตรูพืชที่รวบรวมได้ไม่ครบถ้วน ขาดงบประมาณ และอุปกรณ์สำหรับดำเนินงาน และขาดความรู้ในการเลี้ยง ผลิต และขยายแมลงศัตรูธรรมชาติและเชื้อราป้องกันกำจัดศัตรูพืช หน่วยงานสนับสนุนเข้าถึงได้ยากไม่ให้ความสำคัญงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน และขาดความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในด้านการบริหารงบประมาณ ขาดผู้ให้คำแนะนำในการนำเงินหุ้นมาใช้บริหารศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน การดำเนินงานไม่ต่อเนื่องไม่มีงบประมาณ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมมีงานรับผิดชอบมาก ไม่มีเวลาให้กับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

4.5 ความต้องการการส่งเสริมการเกษตร

รัฐยา กลั่นจ้อย (2556: 66-71) ได้ศึกษาการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลควรร่วมสำรวจแปลงกับศูนย์ฯ อย่างสม่ำเสมอ หน่วยงานภาครัฐควรสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ในการสำรวจแปลง และแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืชควรเพาะปลูกพร้อมกับแปลงของเกษตรกร ควรรายงานสถานการณ์ศัตรูพืชให้สำนักงานเกษตรอำเภอเมื่อมีแนวโน้มเกิดการระบาดของศัตรูพืช และควรมีการประกาศแจ้งเตือนการระบาดของศัตรูพืชผ่านสื่อหลายๆ ชนิด เช่น การประชุม โทรศัพท์ หอกระจายเสียง หน่วยงานภาครัฐควรจัดอบรมให้ความรู้ด้านการตรวจวิเคราะห์สารพิษตกค้างในผลผลิตให้แก่สมาชิกศูนย์ฯ สมาชิกศูนย์ฯ ควรเป็นผู้กำหนดหลักสูตรและจัดทำแผนการเรียนรู้ และควรกำหนดหลักสูตรและจัดทำแผนการเรียนรู้ตลอดฤดูกาลผลิต การดำเนินงานโครงการของภาครัฐควรสอดคล้องกับฤดูกาลผลิตของเกษตรกร หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมและสนับสนุนการเพิ่มทักษะในการเป็นวิทยากรให้กับคณะกรรมการศูนย์ฯ และควรกำหนดหลักสูตรและจัดทำแผนถ่ายทอดความรู้ด้านการควบคุมศัตรูพืชตลอดฤดูกาลผลิต หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์และจัดอบรมให้ความรู้ในการผลิตขยายศัตรูธรรมชาติและชีวภัณฑ์ และศูนย์ฯ ควรมีการจัดตั้งกองทุนเพื่อซื้อวัสดุ อุปกรณ์ในการผลิตขยายศัตรูธรรมชาติและชีวภัณฑ์ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลควรส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาศูนย์ฯ ให้สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการจัดการศัตรูพืชของชุมชน หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรจัดเวทีให้ศูนย์ฯ ได้พบปะแลกเปลี่ยนประสบการณ์

และควรมี การประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์ฯ ผ่านสื่อต่างๆ เช่น หอกระจายเสียง การประชุม อย่างต่อเนื่อง

ปาริชาติ อภรณ์วิชานพ (2555: 81-84) ได้ศึกษาความคิดเห็นของคณะกรรมการต่อการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ควรจัดให้มีการอบรม ทบสวน ขึ้นตอน และฝึกปฏิบัติ ทุกๆ ด้าน ให้กับคณะกรรมการและสมาชิก ให้มีการสร้างระเบียบกฎเกณฑ์ของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตนเอง ควรจัดประชุมสมาชิกชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ และควรให้บทบาทและความรู้แก่เกษตรกร ในการจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรและชุมชน ควรเชิญผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาร่วมในการจัดทำแผนฯ ควรถ่ายทอดความรู้ให้เป็นกลุ่มเล็กๆ และควรเข้าไปดำเนินการตามที่ตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เจ้าหน้าที่และคณะกรรมการฯ ควรร่วมกันประสานงานหน่วยงานต่างๆ ให้มากขึ้น เจ้าหน้าที่ควรใช้เวลากับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนอย่างน้อย 1 ครั้งต่อสัปดาห์ และควรให้คำแนะนำในการติดต่อประสานงาน หาแหล่งงบประมาณอื่นๆ

กองวิจัยและพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร (2555: 40-41) ได้ศึกษาการบริหารจัดการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน บทบาทเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน และปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน พบว่า

1) การบริหารจัดการศจช. มีหลายองค์ประกอบ คือ ผู้นำ กฎ กติกา ทุน การมีส่วนร่วม และการบูรณาการการทำงานกับหน่วยงานต่างๆ ในท้องถิ่น สรุปได้ดังนี้

(1) ผู้นำ ต้องมีวิสัยทัศน์ มีเป้าหมายในการพัฒนาที่ชัดเจน สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี สามารถประสานงานกับเจ้าหน้าที่ และเกษตรกรในชุมชน

(2) กฎ กติกา ศจช. มีการตั้งกฎระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม มีการออกกฎบ้าน โดยการมีส่วนร่วมของสมาชิก เพื่อให้ชุมชนควบคุมกันเอง

(3) ทุน ในการดำเนินงานของกลุ่มเป็นทุนที่ได้จากการระดมหุ้นของสมาชิก และมีเงินกองทุนหมุนเวียนที่ได้จากการสนับสนุนของหน่วยงานภายนอก ซึ่งทำให้การดำเนินงานของกลุ่มเป็นไปอย่างราบรื่น เนื่องจากการมีแนวคิดในการพึ่งตนเอง

(4) การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานต่างๆ ของศจช. เป็นกระบวนการที่เกิดจากการร่วมคิดด้วยการประชุมปรึกษาหารือในการวางแผนดำเนินงานร่วมกัน ตัดสินใจเลือกสถานที่ดำเนินกิจกรรม ร่วมออกแรงทำกิจกรรมต่างๆ ของศจช. และร่วมติดตามประเมินผลการดำเนินกิจกรรมของ ศจช.

(5) การบูรณาการการทำงานกับหน่วยงานต่างๆ ในท้องถิ่น เพื่อเป็นการทำงานที่ตรงกับความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง ด้วยการใช้กลไกการทำงานที่มีอยู่ในพื้นที่ร่วมกับทรัพยากรที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งของกรมส่งเสริมการเกษตรและหน่วยงานภายในท้องถิ่น เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตรงกับการแก้ปัญหาของเกษตรกรอย่างแท้จริง ด้วยการบูรณาการการดำเนินงานตามนโยบายกรมส่งเสริมการเกษตร การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการนำแผนการจัดตั้ง ศจช. นำเสนอในสภาพองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานของศจช.

2) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีบทบาทในการประสานงาน เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้าร่วมในการจัดเวทีชุมชน และถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่เกษตรกร เป็นวิทยากรกระบวนการเอื้ออำนวยความสะดวกในการจัดกระบวนการเรียนรู้ มีความสามารถคิด วิเคราะห์ สรุปทบทวนการดำเนินงานที่ผ่านมา เพื่อสามารถนำไปใช้พัฒนางานให้ดียิ่งขึ้นรายงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ประกอบด้วย ปัจจัยภายในและภายนอกศจช.

(1) ปัจจัยภายใน ศจช. ประกอบด้วย ผู้นำมีวิสัยทัศน์ เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีความรู้ความสามารถ เสียสละเพื่อส่วนรวม คณะกรรมการมีการแบ่งบทบาทหน้าที่ชัดเจน มีการจัดประชุมอย่างต่อเนื่อง สมาชิกมีส่วนร่วมในการวางแผน การดำเนินงาน และการตัดสินใจแก้ปัญหาของตนเอง การจัดกระบวนการเรียนรู้ ด้วยการจัดเวทีชุมชน ทำให้สมาชิกได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สามารถหาแนวทางแก้ไขปัญหของตนเองได้ดีขึ้น

(2) ปัจจัยภายนอก ศจช. ประกอบด้วย ภาควิชาการให้การสนับสนุนด้านวิชาการ ประกอบด้วย กรมวิชาการเกษตร และกรมส่งเสริมการเกษตร ภาควิชาการให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ/อุปกรณ์ดำเนินงานของศจช. ประกอบด้วย งบประมาณจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกรมส่งเสริมการเกษตร

4) ข้อเสนอแนะ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรจัดกระบวนการถ่ายทอดเทคโนโลยีแก่ ศจช. อย่างต่อเนื่อง โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนควรพัฒนาการบริหารจัดการ ศจช. ให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น ทั้งการแบ่งงาน ระดมทุนการเรียนรู้เพื่อพัฒนากลุ่มให้เข้มแข็งพึ่งตนเองได้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดราชบุรี วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพทางสังคม และเศรษฐกิจ ความรู้ของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน การดำเนินงาน ปัญหาของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มีชนิดพืชหลักต่างชนิดกัน ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาโดยกำหนดประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดราชบุรี ที่จัดตั้งโดยสำนักงานเกษตรจังหวัดราชบุรี ตั้งแต่ปี 2552-2558 จำนวน 89 ศูนย์ ตั้งอยู่ในพื้นที่ 10 อำเภอ ได้แก่ อำเภอดำเนินสะดวก จำนวน 17 ศูนย์ อำเภอเมือง จำนวน 15 ศูนย์ อำเภอโพธาราม จำนวน 14 ศูนย์ อำเภอบ้านโป่ง จำนวน 12 ศูนย์ อำเภอจอมบึง จำนวน 11 ศูนย์ อำเภอปากท่อ จำนวน 9 ศูนย์ อำเภอสวนผึ้ง จำนวน 4 ศูนย์ อำเภอบางแพะ จำนวน 4 ศูนย์ อำเภอบ้านคา จำนวน 2 ศูนย์ และอำเภอวัดเพลง จำนวน 1 ศูนย์

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากร คือศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดราชบุรี ที่จัดตั้งโดยสำนักงานเกษตรจังหวัดราชบุรี ตั้งแต่ปี 2552-2558 จำนวน 89 ศูนย์ ดังนี้

1.2.1 ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรคำนวณของ Taro Yamane (Yamane 1973: 725-727 อ้างถึงใน เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ, 2557: 49) ดังนี้

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

โดย n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 เมื่อแทนค่าในสูตร จะได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างดังนี้

$$\begin{aligned} \text{สูตร } n &= \frac{89}{1 + 89(0.05)^2} \\ &= 72.80 \end{aligned}$$

ดังนั้นขนาดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย เท่ากับ 73 ศูนย์

1.2.2 สุ่มคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยของแต่ละอำเภอ โดยใช้วิธีการ

เปรียบเทียบบัญชีรายชื่อโดยตรงจากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ 73 ศูนย์ โดยให้ประธานหรือกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน จำนวนศูนย์ฯ ละ 2 คน รวม 146 คน เป็นตัวแทนของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง และจำนวนผู้ให้ข้อมูลของแต่ละอำเภอดังตาราง

ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากร จำนวนกลุ่มตัวอย่าง และจำนวนผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยของแต่ละอำเภอ

อำเภอ	จำนวนประชากร (ศูนย์)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (ศูนย์)	จำนวนผู้ให้ข้อมูล (ราย)
ดำเนินสะดวก	17	14	28
เมืองราชบุรี	15	12	24
โพธาราม	14	12	24
บ้านโป่ง	12	10	20
จอมบึง	11	9	18
ปากท่อ	9	7	14
สวนผึ้ง	4	3	6
บางแพ	4	3	6
บ้านคา	2	2	4
วัดเพลง	1	1	2
รวม	89	73	146

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินงาน ดังนี้

2.1 การสร้างแบบสัมภาษณ์

2.1.1 ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดการวิจัยและสร้างแบบสัมภาษณ์

2.1.2 ศึกษาแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ จากเอกสารประกอบการเรียนชุดวิชาการวิจัยและสถิติเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร และเอกสารงานวิจัย

2.1.3 จัดทำแบบสัมภาษณ์ให้สอดคล้องกับหัวข้อ วัตถุประสงค์ และกรอบแนวคิดการวิจัย

2.1.4 นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจแก้ไขเนื้อหา และการใช้ภาษา ตลอดจนพิจารณาความเหมาะสม โดยทั่วไปของแบบสัมภาษณ์

2.1.5 นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา มาปรับปรุงแก้ไข ให้ถูกต้องสมบูรณ์ และนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้งเพื่อตรวจทาน

2.1.6 นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว มาจัดพิมพ์ และนำไปทดสอบหาความเชื่อถือได้ก่อนนำมาปรับปรุงเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการวิจัย

2.2 องค์ประกอบของแบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างทั้งแบบคำถามปลายปิดและปลายเปิด โดยแบ่งแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 5 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน แรงงานในครัวเรือน การมีตำแหน่งทางสังคม แหล่งและระดับการได้รับความรู้ข่าวสารทางการเกษตร การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือสถาบันเกษตรกร การประกอบอาชีพของครัวเรือน รายได้ของครัวเรือนภาคการเกษตร รายได้ของครัวเรือนนอกภาคการเกษตร รายได้ของครัวเรือนทั้งหมด รายจ่ายของครัวเรือนภาคการเกษตร และแหล่งเงินทุนในการทำการเกษตร

ตอนที่ 2 ความรู้ของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน จำนวน 9 ข้อ ได้แก่ (1) องค์ประกอบของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (2) หน้าที่ของคณะกรรมการบริหารศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (3) ชุดปฏิบัติงานประจำศูนย์ (4) จำนวนสมาชิกศูนย์ (5) ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (6) การประชุมของกรรมการศูนย์ (7) แปลงติดตาม

สถานการณ์ศัตรูพืช (8) การดำเนินการหลังสำรวจแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช และ (9) บทบาทของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ซึ่งเป็นแบบคำถามปลายปิด มี 3 ตัวเลือกให้เลือกตอบ มีการกำหนดคะแนน 2 ระดับ ดังนี้

ตอบผิด	กำหนดค่าเท่ากับ	0 คะแนน
ตอบถูก	กำหนดค่าเท่ากับ	1 คะแนน

ตอนที่ 3 การดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนแบ่งออกเป็น 7 ด้าน ได้แก่ (1) สถานที่ตั้ง (2) คณะกรรมการบริหาร (3) สมาชิก (4) แปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช (5) การบริหารจัดการ (6) การบูรณาการและการสร้างเครือข่าย และ (7) การประชาสัมพันธ์ โดยมีข้อย่อยรวม 28 ข้อ ลักษณะคำถามให้เลือกตอบเพื่อบอกถึงการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนแต่ละเรื่องว่ามีการดำเนินการหรือไม่ โดยกำหนดค่าดังนี้

ไม่มีการดำเนินการ	มีค่าเท่ากับ	0
มีการดำเนินการ	มีค่าเท่ากับ	1

ตอนที่ 4 ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนแบ่งออกเป็น 7 ด้าน ได้แก่ (1) สถานที่ตั้ง (2) คณะกรรมการบริหาร (3) สมาชิก (4) แปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช (5) การบริหารจัดการ (6) การบูรณาการและการสร้างเครือข่าย และ (7) การประชาสัมพันธ์ โดยมีข้อย่อยรวม 22 ข้อ ลักษณะคำถามให้เลือกตอบเพื่อบอกถึงระดับของปัญหาในการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนแต่ละเรื่อง ได้แก่

มีปัญหาน้อย	มีค่าเท่ากับ	1
มีปัญหปานกลาง	มีค่าเท่ากับ	2
มีปัญหามาก	มีค่าเท่ากับ	3

ตอนที่ 5 ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ได้แก่ ความรู้ทางวิชาการ วิธีการส่งเสริมการเกษตร และระบบการส่งเสริมและสนับสนุน รวม 37 ข้อย่อย ลักษณะคำถามให้เลือกตอบเพื่อบอกถึงระดับของความ ต้องการในแต่ละเรื่อง ได้แก่

ต้องการน้อย	มีค่าเท่ากับ	1
ต้องการปานกลาง	มีค่าเท่ากับ	2
ต้องการมาก	มีค่าเท่ากับ	3

2.3 การตรวจสอบคุณภาพแบบสัมภาษณ์

2.3.1 การตรวจสอบความถูกต้องของแบบสัมภาษณ์ ทำก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม เพื่อตรวจสอบว่าแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นมานั้นสามารถวัดได้ตรงตามที่ต้องการ

ครอบคลุมเนื้อหาขอบเขตของเนื้อหา ความถูกต้องของภาษา ความเข้าใจตรงกับข้อความ โดยให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ พิจารณาตรวจสอบความเหมาะสม และแก้ไขแบบสัมภาษณ์ให้เกิดความสมบูรณ์ก่อนจะนำไปทดสอบกับเกษตรกรต่อไป

2.3.2 การทดสอบความเชื่อถือได้ของแบบสัมภาษณ์ โดยการนำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ไปทำการทดสอบกับคณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดราชบุรีที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 ราย จากนั้นนำข้อมูลมาหาค่าความเชื่อถือได้โดยใช้วิธีการวัดความสอดคล้องภายในตามวิธีการหาค่า Cronbach's alpha โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูป พบว่า ตอนที่ 3 การดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนได้ค่าความเชื่อมั่นที่ 0.985 ตอนที่ 4 ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนได้ค่าความเชื่อมั่นที่ 0.958 ตอนที่ 5 ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนได้ค่าความเชื่อมั่นที่ 0.936 ซึ่งเป็นค่าที่อยู่ในเกณฑ์สูงจึงสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลต่อไปได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบปฐมภูมิ โดยการสัมภาษณ์เกษตรกรที่เป็นกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดราชบุรี จำนวน 73 ศูนย์ๆ ละ 2 ราย รวม 146 ราย มีขั้นตอนตามแนวทางของเบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2557 : 80-82) ดังนี้

3.1 ขั้นตอนการสัมภาษณ์ ก่อนออกภาคสนามเพื่อเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้วิจัยต้องเตรียมการในเรื่องต่อไปนี้

3.1.1 เตรียมตัวผู้สัมภาษณ์ ก่อนออกไปสัมภาษณ์ ทำความเข้าใจแบบสัมภาษณ์ รวมทั้งศึกษาข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์ และสถานที่ที่จะไปเก็บข้อมูล

3.1.2 กำหนดวัน เวลา และสถานที่สัมภาษณ์ โดยการนัดหมายล่วงหน้ากับผู้ให้สัมภาษณ์ โดยติดต่อกับผู้ให้สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์โดยตรง

3.1.3 เตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้เพื่อการสัมภาษณ์และการเดินทาง เช่น ดินสอ ปากกา กระดาษช่วยจดบันทึก เป็นต้น

3.2 ขั้นตอนการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยออกไปพบผู้ให้สัมภาษณ์และดำเนินการสัมภาษณ์ในช่วงเดือนมิถุนายน ถึงเดือนกรกฎาคม 2558 โดยมีขั้นตอนดำเนินการสัมภาษณ์ ดังนี้

3.2.1 แนะนำตัวผู้สัมภาษณ์ ให้ผู้ให้สัมภาษณ์รู้จักก่อนที่จะทำการสัมภาษณ์ว่า เป็นใคร ทำอะไร ที่ไหน และจะมาทำอะไร เพื่อเป็นการสร้างความไว้วางใจและเป็นกันเองกับผู้ให้สัมภาษณ์

3.2.2 ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ว่าเป็นอย่างไร เกี่ยวข้องกับผู้ให้สัมภาษณ์อย่างไร และผู้ให้สัมภาษณ์นั้นมีความสำคัญอย่างไร เหตุผลที่เลือกเป็นผู้ให้ข้อมูลงานวิจัยเรื่องนี้

3.2.3 อธิบายประโยชน์ของการวิจัย ให้ผู้ให้สัมภาษณ์ทราบว่าการวิจัยที่ทำนั้น ก่อให้เกิดประโยชน์อย่างไรและมีผลกระทบต่อผู้ให้สัมภาษณ์อย่างไร

3.2.4 เริ่มดำเนินการสัมภาษณ์ เมื่อสร้างความคุ้นเคยเป็นกันเองแล้วถ้าเริ่มถามคำถามที่เตรียมไว้

3.3 ขึ้นบันทึกผลการสัมภาษณ์ ในขณะที่สัมภาษณ์ผู้สัมภาษณ์บันทึกผลการสัมภาษณ์ไปพร้อมกันหรือคำถามบางคำถาม ผู้สัมภาษณ์อาจต้องกลับมาบันทึกในภายหลังได้

3.4 ขึ้นสิ้นสุดของการสัมภาษณ์ เป็นขั้นสุดท้ายของการสัมภาษณ์ ผู้สัมภาษณ์ทำการทบทวนความถูกต้องและเชื่อได้ของข้อมูลที่ได้รับ และกล่าวขอบคุณผู้ให้สัมภาษณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และใช้สถิติในการวิเคราะห์ ดังนี้

4.1 สภาพพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจของคณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด (Minimum) ค่าสูงสุด (Maximum) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4.2 ความรู้ของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.3 การดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.4 ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ระดับของปัญหา โดยจำแนกออกเป็นไม่มีปัญหา และมีปัญหา ซึ่งคนที่ไม่มีปัญหาจะทำการวิเคราะห์ระดับของปัญหา โดยใช้สถิติ คือ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ มีปัญหาน้อย มี

ปัญหาปานกลาง และมีปัญหามาก ซึ่งใช้เกณฑ์ในการแปลความหมาย โดยวิธีการคำนวณหาน้ำหนักค่าเฉลี่ย

$$\begin{aligned} \text{ช่วงระดับปัญหา} &= \frac{\text{ค่าสูงสุด} - \text{ค่าต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{3 - 1}{3} \\ &= 0.67 \end{aligned}$$

ดังนั้นค่าเฉลี่ยสำหรับระดับปัญหาจึงแปลได้ว่า

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.66 หมายถึง มีปัญหาน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.67 - 2.33 หมายถึง มีปัญหาปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.34 - 3.00 หมายถึง มีปัญหามาก

4.5 ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ระดับของความถี่ โดยจำแนกออกเป็นไม่ต้องการ และต้องการ ซึ่งคนที่ต้องการจะทำการวิเคราะห์ระดับความต้องการ โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ต้องการน้อย ต้องการปานกลาง และต้องการมาก ซึ่งใช้เกณฑ์ในการแปลความหมาย โดยวิธีการคำนวณหาน้ำหนักค่าเฉลี่ยโดยใช้สูตร ตามข้อ 4.4 ดังนั้นค่าเฉลี่ยสำหรับระดับความต้องการจึงแปลได้ว่า

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.66 หมายถึง ต้องการน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.67 - 2.33 หมายถึง ต้องการปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.34 - 3.00 หมายถึง ต้องการมาก

4.6 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มตัวอย่าง 5 กลุ่ม คือศูนย์จัดการ

ศัตรูพืชชุมชนที่มีชนิดพืชหลักเป็น ข้าว พืชไร่ ไม้ผล ไม้ยืนต้น และพืชผัก โดยใช้สถิติวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance - ANOVA)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดราชบุรี ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการบรรยายประกอบตาราง ตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ตอนที่ 2 ความรู้ของกรรมการเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ตอนที่ 3 การดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ตอนที่ 4 ปัญหาในการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ตอนที่ 5 ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ตอนที่ 6 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่มีพืชหลักแต่ละชนิด

ตอนที่ 1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ศึกษาสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงานในครัวเรือน การมีตำแหน่งทางสังคม แหล่งและระดับการได้รับความรู้ข่าวสารทางการเกษตร การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือสถาบันเกษตรกร การประกอบอาชีพของครัวเรือน รายได้ของครัวเรือนจากภาคการเกษตร รายได้ของครัวเรือนนอกภาคการเกษตร รายได้รวมของครัวเรือนทั้งหมด รายจ่ายของครัวเรือนจากภาคการเกษตร และแหล่งเงินทุนในการทำการเกษตร ทำการวิเคราะห์ผลข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาแสดงในตารางที่ 4.1 – 4.12 มีดังต่อไปนี้

1.1 เพศ ร้อยละ 78.1 เป็นเพศชาย ร้อยละ 21.9 เป็นเพศหญิง

1.2 อายุ ร้อยละ 41.8 มีอายุอยู่ในช่วง 41-50 ปี ร้อยละ 30.8 มีอายุอยู่ในช่วง 51-60 ปี ร้อยละ 21.2 มีอายุอยู่ในช่วง 61 ปีขึ้นไป และร้อยละ 6.2 มีอายุอยู่ในช่วง 40 ปีหรือน้อยกว่า ตามลำดับ ($\bar{X}=52.81$ S.D.=9.038)

1.3 สถานภาพสมรส ร้อยละ 89.7 มีสถานภาพสมรสแล้ว ร้อยละ 7.5 มีสถานภาพโสด และร้อยละ 2.8 มีสถานภาพหย่าหรือหม้าย

1.4 ระดับการศึกษา ร้อยละ 46.6 จบระดับประถมศึกษา ร้อยละ 23.3 จบระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือ ปวช. ร้อยละ 18.5 จบระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 8.2 จบระดับปริญญาตรี ร้อยละ 2.0 ไม่จบชั้นประถมศึกษา และร้อยละ 1.4 จบระดับอนุปริญญาหรือ ปวส. ตามลำดับ

ตารางที่ 4.1 เพศ อายุ สถานภาพการสมรส และระดับการศึกษาของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

n = 146		
รายการ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	114	78.1
หญิง	32	21.9
อายุ		
40 ปี หรือน้อยกว่า	9	6.2
41 – 50 ปี	61	41.8
51 – 60 ปี	45	30.8
61 ปีขึ้นไป	31	21.2
Minimum = 32 Maximum = 77 \bar{X} = 52.81 S.D.= 9.038		
สถานภาพการสมรส		
โสด	11	7.5
สมรส	131	89.7
หย่าหรือหม้าย	4	2.8
ระดับการศึกษา		
ไม่จบชั้นประถมศึกษา	3	2.0
ประถมศึกษา	68	46.6
มัธยมศึกษาตอนต้น	27	18.5
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือ ปวช.	34	23.3
อนุปริญญาหรือ ปวส.หรือเทียบเท่า	2	1.4
ปริญญาตรี	12	8.2

1.5 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ร้อยละ 45.2 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3-4 คน ร้อยละ 31.5 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 5-6 คน ร้อยละ 12.3 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 7 คนขึ้นไป และร้อยละ 11.0 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 1-2 คน ตามลำดับ ($\bar{X} = 4.49$ S.D. = 1.735)

1.6 จำนวนแรงงานในครัวเรือน ร้อยละ 52.7 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน 1-2 คน ร้อยละ 38.4 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน 3-4 คน ร้อยละ 6.2 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน 5-6 คน และร้อยละ 2.7 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน 7 คนขึ้นไป ตามลำดับ ($\bar{X} = 2.86$ S.D. = 1.437)

1.7 การมีตำแหน่งทางสังคม ร้อยละ 93.2 เป็นกรรมการหมู่บ้านหรือกลุ่มต่างๆหรือเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 20.5 เป็นกำนันหรือผู้ใหญ่บ้านหรือผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ร้อยละ 8.9 เป็นนายกสมาชิก อบต.หรือเทศบาล และร้อยละ 2.1 มีตำแหน่งทางสังคมอื่นๆ ได้แก่ อสม. ตามลำดับ

ตารางที่ 4.2 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน แรงงานในครัวเรือน และการมีตำแหน่งทางสังคมของ
กรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

n = 146

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)		
1 - 2	16	11.0
3 - 4	66	45.2
5 - 6	46	31.5
7 คนขึ้นไป	18	12.3
Minimum = 1 Maximum = 10 $\bar{X} = 4.49$ S.D. = 1.735		
จำนวนแรงงานในครัวเรือน (คน)		
1 - 2	77	52.7
3 - 4	56	38.4
5 - 6	9	6.2
7 คนขึ้นไป	4	2.7
Minimum = 1 Maximum = 10 $\bar{X} = 2.86$ S.D. = 1.437		
ตำแหน่งทางสังคม*		
กำนันหรือผู้ใหญ่บ้านหรือผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	30	20.5
นายก สมาชิก อบต.หรือเทศบาล	13	8.9
กรรมการหมู่บ้านหรือกลุ่มต่างๆหรือเกษตรหมู่บ้าน	136	93.2
อื่นๆ ได้แก่ อสม.	3	2.1

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

1.8 แหล่งและระดับการได้รับความรู้ข่าวสารทางการเกษตรของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ร้อยละ 23.3 ไม่ได้รับความรู้ข่าวสารทางการเกษตรจากเจ้าหน้าที่ภาคเอกชน ร้อยละ 21.9 ไม่ได้รับความรู้ข่าวสารทางการเกษตรจากสิ่งพิมพ์ ร้อยละ 17.8 ไม่ได้รับความรู้ข่าวสารทางการเกษตรจากวิทยุ ร้อยละ 14.4 ไม่ได้รับความรู้ข่าวสารทางการเกษตรจากหนังสือพิมพ์ ร้อยละ 11.0 ไม่ได้รับความรู้ข่าวสารทางการเกษตรจากเครือข่าย ร้อยละ 4.8 ไม่ได้รับความรู้ข่าวสารทางการเกษตรจากผู้นำท้องถิ่น ร้อยละ 2.7 ไม่ได้รับความรู้ข่าวสารทางการเกษตรจากโทรทัศน์ ร้อยละ 2.1 ไม่ได้รับความรู้ข่าวสารทางการเกษตรจากเพื่อนบ้าน และร้อยละ 0.0 ไม่ได้รับความรู้ข่าวสารทางการเกษตรจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 แหล่งและระดับการได้รับความรู้ข่าวสารทางการเกษตรของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

n = 146

แหล่งความรู้ข่าวสาร	ระดับการได้รับความรู้ข่าวสาร					
	ไม่ได้รับ		นานๆครั้ง		เป็นประจำ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เจ้าหน้าที่ภาครัฐ	0	0.0	31	21.2	115	78.8
เจ้าหน้าที่ภาคเอกชน	34	23.3	96	65.7	16	11.0
ผู้นำท้องถิ่น	7	4.8	46	31.5	93	63.7
เพื่อนบ้าน	3	2.1	37	25.3	106	72.6
เครือข่าย	16	11.0	29	19.9	101	69.1
โทรทัศน์	4	2.7	36	24.7	106	72.6
วิทยุ	26	17.8	85	58.2	35	24.0
หนังสือพิมพ์	21	14.4	81	55.5	44	30.1
สิ่งพิมพ์	32	21.9	91	62.3	23	15.8

1.9 การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือสถาบันเกษตรกร ร้อยละ 100 เป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ ประกอบด้วยร้อยละ 84.9 เป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 52.1 เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส ร้อยละ 21.9 เป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตร ร้อยละ 20.5 เป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และร้อยละ 11.0 เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ตามลำดับ

1.10 การประกอบอาชีพของครัวเรือน ร้อยละ 51.4 ประกอบอาชีพทำสวน ร้อยละ 49.3 ประกอบอาชีพทำนา ร้อยละ 33.6 ประกอบอาชีพทำไร่ ร้อยละ 30.1 ประกอบอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 24.0 ประกอบอาชีพรับราชการ ร้อยละ 15.1 ประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 10.3 ประกอบอาชีพค้าขาย ร้อยละ 3.4 ประกอบอาชีพประมง และร้อยละ 2.1 ประกอบอาชีพอื่นๆ ได้แก่ แปรรูปผลผลิต งานบริการ ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือสถาบันเกษตรกร และการประกอบอาชีพของครัวเรือน
กรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

n = 146

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือสถาบันเกษตรกร		
เป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ*	146	100
กลุ่มอาชีพเกษตรกร	124	84.9
สหกรณ์การเกษตร	32	21.9
กลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส	76	52.1
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	16	11.0
วิสาหกิจชุมชน	30	20.5
การประกอบอาชีพของครัวเรือน*		
ทำนา	72	49.3
ทำไร่	49	33.6
ทำสวน	75	51.4
เลี้ยงสัตว์	22	15.1
ประมง	5	3.4
ค้าขาย	15	10.3
รับจ้าง	45	30.1
รับราชการ	35	24.0
อื่นๆ แปรรูปผลผลิต งานบริการ	3	2.1

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

1.11 รายได้ของครัวเรือนในภาคการเกษตร ร้อยละ 100.0 มีรายได้จากภาคการเกษตร โดยร้อยละ 21.2 มีรายได้ภาคการเกษตรระหว่าง 100,001 – 200,000 บาทต่อปี ซึ่งเท่ากับช่วงรายได้ภาคการเกษตรระหว่าง 200,001 - 300,000 บาทต่อปี ร้อยละ 17.2 มีรายได้ภาคการเกษตร 100,000 บาทต่อปีหรือน้อยกว่า ร้อยละ 13.7 มีรายได้ภาคการเกษตรมากกว่า 600,000 บาทต่อปี ร้อยละ 13.0 มีรายได้ภาคการเกษตรระหว่าง 200,001 - 300,000 บาทต่อปี ร้อยละ 8.2 มีรายได้ภาคการเกษตรระหว่าง 200,001 - 300,000 บาทต่อปี และร้อยละ 5.5 มีรายได้ภาคการเกษตรระหว่าง 200,001 - 300,000 บาทต่อปี ตามลำดับ (\bar{X} = 391,612.12 S.D. = 429,340.341)

ตารางที่ 4.5 รายได้ของครัวเรือนจากภาคการเกษตรของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

n = 146

รายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)	จำนวน	ร้อยละ
รายได้ของครัวเรือนจากภาคการเกษตรรวม	146	100
≤ 100,000	25	17.2
100,001 – 200,000	31	21.2
200,001 – 300,000	31	21.2
300,001 – 400,000	12	8.2
400,001 – 500,000	19	13.0
500,001 – 600,000	8	5.5
>600,000	20	13.7

Minimum = 10,000 Maximum = 3,000,000 \bar{X} = 391,612.12 S.D. = 429,340.341

1.11.1 รายได้ของครัวเรือนจากการทำนา ร้อยละ 49.32 มีรายได้จากการทำนา โดยครัวเรือนกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่มีรายได้จากการทำนา ร้อยละ 31.9 มีรายได้ระหว่าง 50,001 – 100,000 บาทต่อปี ร้อยละ 18.1 มีรายได้จากการทำนา 50,000 บาทต่อปีหรือต่ำกว่า ร้อยละ 13.9 มีรายได้ระหว่าง 150,001 – 200,000 บาทต่อปี ร้อยละ 11.1 มีรายได้ระหว่าง 100,001 – 150,000 บาทต่อปี ซึ่งเท่ากับช่วงรายได้ระหว่าง 250,001 - 300,000 บาทต่อปี และช่วงรายได้มากกว่า 300,000 บาทต่อปี และร้อยละ 2.8 มีรายได้ระหว่าง 200,001 – 250,000 บาทต่อปี ตามลำดับ (\bar{X} = 173,387.07 S.D. = 159,822.951)

1.11.2 รายได้ของครัวเรือนจากการทำไร่ ร้อยละ 33.56 มีรายได้จากการทำไร่ โดยครัวเรือนกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่มีรายได้จากการทำไร่ ร้อยละ 47.0 มีรายได้จากการทำไร่ 100,000 บาทต่อปีหรือต่ำกว่า ร้อยละ 20.4 มีรายได้ระหว่าง 100,001 – 200,000 บาทต่อปี ซึ่งเท่ากับช่วงรายได้มากกว่า 400,000 บาทต่อปี ร้อยละ 6.1 มีรายได้ระหว่าง 200,001 - 300,000 บาทต่อปี ซึ่งเท่ากับช่วงรายได้ระหว่าง 300,001 - 400,000 บาทต่อปี และ ตามลำดับ (\bar{X} = 278,326.53 S.D. = 358,091.826)

1.11.3 รายได้ของครัวเรือนจากการทำสวน ร้อยละ 50.68 มีรายได้จากการทำสวน โดยครัวเรือนกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่มีรายได้จากการทำสวน ร้อยละ 25.7 มีรายได้จากการทำสวน 100,000 บาทต่อปีหรือต่ำกว่า ร้อยละ 21.6 มีรายได้ระหว่าง 200,001 - 300,000 บาทต่อปี ซึ่งเท่ากับช่วงรายได้ระหว่าง 400,001 - 500,000 บาทต่อปี ร้อยละ 12.2 มีรายได้มากกว่า 600,000 บาทต่อปี ร้อยละ 10.8 มีรายได้ระหว่าง 100,001 – 200,000 บาทต่อปี ร้อยละ 6.8 มีรายได้ระหว่าง 300,001 - 400,000 บาทต่อปี และร้อยละ 1.3 มีรายได้ระหว่าง 500,001 - 600,000 บาทต่อปี ตามลำดับ (\bar{X} = 356,445.95 S.D. = 355,802.744)

1.11.4 รายได้ของครัวเรือนจากการเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 15.07 มีรายได้จากการเลี้ยงสัตว์ โดยครัวเรือนกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่มีรายได้จากการเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 72.8 มีรายได้จากการเลี้ยงสัตว์ 50,000 บาทต่อปีหรือต่ำกว่า ร้อยละ 13.6 มีรายได้ระหว่าง 50,001 – 100,000 บาทต่อปี และร้อยละ 13.6 มีรายได้มากกว่า 100,000 บาทต่อปี ตามลำดับ (\bar{X} = 133,318.18 S.D. = 295,392.134)

1.11.5 รายได้ของครัวเรือนจากการประมง ร้อยละ 3.42 มีรายได้จากการประมง โดยครัวเรือนกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่มีรายได้จากการประมง ร้อยละ 60 มีรายได้จากการประมง 50,000 บาทต่อปีหรือต่ำกว่า และร้อยละ 40 มีรายได้มากกว่า 100,000 บาทต่อปี ตามลำดับ (\bar{X} = 80,300.00 S.D. = 100,258.167)

1.11.6 รายได้ของครัวเรือนจากการเกษตรอื่นๆ ร้อยละ 6.85 มีรายได้จากการเกษตรอื่นๆ โดยครัวเรือนกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่มีรายได้จากการเกษตรอื่นๆ ร้อยละ 60.0 มีรายได้ระหว่าง 25,001 – 50,000 บาทต่อปี ร้อยละ 20.0 มีรายได้มากกว่า 75,000 บาทต่อปี ร้อยละ 10.0 มีรายได้จากการเกษตรอื่นๆ 25,000 บาทต่อปีหรือต่ำกว่า ซึ่งเท่ากับช่วงรายได้ระหว่าง 50,001 - 75,000 บาทต่อปี ตามลำดับ (\bar{X} = 54,800.00 S.D. = 25,990.597)

ตารางที่ 4.6 รายได้ของครัวเรือนจากการทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ ประมง และการเกษตรอื่นๆ
ของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

n = 146		
รายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)	จำนวน	ร้อยละ
รายได้จากการทำนา	72	49.32
$\leq 50,000$	13	18.1
50,001 – 100,000	23	31.9
100,001 – 150,000	8	11.1
150,001 – 200,000	10	13.9
200,001 – 250,000	2	2.8
250,001 – 300,000	8	11.1
$>300,000$	8	11.1
Minimum = 4,300 Maximum = 800,000 \bar{X} = 173,387.07 S.D. = 159,822.951		
รายได้จากการทำไร่	49	33.56
$\leq 100,000$	23	47.0
100,001 – 200,000	10	20.4
200,001 – 300,000	3	6.1
300,001 – 400,000	3	6.1
$>400,000$	10	20.4
Minimum = 50,000 Maximum = 2,000,000 \bar{X} = 278,326.53 S.D. = 358,091.826		
รายได้จากการทำสวน	74	50.68
$\leq 100,000$	19	25.7
100,001 – 200,000	8	10.8
200,001 – 300,000	16	21.6
300,001 – 400,000	5	6.8
400,001 – 500,000	16	21.6
500,001 – 600,000	1	1.3
$> 600,000$	9	12.2
Minimum = 10,000 Maximum = 2,500,000 \bar{X} = 356,445.95 S.D. = 355,802.744		

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

n = 146

รายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)	จำนวน	ร้อยละ
รายได้จากการเลี้ยงสัตว์	22	15.07
$\leq 50,000$	16	72.8
50,001 – 100,000	3	13.6
>100,000	3	13.6
Minimum = 3,000 Maximum = 1,070,000 \bar{X} = 133,318.18 S.D. = 295,392.134		
รายได้จากการประมง	5	3.42
$\leq 50,000$	3	60.0
50,001 – 100,000	0	0.0
>100,000	2	40.0
Minimum = 2,500 Maximum = 190,000 \bar{X} = 80,300.00 S.D. = 100,258.167		
รายได้จากการเกษตรอื่นๆ	10	6.85
$\leq 25,000$	1	10.0
25,001 – 50,000	6	60.0
50,001 – 75,000	1	10.0
> 75,000	2	20.0
Minimum = 15,000 Maximum = 100,000 \bar{X} = 54,800.00 S.D. = 25,990.597		

1.12 รายได้ของครัวเรือนนอกภาคการเกษตรรวม ร้อยละ 64.38 มีรายได้จากนอกภาคการเกษตร โดยครัวเรือนกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่มีรายได้จากนอกภาคการเกษตร ร้อยละ 43.6 มีรายได้นอกภาคการเกษตรระหว่าง 50,001 – 100,000 บาทต่อปี ร้อยละ 33.0 มีรายได้นอกภาคการเกษตร 50,000 บาทต่อปีหรือต่ำกว่า ร้อยละ 13.8 มีรายได้นอกภาคการเกษตรมากกว่า 200,000 บาทต่อปี ร้อยละ 5.3 มีรายได้นอกภาคการเกษตรระหว่าง 150,001 - 200,000 บาทต่อปี และร้อยละ 4.3 มีรายได้นอกภาคการเกษตรระหว่าง 100,001 - 150,000 บาทต่อปี ตามลำดับ (\bar{X} = 123,576.60 S.D.= 218,796.947)

ตารางที่ 4.7 รายได้ของครัวเรือนกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจากนอกภาคการเกษตร

n = 146

รายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)	จำนวน	ร้อยละ
รายได้ของครัวเรือนนอกภาคการเกษตรรวม	94	64.38
≤ 50,000	31	33.0
50,001 – 100,000	41	43.6
100,001 – 150,000	4	4.3
150,001 – 200,000	5	5.3
>200,000	13	13.8

Minimum = 5,000 Maximum = 1,800,000 \bar{X} = 123,576.60 S.D.= 218,796.947

1.12.1 รายได้ของครัวเรือนจากการค้าขาย ร้อยละ 10.27 มีรายได้จากการค้าขาย โดยครัวเรือนกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่มีรายได้จากการค้าขาย ร้อยละ 60.0 มีรายได้จากการค้าขาย 50,000 บาทต่อปีหรือต่ำกว่า ร้อยละ 13.3 มีรายได้ระหว่าง 100,001 - 150,000 บาทต่อปี ซึ่งเท่ากับช่วงรายได้มากกว่า 200,000 บาทต่อปี ร้อยละ 6.7 มีรายได้ระหว่าง 50,001 – 100,000 บาทต่อปี ซึ่งเท่ากับช่วงรายได้ระหว่าง 150,001 - 200,000 บาทต่อปี ตามลำดับ (\bar{X} = 152,666.67 S.D.= 266,631.545)

1.12.2 รายได้ของครัวเรือนจากการรับจ้าง ร้อยละ 30.82 มีรายได้จากการรับจ้าง โดยครัวเรือนกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่มีรายได้จากการรับจ้าง ร้อยละ 51.1 มีรายได้จากการรับจ้าง 50,000 บาทต่อปีหรือต่ำกว่า ร้อยละ 31.1 มีรายได้ระหว่าง 50,001 – 100,000 บาทต่อปี ร้อยละ 8.9 มีรายได้ระหว่าง 100,001 - 150,000 บาทต่อปี ร้อยละ 6.7 มีรายได้มากกว่า 200,000 บาทต่อปี และร้อยละ 2.2 มีรายได้ระหว่าง 150,001 - 200,000 บาทต่อปี ตามลำดับ (\bar{X} = 108,320.00 S.D.= 266,267.447)

1.12.3 รายได้ของครัวเรือนจากการรับราชการ ร้อยละ 23.97 มีรายได้จากการรับราชการ โดยครัวเรือนกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่มีรายได้จากการรับราชการ ร้อยละ 60.0 มีรายได้ระหว่าง 75,001 - 100,000 บาทต่อปี ร้อยละ 22.9 มีรายได้ระหว่าง 50,001 – 75,000 บาทต่อปี ร้อยละ 11.4 มีรายได้มากกว่า 100,000 บาทต่อปี และร้อยละ 5.7 มีรายได้ 50,000 บาทต่อปีหรือต่ำกว่า ตามลำดับ (\bar{X} 88,811.43 = S.D.= 35,620.316)

1.12.4 รายได้ของครัวเรือนจากบุตรหรือหลานส่งให้ ร้อยละ 10.27 มีรายได้จากบุตรหรือหลานส่งให้ โดยครัวเรือนกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่มีรายได้จากบุตรหรือหลานส่งให้ ร้อยละ 60.0 มีรายได้จากบุตรหลานส่งให้ 25,000 บาทต่อปีหรือต่ำกว่า ร้อยละ 26.7 มีรายได้ระหว่าง 25,001 – 50,000 บาทต่อปี และร้อยละ 13.3 มีรายได้มากกว่า 50,000 บาทต่อปี ตามลำดับ (\bar{X} = 29,066.67 S.D. = 26,410.135)

1.12.5 รายได้ของครัวเรือนจากนอกภาคการเกษตรอื่นๆ ร้อยละ 7.53 มีรายได้จากนอกภาคการเกษตรอื่นๆ โดยครัวเรือนกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่มีรายได้จากนอกภาคการเกษตรอื่นๆ ร้อยละ 45.4 มีรายได้จากนอกภาคการเกษตรอื่นๆ 50,000 บาทต่อปีหรือต่ำกว่า ร้อยละ 27.3 มีรายได้ระหว่าง 50,001 – 100,000 บาทต่อปี และร้อยละ 27.3 มีรายได้มากกว่า 100,000 บาทต่อปี ตามลำดับ (\bar{X} = 107,309.09 S.D. = 135,526.392)

ตารางที่ 4.8 รายได้ของครัวเรือนกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจากการค้าขาย รับจ้าง รับราชการ บุตรหลานส่งให้ และนอกภาคการเกษตรอื่นๆ

n = 146		
รายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)	จำนวน	ร้อยละ
รายได้จากการค้าขาย	15	10.27
≤ 50,000	9	60.0
50,001 – 100,000	1	6.7
100,001 – 150,000	2	13.3
150,001 – 200,000	1	6.7
>200,000	2	13.3
Minimum = 5,000 Maximum = 1,000,000 \bar{X} = 152,666.67 S.D. = 266,631.545		
รายได้จากการรับจ้าง	45	30.82
≤ 50,000	23	51.1
50,001 – 100,000	14	31.1
100,001 – 150,000	4	8.9
150,001 – 200,000	1	2.2
>200,000	3	6.7
Minimum = 4,000 Maximum = 1,800,000 \bar{X} = 108,320.00 S.D. = 266,267.447		

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

n = 146

รายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)	จำนวน	ร้อยละ
รายได้จากการรับราชการ	35	23.97
$\leq 50,000$	2	5.7
50,001 – 75,000	8	22.9
75,001 – 100,000	21	60.0
$>100,000$	4	11.4
Minimum = 5,000 Maximum = 200,000 \bar{X} 88,811.43 = S.D. = 35,620.316		
รายได้จากบุตรหรือหลานส่งให้	15	10.27
$\leq 25,000$	9	60.0
25,001 – 50,000	4	26.7
$>50,000$	2	13.3
Minimum = 1,000 Maximum = 100,000 \bar{X} = 29,066.67 S.D. = 26,410.135		
รายได้จากนอกภาคการเกษตรอื่นๆ	11	7.53
$\leq 50,000$	5	45.4
50,001 – 100,000	3	27.3
$>100,000$	3	27.3
Minimum = 4,000 Maximum = 360,000 \bar{X} = 107,309.09 S.D. = 135,526.392		

1.13 รายได้รวมของครัวเรือน ร้อยละ 32 มีรายได้ระหว่าง 200,001 – 400,000 บาท ต่อปี ร้อยละ 26.0 มีรายได้ 200,000 บาทต่อปีหรือต่ำกว่า ร้อยละ 24.7 มีรายได้ระหว่าง 400,001 - 600,000 บาทต่อปี ร้อยละ 8.2 มีรายได้มากกว่า 1,000,000 บาทต่อปี ร้อยละ 4.8 มีรายได้ระหว่าง 800,001 - 1,000,000 บาทต่อปี และร้อยละ 4.1 มีรายได้ระหว่าง 600,001 - 800,000 บาทต่อปี ตามลำดับ (\bar{X} = 471,994.31 S.D.= 464,235.247)

ตารางที่ 4.9 รายได้รวมของครัวเรือนกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

n = 146

รายได้รวมของครัวเรือนทั้งหมด (บาท/ปี)	จำนวน	ร้อยละ
$\leq 200,000$	38	26.0
200,001 – 400,000	47	32.2
400,001 – 600,000	36	24.7
600,001 – 800,000	6	4.1
800,001 – 1,000,000	7	4.8
>1,000,000	12	8.2

Minimum = 20,000 Maximum = 3,000,000 \bar{X} = 471,994.31 S.D.= 464,235.247

1.14 รายจ่ายของครัวเรือนในภาคการเกษตร ร้อยละ 100.0 มีรายจ่ายจากภาค

การเกษตร โดยครัวเรือนกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่มีรายจ่ายจากภาคการเกษตร ร้อยละ 25.3 มีรายจ่ายภาคการเกษตรระหว่าง 50,001 – 100,000 บาทต่อปี ร้อยละ 17.8 มีรายจ่ายภาคการเกษตร 50,000 บาทต่อปีหรือต่ำกว่า ร้อยละ 15.8 มีรายจ่ายภาคการเกษตรระหว่าง 100,001 - 150,000 บาทต่อปี ซึ่งเท่ากับช่วงรายจ่ายภาคการเกษตรระหว่าง 150,001 - 200,000 บาทต่อปี ร้อยละ 13.0 มีรายจ่ายภาคการเกษตรมากกว่า 300,000 บาทต่อปี ร้อยละ 6.8 มีรายจ่ายภาคการเกษตรระหว่าง 250,001 - 300,000 บาทต่อปี และร้อยละ 5.5 มีรายจ่ายภาคการเกษตรระหว่าง 200,001 - 250,000 บาทต่อปี ตามลำดับ (\bar{X} = 197,227.62 S.D.= 238,824.282)

ตารางที่ 4.10 รายจ่ายของครัวเรือนกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจากภาคการเกษตร

n = 146

รายจ่ายของครัวเรือน (บาท/ปี)	จำนวน	ร้อยละ
รายจ่ายของครัวเรือนจากภาคการเกษตรรวม	146	100
$\leq 50,000$	26	17.8
50,001 – 100,000	37	25.3
100,001 – 150,000	23	15.8
150,001 – 200,000	23	15.8
200,001 – 250,000	8	5.5
250,001 – 300,000	10	6.8
> 300,000	19	13.0

Minimum = 5,000 Maximum = 1,700,000 \bar{X} = 197,227.62 S.D.= 238,824.282

1.14.1 รายจ่ายของครัวเรือนจากการทำนา ร้อยละ 49.32 มีรายจ่ายจากการทำนา โดยครัวเรือนกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่มีรายจ่ายจากการทำนา ร้อยละ 44.4 มีรายจ่ายจากการทำนา 50,000 บาทต่อปีหรือต่ำกว่า ร้อยละ 31.9 มีรายจ่ายระหว่าง 50,001 – 100,000 บาทต่อปี ร้อยละ 8.3 มีรายจ่ายระหว่าง 100,001 - 150,000 บาทต่อปี ซึ่งเท่ากับช่วงรายจ่ายระหว่าง 150,001 - 200,000 บาทต่อปี และร้อยละ 7.1 มีรายจ่ายมากกว่า 200,000 บาทต่อปี ตามลำดับ (\bar{X} = 85,640.72 S.D.= 76,095.439)

1.14.2 รายจ่ายของครัวเรือนจากการทำไร่ ร้อยละ 32.88 มีรายจ่ายจากการทำไร่ โดยครัวเรือนกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่มีรายจ่ายจากการทำไร่ ร้อยละ 43.7 มีรายจ่ายจากการทำไร่ 50,000 บาทต่อปีหรือต่ำกว่า ร้อยละ 18.8 มีรายจ่ายระหว่าง 50,001 – 100,000 บาทต่อปี ร้อยละ 16.7 มีรายจ่ายมากกว่า 200,000 บาทต่อปี ร้อยละ 14.6 มีรายจ่ายระหว่าง 100,001 - 150,000 บาทต่อปี และร้อยละ 6.2 มีรายจ่ายระหว่าง 150,001 - 200,000 บาทต่อปี ตามลำดับ (\bar{X} = 105,541.67 S.D.= 216,040.551)

1.14.3 รายจ่ายของครัวเรือนจากการทำสวน ร้อยละ 51.37 มีรายจ่ายจากการทำสวน โดยครัวเรือนกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่มีรายจ่ายจากการทำสวน ร้อยละ 33.4 มีรายจ่ายจากการทำสวน 50,000 บาทต่อปีหรือต่ำกว่า ร้อยละ 16.0 มีรายจ่ายระหว่าง 50,001 – 100,000 บาทต่อปี ร้อยละ 14.7 มีรายจ่ายระหว่าง 250,001 - 300,000 บาทต่อปี ร้อยละ 13.3 มีรายจ่ายระหว่าง 100,001 - 150,000 บาทต่อปี ร้อยละ 12.0 มีรายจ่ายระหว่าง 150,001 - 200,000 บาทต่อปี ร้อยละ 9.3 มีรายจ่ายมากกว่า 300,000 บาทต่อปี และร้อยละ 1.3 มีรายจ่ายระหว่าง 200,001 - 250,000 บาทต่อปี ตามลำดับ (\bar{X} = 170,928.00 S.D.= 193,480.895)

1.14.4 รายจ่ายของครัวเรือนจากการเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 13.01 มีรายจ่ายจากการเลี้ยงสัตว์ โดยครัวเรือนกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่มีรายจ่ายจากการเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 63.2 มีรายจ่ายจากการเลี้ยงสัตว์ 25,000 บาทต่อปีหรือต่ำกว่า ร้อยละ 26.3 มีรายจ่ายระหว่าง 25,001 – 50,000 บาทต่อปี และร้อยละ 10.5 มีรายจ่ายมากกว่า 50,000 บาทต่อปี ตามลำดับ (\bar{X} = 103,784.21 S.D.= 265,314.083)

1.14.5 รายจ่ายของครัวเรือนจากการประมง ร้อยละ 3.42 มีรายจ่ายจากการประมง โดยครัวเรือนกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่มีรายจ่ายจากการประมง ร้อยละ 60.0 มีรายจ่ายจากการประมง 25,000 บาทต่อปีหรือต่ำกว่า และร้อยละ 40.0 มีรายจ่ายมากกว่า 50,000 บาทต่อปี ตามลำดับ (\bar{X} = 37,600.00 S.D.= 47,857.079)

1.14.6 รายจ่ายของครัวเรือนจากการเกษตรอื่นๆ ร้อยละ 5.48 มีรายจ่ายจากการเกษตรอื่นๆ โดยครัวเรือนกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่มีรายจ่ายจากการเกษตรอื่นๆ ร้อยละ 50.0 มีรายจ่ายจากการเกษตรอื่นๆ 25,000 บาทต่อปีหรือต่ำกว่า ร้อยละ 37.5 มีรายจ่ายระหว่าง 25,001 – 50,000 บาทต่อปี และร้อยละ 12.5 มีรายจ่ายมากกว่า 50,000 บาทต่อปี ตามลำดับ (\bar{X} = 33,750.00 S.D.= 26,015.106)

ตารางที่ 4.11 รายจ่ายของครัวเรือนกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจากการทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ ประมง และการเกษตรอื่นๆ

n = 146		
รายจ่ายของครัวเรือน (บาท/ปี)	จำนวน	ร้อยละ
รายจ่ายจากการทำนา	72	49.32
\leq 50,000	32	44.4
50,001 – 100,000	23	31.9
100,001 – 150,000	6	8.3
150,001 – 200,000	6	8.3
>200,000	5	7.1
Minimum = 2,000 Maximum = 450,000 \bar{X} = 85,640.72 S.D.= 76,095.439		
รายจ่ายจากการทำไร่	48	32.88
\leq 50,000	21	43.7
50,001 – 100,000	9	18.8
100,001 – 150,000	7	14.6
150,001 – 200,000	3	6.2
> 200,000	8	16.7
Minimum = 2,000 Maximum = 1,000,000 \bar{X} = 105,541.67 S.D.= 216,040.551		

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

n = 146

รายจ่ายของครัวเรือน (บาท/ปี)	จำนวน	ร้อยละ
รายจ่ายจากการทำสวน	75	51.37
$\leq 50,000$	25	33.4
50,001 – 100,000	12	16.0
100,001 – 150,000	10	13.3
150,001 – 200,000	9	12.0
200,001 – 250,000	1	1.3
250,001 – 300,000	11	14.7
> 300,000	7	9.3
Minimum = 2,000 Maximum = 1,000,000 \bar{X} = 170,928.00 S.D.= 193,480.895		
รายจ่ายจากการเลี้ยงสัตว์	19	13.01
$\leq 25,000$	12	63.2
25,001 – 50,000	5	26.3
> 50,000	2	10.5
Minimum = 1,400 Maximum = 986,500 \bar{X} = 103,784.21 S.D.= 265,314.083		
รายจ่ายจากการประมง	5	3.42
$\leq 25,000$	3	60.0
25,001 – 50,000	0	0.0
> 50,000	2	40.0
Minimum = 1,000 Maximum = 90,000 \bar{X} = 37,600.00 S.D.= 47,857.079		
รายจ่ายจากการเกษตรอื่นๆ	8	5.48
$\leq 25,000$	4	50.0
25,001 – 50,000	3	37.5
> 50,000	1	12.5
Minimum = 5,000 Maximum = 80,000 \bar{X} = 33,750.00 S.D.= 26,015.106		

1.15 แหล่งเงินทุนในการทำการเกษตร ร้อยละ 65.8 ใช้ทุนของตนเองและกู้ยืม ร้อยละ 30.8 ใช้ทุนของตนเองทั้งหมด ร้อยละ 3.4 ใช้ทุนจากการกู้ยืมทั้งหมด ตามลำดับ โดยกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนร้อยละ 52.1 กู้ยืมเงินจาก ธ.ก.ส.หรือสถาบันการเงิน ร้อยละ 37.0 กู้ยืมเงินจากกองทุนหมู่บ้าน ร้อยละ 13.0 กู้ยืมเงินจากสหกรณ์การเกษตร และร้อยละ 6.8 กู้ยืมเงินจากแหล่งเงินทุนอื่นๆ ได้แก่ กู้นอกระบบ เครือญาติ กลุ่มเกษตรกร ผู้รับซื้อผลผลิต ตามลำดับ

ตารางที่ 4.12 แหล่งเงินทุนในการทำการเกษตรของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

n = 146

แหล่งเงินทุน	จำนวน	ร้อยละ
ทุนของตนเองทั้งหมด	45	30.8
ทุนตัวเองและกู้ยืมเงิน	96	65.8
กู้ยืมเงินทั้งหมด	5	3.4
กู้ยืมเงินจาก ธ.ก.ส.หรือสถาบันการเงิน	76	52.1
กู้ยืมเงินจากสหกรณ์การเกษตร	19	13.0
กู้ยืมเงินจากกองทุนหมู่บ้าน	54	37.0
กู้ยืมเงินจากแหล่งเงินทุนอื่นๆ ได้แก่ กู้นอกระบบ เครือญาติ กลุ่มเกษตรกร ผู้รับซื้อผลผลิต	10	6.8

ตอนที่ 2 ความรู้ของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ทดสอบความรู้ของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน จำนวน 9 ข้อ คือ 1) องค์ประกอบของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน 2) หน้าที่ของคณะกรรมการบริหารศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน 3) ชุดปฏิบัติงานประจำศูนย์ซึ่งทำหน้าที่เป็นแกนนำวิทยากรถ่ายทอดความรู้ 4) จำนวนสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน 5) ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนอื่นๆ 6) ความถี่ในการประชุมคณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน 7) ความถี่ในการสำรวจแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช 8) การดำเนินการหลังจากสำรวจแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช และ 9) บทบาทของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน หลังจากนั้นทำการวิเคราะห์ระดับความรู้โดยใช้สถิติค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

จากการศึกษาพบว่า กรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเฉลี่ย 6.18 ($\bar{X} = 6.88$ S.D. = 1.484) ดังนี้ ร้อยละ 93.2 ตอบคำถามว่าข้อใดคือหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ถูกต้อง ร้อยละ 87.7 ตอบคำถามว่าคณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน จะต้องมีการประชุมบ่อยแค่ไหน ถูกต้อง ซึ่งมีจำนวนเท่ากับ ตอบคำถามว่าเมื่อสำรวจแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืชแล้ว จะต้องทำอะไร ร้อยละ 85.6 ตอบคำถามข้อใดกล่าวไม่ถูกต้องเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ถูกต้อง ร้อยละ 79.5 ตอบคำถามว่าศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืชอย่างน้อย 1 แปลงจะต้องมีการสำรวจบ่อยแค่ไหน ถูกต้อง ร้อยละ 78.8 ตอบคำถามว่าข้อใดไม่ใช่องค์ประกอบของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ถูกต้อง ร้อยละ 37.7 ตอบคำถามว่าข้อใดไม่ใช่บทบาทของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ถูกต้อง ร้อยละ 37.0 ตอบคำถามว่าศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจะต้องมีสมาชิกทั้งหมดกี่คน ถูกต้อง ร้อยละ 30.8 ตอบคำถามว่าชุดปฏิบัติงานประจำศูนย์ซึ่งทำหน้าที่เป็นแกนนำวิทยากรถ่ายทอดความรู้ประกอบด้วยใครบ้าง ถูกต้อง ดังตารางที่ 4.13

ตารางที่ 4.13 ความรู้ของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

n = 146

ประเด็นคำถาม	ตอบถูกต้อง	
	จำนวน	ร้อยละ
1. ข้อใด ไม่ใช่ องค์ประกอบของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	115	78.8
2. ข้อใดคือหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	136	93.2
3. ชุดปฏิบัติงานประจำศูนย์ซึ่งทำหน้าที่เป็นแกนนำวิทยากรถ่ายทอดความรู้ประกอบด้วยใครบ้าง	45	30.8
4. ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจะต้องมีสมาชิกทั้งหมดกี่คน	54	37.0
5. ข้อใดกล่าว ไม่ถูกต้อง	125	85.6
6. คณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีการประชุมบ่อยแค่ไหน	128	87.7
7. ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืชอย่างน้อย 1 แปลงจะต้องมีการสำรวจบ่อยแค่ไหน	116	79.5
8. เมื่อสำรวจแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืชแล้ว จะต้องทำอะไร	128	87.7
9. ข้อใด ไม่ใช่ บทบาทของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	55	37.7
Minimum = 2 Maximum = 9 $\bar{X} = 6.18$ S.D. = 1.484		

ตอนที่ 3 การดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ศึกษาการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน 7 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านสถานที่ตั้ง 2) ด้านคณะกรรมการบริหาร 3) ด้านสมาชิก 4) ด้านการจัดทำแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช 5) ด้านการบริหารจัดการศัตรูพืช 6) ด้านการบูรณาการและการสร้างเครือข่าย และ 7) ด้านการประชาสัมพันธ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าความถี่ และค่าร้อยละ ผลการศึกษาแสดงในตารางที่ 4.14 – 4.20

3.1 การดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนด้านสถานที่ตั้ง ร้อยละ 91.1 ตั้งอยู่ในแหล่งแหล่งชุมชน การเดินทางสะดวก ร้อยละ 76.0 มีที่ทำการเฉพาะ ร้อยละ 74.7 มีอุปกรณ์สำคัญ และจำเป็นสำหรับการใช้ดำเนินกิจกรรมของศูนย์ เช่น โตะ เก้าอี้ และอุปกรณ์เครื่องมือการผลิตชีวภัณฑ์ ร้อยละ 70.5 มีบริเวณสำหรับผลิตขยายชีวภัณฑ์และจัดเก็บอุปกรณ์การผลิต ร้อยละ 63.7 มีเอกสารวิชาการ, ไปสเตอร์, สื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และร้อยละ 44.5 มีตัวอย่างของจริง เช่น ตัวอย่าง โรคพืช แมลง ตามลำดับ ดังตารางที่ 4.14

ตารางที่ 4.14 การดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนด้านสถานที่ตั้ง

การดำเนินงานด้านสถานที่ตั้ง	มีการดำเนินงาน	
	จำนวน	ร้อยละ
มีที่ทำการเฉพาะ	111	76.0
ตั้งอยู่ในแหล่งแหล่งชุมชน การเดินทางสะดวก	133	91.1
มีอุปกรณ์สำคัญ และจำเป็นสำหรับการใช้ดำเนินกิจกรรมของศูนย์ เช่น โตะ เก้าอี้ และอุปกรณ์เครื่องมือการผลิตชีวภัณฑ์	109	74.7
มีบริเวณสำหรับผลิตขยายชีวภัณฑ์และจัดเก็บอุปกรณ์การผลิต	103	70.5
มีเอกสารวิชาการ, ไปสเตอร์, สื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์	93	63.7
มีตัวอย่างของจริง เช่น ตัวอย่าง โรคพืช แมลง	65	44.5

n = 146

3.2 การดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนด้านคณะกรรมการบริหาร ร้อยละ

60.3 มีคำสั่งหรือมติที่ประชุมแต่งตั้งประธาน คณะทำงาน และมอบหมายหน้าที่ชัดเจน ร้อยละ 52.1 มีการประชุมต่อเนื่องอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง ร้อยละ 46.6 มีกฎระเบียบให้สมาชิกถือปฏิบัติ และ ร้อยละ 20.5 มีแผนการปฏิบัติงานของคณะกรรมการรายสัปดาห์ ตามลำดับ ดังตารางที่ 4.15

ตารางที่ 4.15 การดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนด้านคณะกรรมการบริหาร

การดำเนินงานด้านคณะกรรมการบริหาร	มีการดำเนินงาน	
	จำนวน	ร้อยละ
คำสั่งหรือมติที่ประชุมแต่งตั้งประธาน คณะทำงาน และมอบหมายหน้าที่ชัดเจน	88	60.3
การประชุมต่อเนื่องอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง	76	52.1
แผนการปฏิบัติงานของคณะกรรมการรายสัปดาห์	30	20.5
กฎระเบียบให้สมาชิกถือปฏิบัติ	68	46.6

n = 146

3.3 การดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนด้านสมาชิก ร้อยละ 87.7 มีความรู้

และทักษะในการสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช ร้อยละ 82.2 มีความรู้และทักษะในการผลิต และขยายชีวภัณฑ์ที่จำเป็น ร้อยละ 69.9 สามารถเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกรรายอื่น ร้อยละ 60.3 มีการพบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้และทำกิจกรรมระหว่างสมาชิกอย่างสม่ำเสมอ และ ร้อยละ 53.4 มีการแบ่งบทบาทหน้าที่รับผิดชอบของสมาชิก ตามลำดับ ดังตารางที่ 4.16

ตารางที่ 4.16 การดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนด้านสมาชิก

การดำเนินงานด้านสมาชิก	มีการดำเนินงาน	
	จำนวน	ร้อยละ
การแบ่งบทบาทหน้าที่รับผิดชอบของสมาชิก	78	53.4
ความรู้หรือทักษะในการผลิตและขยายชีวภัณฑ์ที่จำเป็น	120	82.2
ความรู้หรือทักษะในการสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช	128	87.7
สามารถเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกรรายอื่น	102	69.9
การพบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้และทำกิจกรรมระหว่างสมาชิกอย่างสม่ำเสมอ	88	60.3

n = 146

3.4 การดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนด้านการจัดทำแปลงติดตาม

สถานการณ์ศัตรูพืช ร้อยละ 81.5 มีการจัดทำแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืชที่เป็นพืชเศรษฐกิจหลักของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนอย่างน้อย 1 แปลง ร้อยละ 76.7 มีขนาดแปลงที่เหมาะสม และ ร้อยละ 49.3 มีป้ายแปลง ตามลำดับ ดังตารางที่ 4.17

ตารางที่ 4.17 การดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนด้านการจัดทำแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช

การดำเนินงานด้านการจัดทำแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช	มีการดำเนินงาน	
	จำนวน	ร้อยละ
การจัดทำแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืชที่เป็นพืชเศรษฐกิจหลักของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนอย่างน้อย 1 แปลง	119	81.5
ป้ายแปลง	72	49.3
ขนาดแปลงที่เหมาะสม (ไม้ผล มีขนาดอย่างน้อย 3 ไร่ ไม้ยืนต้นต้องมีขนาดอย่างน้อย 3 ไร่ นาข้าวต้องมีขนาดอย่างน้อย 1 ไร่ พืชผักต้องมีขนาดอย่างน้อย 2 งาน พืชไร่ต้องมีขนาดอย่างน้อย 1 ไร่)	112	76.7

3.5 การดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนด้านการบริหารจัดการศัตรูพืช ร้อย

ละ 74.7 มีการสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืชและศัตรูธรรมชาติ ในแปลงติดตามสถานการณ์ และแปลงเกษตรกร อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ตลอดฤดูกาลเพาะปลูก ร้อยละ 71.9 มีการรายงานสถานการณ์ศัตรูพืชและศัตรูธรรมชาติที่พบในแปลงสำรวจ ให้สำนักงานเกษตรอำเภอ อย่างน้อย สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ตลอดฤดูกาลเพาะปลูก ร้อยละ 63.0 มีการนำข้อมูลในแปลงติดตามมาวิเคราะห์สถานการณ์ศัตรูพืชและแจ้งเตือนการระบาดในชุมชน ร้อยละ 39.7 มีการบริการหรือจัดให้มีการตรวจวินิจฉัยศัตรูพืชเบื้องต้น และร้อยละ 15.1 มีการจัดตั้งกองทุน และจัดการหรือผลิตขยายศัตรูธรรมชาติ เพื่อใช้ควบคุมศัตรูพืชในพื้นที่ได้ ตามลำดับ ดังตารางที่ 4.18

ตารางที่ 4.18 การดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนด้านการบริหารจัดการศัตรูพืช

n = 146

การดำเนินงานด้านการบริหารจัดการศูนย์จัดการศัตรูพืช	มีการดำเนินงาน	
	จำนวน	ร้อยละ
การบริการหรือจัดให้มีการตรวจวินิจฉัยศัตรูพืชเบื้องต้น	58	39.7
การสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืชและศัตรูธรรมชาติ ในแปลงติดตามสถานการณ์ อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ตลอดฤดูกาลเพาะปลูก	109	74.7
การรายงานสถานการณ์ศัตรูพืชและศัตรูธรรมชาติที่พบในแปลงสำรวจ ให้สำนักงานเกษตรอำเภอ อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ตลอดฤดูกาลเพาะปลูก	105	71.9
การนำข้อมูลในแปลงติดตามมาวิเคราะห์สถานการณ์ศัตรูพืชและแจ้งเตือนการระบาดในชุมชน	92	63.0
การจัดตั้งกองทุน และจัดการหรือผลิตขยายศัตรูธรรมชาติ เพื่อใช้ควบคุมศัตรูพืชในพื้นที่ได้	22	15.1

3.6 การดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนด้านการบูรณาการและการสร้างเครือข่ายในการปฏิบัติงาน ร้อยละ 76.7 มีการประสานกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ร้อยละ 46.6 มีการประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและได้รับการสนับสนุนงบประมาณ และร้อยละ 45.9 มีการสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนข้างเคียงตามลำดับ ดังตารางที่ 4.19

ตารางที่ 4.19 การดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนด้านการบูรณาการและการสร้างเครือข่ายในการปฏิบัติงาน

n = 146

การดำเนินงานด้านการบูรณาการและการสร้างเครือข่ายในการปฏิบัติงาน	มีการดำเนินงาน	
	จำนวน	ร้อยละ
การประสานกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง	112	76.7
การสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	67	45.9
การประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและได้รับการสนับสนุนงบประมาณ	68	46.6

3.7 การดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนด้านการประชาสัมพันธ์ ร้อยละ

43.8 มีผลงานการประชาสัมพันธ์ วิชาการ หนังสือพิมพ์ หรือหอกระจายข่าวอย่างใดอย่างหนึ่ง และ ร้อยละ 8.2 มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ต่าง ๆ ดังตารางที่ 4.20

ตารางที่ 4.20 การดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนด้านการประชาสัมพันธ์

การดำเนินงานด้านการประชาสัมพันธ์	มีการดำเนินงาน	
	จำนวน	ร้อยละ
ผลงานการประชาสัมพันธ์ วิชาการ หนังสือพิมพ์ หรือหอกระจายข่าวอย่างใดอย่างหนึ่ง	64	43.8
การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ต่าง ๆ	12	8.2

n = 146

3.8 การดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนด้านอื่นๆ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

มีการดำเนินการด้านอื่นๆ ได้แก่ จัดฝึกอบรม สาธิต คิดเป็นร้อยละ 5.5

ตอนที่ 4 ปัญหาในการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ศึกษาปัญหาในการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน 7 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านสถานที่ตั้ง 2) ด้านคณะกรรมการบริหาร 3) ด้านสมาชิก 4) ด้านการจัดทำแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช 5) ด้านการบริหารจัดการศัตรูพืช 6) ด้านการบูรณาการและการสร้างเครือข่าย และ 7) ด้านการประชาสัมพันธ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยตามระดับปัญหา ผลการศึกษาแสดงในตารางที่ 4.21- 4.27 รายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนด้านสถานที่ตั้ง ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่มีปัญหาด้านสถานที่ตั้ง ระดับปานกลางในทุกประเด็น ได้แก่ 1) งบประมาณจัดซื้ออุปกรณ์สำคัญและจำเป็นสำหรับการใช้ดำเนินกิจกรรมของศูนย์ 2) อาคารที่ตั้งศจข. ที่เหมาะสม 3) เอกสารวิชาการ ไปสเตอร์ สื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ 4) ความรู้เรื่องการเก็บรักษาตัวอย่าง โรคพืชแมลง 5) อื่นๆ ได้แก่ ไม่มีที่ตั้งศูนย์ที่ชัดเจน (\bar{X} = 2.28, 1.96, 1.95, 1.90, 1.80 และ S.D. = 0.815, 0.700, 0.745, 0.602, 0.837 ตามลำดับ) มีรายละเอียดดังนี้

4.1.1 อาคารที่ตั้งสงข.ที่เหมาะสม ร้อยละ 39.0 มีปัญหาในระดับปานกลาง ร้อยละ 19.9 มีปัญหาในระดับน้อย และร้อยละ 17.1 มีปัญหาในระดับมาก ($\bar{X} = 1.96$ S.D. = 0.700) ร้อยละ 24.0 ไม่มีปัญหา

4.1.2 งบประมาณจัดซื้ออุปกรณ์สำคัญและจำเป็นสำหรับการใช้ดำเนินกิจกรรมของศูนย์ ร้อยละ 41.11 มีปัญหาในระดับมาก ร้อยละ 21.2 มีปัญหาในระดับปานกลาง และร้อยละ 18.5 มีปัญหาในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.28$ S.D. = 0.815) ร้อยละ 19.2 ไม่มีปัญหา

4.1.3 เอกสารวิชาการ โปสเตอร์ สื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ร้อยละ 37.7 มีปัญหาในระดับปานกลาง ร้อยละ 25.3 มีปัญหาในระดับน้อย และร้อยละ 21.2 มีปัญหาในระดับมาก ($\bar{X} = 1.95$ S.D. = 0.745) ร้อยละ 15.8 ไม่มีปัญหา

4.1.4 ความรู้เรื่องการเก็บรักษาตัวอย่าง โรคพืช แมลง ร้อยละ 54.8 มีปัญหาในระดับปานกลาง ร้อยละ 20.6 มีปัญหาในระดับน้อย และร้อยละ 11.6 มีปัญหาในระดับมาก ($\bar{X} = 1.90$ S.D. = 0.602) ร้อยละ 13.0 ไม่มีปัญหา

4.1.5 อื่นๆ ได้แก่ ไม่มีที่ตั้งศูนย์ที่ชัดเจน ร้อยละ 1.4 มีปัญหาในระดับน้อย ร้อยละ 1.4 มีปัญหาในระดับปานกลาง และร้อยละ 0.7 มีปัญหาในระดับมาก ($\bar{X} = 1.80$ S.D. = 0.837) ร้อยละ 96.5 ไม่มีปัญหา

ตารางที่ 4.21 ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนด้านสถานที่ตั้ง

n = 146

ปัญหาการดำเนินงาน ด้านสถานที่ตั้ง	ระดับปัญหา				\bar{X}	S.D.	แปลผล
	น้อย	ปานกลาง	มาก	ไม่มี			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
อาคารที่ตั้งสงข.ที่เหมาะสม	29 (19.9)	57 (39.0)	25 (17.1)	35 (24.0)	1.96	0.700	ปานกลาง
งบประมาณจัดซื้ออุปกรณ์สำคัญและ จำเป็นสำหรับการใช้ดำเนินกิจกรรม ของศูนย์	27 (18.5)	31 (21.2)	60 (41.1)	28 (19.2)	2.28	0.815	ปานกลาง
เอกสารวิชาการ โปสเตอร์ สื่อ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์	37 (25.3)	55 (37.7)	31 (21.2)	23 (15.8)	1.95	0.745	ปานกลาง
ความรู้เรื่องการเก็บรักษาตัวอย่าง โรคพืช แมลง	30 (20.6)	80 (54.8)	17 (11.6)	19 (13.0)	1.90	0.602	ปานกลาง

4.2 ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนด้านคณะกรรมการบริหาร

ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่มีปัญหาด้านคณะกรรมการบริหาร ระดับปานกลางใน 2 ประเด็น ได้แก่ 1) การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของกรรมการและสมาชิกที่กำหนดไว้ 2) การมีเวลาดำเนินกิจกรรมของคณะกรรมการ และมีปัญหาในประเด็นอื่นๆ ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติงานระดับมาก (\bar{X} = 1.76, 1.73, 3.00 S.D. = 0.645, 0.618, 0.000 ตามลำดับ)

4.2.1 การมีเวลาดำเนินกิจกรรมของคณะกรรมการ ร้อยละ 49.3 มีปัญหาในระดับปานกลาง ร้อยละ 32.2 มีปัญหาในระดับน้อย และร้อยละ 8.2 มีปัญหาในระดับมาก (\bar{X} = 1.73 S.D. = 0.618) ร้อยละ 10.3 ไม่มีปัญหา

4.2.2 การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของกรรมการและสมาชิกที่กำหนดไว้ ร้อยละ 47.2 มีปัญหาในระดับปานกลาง ร้อยละ 31.5 มีปัญหาในระดับน้อย และร้อยละ 10.3 มีปัญหาในระดับมาก (\bar{X} = 1.76 S.D. = 0.645) ร้อยละ 11.0 ไม่มีปัญหา

4.2.3 อื่นๆ ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติงาน ร้อยละ 1.4 มีปัญหาในระดับมาก (\bar{X} = 3.0 S.D. = 0.000) ร้อยละ 98.6 ไม่มีปัญหา

ตารางที่ 4.22 ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนด้านคณะกรรมการบริหาร

n = 146

ปัญหาการดำเนินงาน ด้านคณะกรรมการบริหารศูนย์	ระดับปัญหา				\bar{X}	S.D.	แปรผล
	น้อย	ปานกลาง	มาก	ไม่มี			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
การมีเวลาดำเนินกิจกรรมของ คณะกรรมการ	47 (32.2)	72 (49.3)	12 (8.2)	15 (10.3)	1.73	0.618	ปานกลาง
การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของ กรรมการและสมาชิกที่กำหนดไว้	46 (31.5)	69 (47.2)	15 (10.3)	16 (11.0)	1.76	0.645	ปานกลาง

4.3 ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนด้านสมาชิก ศูนย์จัดการ

ศัตรูพืชชุมชนมีปัญหาด้านสมาชิก มีปัญหาในระดับมากในประเด็น อื่นๆ ได้แก่ ไม่ได้รับการถ่ายทอดความรู้ (\bar{X} = 3.00 S.D. = 0.000) มีปัญหาในระดับปานกลางใน 3 ประเด็น ได้แก่ 1) การมีเวลาของสมาชิกในการทำกิจกรรมและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย 2) ความต่อเนื่องของการถ่ายทอด

เทคโนโลยีของเจ้าหน้าที่ 3) ระดับการศึกษาของสมาชิก ทำให้มีข้อจำกัดในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางวิชาการ (\bar{X} = 1.94, 1.82, 1.69 S.D. = 0.728, 0.638, 0.673 ตามลำดับ)

4.3.1 การมีเวลาของสมาชิกในการทำกิจกรรมและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ร้อยละ 43.8 มีปัญหาในระดับปานกลาง ร้อยละ 27.4 มีปัญหาในระดับน้อย และร้อยละ 21.9 มีปัญหาในระดับมาก (\bar{X} = 1.94 S.D. = 0.728) ร้อยละ 6.9 ไม่มีปัญหา

4.3.2 ความต่อเนื่องของการถ่ายทอดเทคโนโลยีของเจ้าหน้าที่ ร้อยละ 50.7 มีปัญหาในระดับปานกลาง ร้อยละ 27.4 มีปัญหาในระดับน้อย และร้อยละ 11.6 มีปัญหาในระดับมาก (\bar{X} = 1.82 S.D. = 0.638) ร้อยละ 10.3 ไม่มีปัญหา

4.3.3 ระดับการศึกษาของสมาชิก ทำให้มีข้อจำกัดในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางวิชาการ ร้อยละ 39.7 มีปัญหาในระดับปานกลาง ร้อยละ 37.0 มีปัญหาในระดับน้อย และร้อยละ 10.3 มีปัญหาในระดับมาก (\bar{X} = 1.69 S.D. = 0.673) ร้อยละ 13.0 ไม่มีปัญหา

4.3.4 อื่นๆ ได้แก่ ไม่ได้รับการถ่ายทอดความรู้ ร้อยละ 0.7 มีปัญหาในระดับมาก (\bar{X} = 3.00 S.D. = 0.000) ร้อยละ 99.3 ไม่มีปัญหา

ตารางที่ 4.23 ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนด้านสมาชิก

n = 146

ปัญหาการดำเนินงาน ด้านสมาชิกศูนย์	ระดับปัญหา				\bar{X}	S.D.	แปรผล
	น้อย	ปานกลาง	มาก	ไม่มี			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
การมีเวลาของสมาชิกในการทำ กิจกรรมและหน้าที่ที่ได้รับ มอบหมาย	40 (27.4)	64 (43.8)	32 (21.9)	10 (6.9)	1.94	0.728	ปานกลาง
ความต่อเนื่องของการถ่ายทอด เทคโนโลยีของเจ้าหน้าที่	40 (27.4)	74 (50.7)	17 (11.6)	15 (10.3)	1.82	0.638	ปานกลาง
ระดับการศึกษาของสมาชิก ทำให้มี ข้อจำกัดในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ทางวิชาการ	54 (37.0)	58 (39.7)	15 (10.3)	19 (13.0)	1.69	0.673	ปานกลาง

4.4 ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนด้านการจัดทำแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่มีปัญหาด้านการจัดทำแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช มีปัญหาในระดับปานกลางในทุกประเด็น ได้แก่ 1) อื่นๆ ได้แก่ ไม่มีงบประมาณในการสำรวจ 2) ความพอเพียงของวัสดุและอุปกรณ์ในการสำรวจแปลง 3) ความชำนาญในการจำแนกศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติ และ โรคพืช (\bar{X} = 2.00, 1.90, 1.84 S.D. = 1.414, 0.680, 0.637 ตามลำดับ) ดังนี้

4.4.1 ความชำนาญในการจำแนกศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติ และโรคพืช ร้อยละ 52.8 มีปัญหาในระดับปานกลาง ร้อยละ 27.4 มีปัญหาในระดับน้อย และร้อยละ 12.3 มีปัญหาในระดับมาก (\bar{X} = 1.84 S.D. = 0.637) ร้อยละ 7.5 ไม่มีปัญหา

4.4.2 ความพอเพียงของวัสดุและอุปกรณ์ในการสำรวจแปลง ร้อยละ 47.3 มีปัญหาในระดับปานกลาง ร้อยละ 25.3 มีปัญหาในระดับน้อย และร้อยละ 16.4 มีปัญหาในระดับมาก (\bar{X} = 1.90 S.D. = 0.680) ร้อยละ 11.0 ไม่มีปัญหา

4.4.3 อื่นๆ ได้แก่ ไม่มีงบประมาณในการสำรวจ ร้อยละ 0.7 มีปัญหาในระดับน้อย และร้อยละ 0.7 มีปัญหาในระดับมาก (\bar{X} = 2.00 S.D. = 0.637) ร้อยละ 98.6 ไม่มีปัญหา

ตารางที่ 4.24 ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนด้านการจัดทำแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช

ปัญหาการดำเนินงาน ด้านการจัดทำแปลงติดตาม สถานการณ์ศัตรูพืช	ระดับปัญหา				\bar{X}	S.D.	แปลผล
	น้อย	ปานกลาง	มาก	ไม่มี			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
ความชำนาญในการจำแนกศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติ และโรคพืช	40 (27.4)	77 (52.8)	18 (12.3)	11 (7.5)	1.84	0.637	ปานกลาง
ความพอเพียงของวัสดุและอุปกรณ์ ในการสำรวจแปลง	37 (25.3)	69 (47.3)	24 (16.4)	16 (11.0)	1.90	0.680	ปานกลาง

n = 146

4.5 ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนด้านการบริหารจัดการ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่มีปัญหาด้านการบริหารจัดการ มีปัญหาในระดับมากในประเด็นอื่นๆ (\bar{X} = 3.00 S.D. = 0.000) มีปัญหาในระดับปานกลางใน 5 ประเด็น ได้แก่ 1) การมีเวลาของเกษตรกรในการสำรวจแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืชอย่างต่อเนื่อง 2) ความเชื่อมั่นของสมาชิกในการใช้ศัตรูธรรมชาติ เพื่อใช้ควบคุมศัตรูพืช 3) ความรู้ของบุคลากรในการตรวจวินิจฉัยศัตรูพืช 4) การมีส่วนร่วมของสมาชิกศูนย์ฯ ในการกำหนดหลักสูตรการเรียนรู้ 5) การประสานงานระหว่างเกษตรกรกับเจ้าหน้าที่ในการสำรวจแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช (\bar{X} = 1.93, 1.89, 1.85, 1.81, 1.68 S.D. = 0.612, 0.643, 0.544, 0.618, 0.739 ตามลำดับ) มีปัญหาในระดับน้อยในประเด็นความถี่ของการรายงานสถานการณ์ศัตรูพืชและศัตรูธรรมชาติที่พบในแปลงสำรวจให้สำนักงานเกษตรอำเภอทราบ (\bar{X} = 1.65 S.D. = 0.686) ดังนี้

4.5.1 ความรู้ของบุคลากรในการตรวจวินิจฉัยศัตรูพืช ร้อยละ 61.0 มีปัญหาในระดับปานกลาง ร้อยละ 20.5 มีปัญหาในระดับน้อย และร้อยละ 7.5 มีปัญหาในระดับมาก (\bar{X} = 1.85 S.D. = 0.544) ร้อยละ 11.0 ไม่มีปัญหา

4.5.2 การมีเวลาของเกษตรกรในการสำรวจแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืชอย่างต่อเนื่อง ร้อยละ 55.5 มีปัญหาในระดับปานกลาง ร้อยละ 19.9 มีปัญหาในระดับน้อย และร้อยละ 13.7 มีปัญหาในระดับมาก (\bar{X} = 1.93 S.D. = 0.612) ร้อยละ 10.9 ไม่มีปัญหา

4.5.3 การประสานงานระหว่างเกษตรกรกับเจ้าหน้าที่ในการสำรวจแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช ร้อยละ 42.5 มีปัญหาในระดับน้อย ร้อยละ 31.5 มีปัญหาในระดับปานกลาง และร้อยละ 14.4 มีปัญหาในระดับมาก (\bar{X} = 1.68 S.D. = 0.739) ร้อยละ 11.6 ไม่มีปัญหา

4.5.4 ความถี่ของการรายงานสถานการณ์ศัตรูพืชและศัตรูธรรมชาติที่พบในแปลงสำรวจให้สำนักงานเกษตรอำเภอทราบ ร้อยละ 43.1 มีปัญหาในระดับน้อย ร้อยละ 37.7 มีปัญหาในระดับปานกลาง และร้อยละ 11.0 มีปัญหาในระดับมาก (\bar{X} = 1.65 S.D. = 0.686) ร้อยละ 8.2 ไม่มีปัญหา

4.5.5 การมีส่วนร่วมของสมาชิกศูนย์ฯ ในการกำหนดหลักสูตรการเรียนรู้ ร้อยละ 50.0 มีปัญหาในระดับปานกลาง ร้อยละ 26.0 มีปัญหาในระดับน้อย และร้อยละ 9.6 มีปัญหาในระดับมาก (\bar{X} = 1.81 S.D. = 0.618) ร้อยละ 14.4 ไม่มีปัญหา

4.5.6 ความเชื่อมั่นของสมาชิกในการใช้ศัตรูธรรมชาติ เพื่อใช้ควบคุมศัตรูพืช ร้อยละ 53.4 มีปัญหาในระดับปานกลาง ร้อยละ 24.7 มีปัญหาในระดับน้อย และร้อยละ 14.4 มีปัญหาในระดับมาก (\bar{X} = 1.89 S.D. = 0.643) ร้อยละ 7.5 ไม่มีปัญหา

4.5.7 อื่นๆ ร้อยละ 0.7 มีปัญหาในระดับมาก ($\bar{X} = 3.00$ S.D. = 0.000) ร้อยละ

99.3 ไม่มีปัญหา

ตารางที่ 4.25 ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนด้านการบริหารจัดการศูนย์จัดการศัตรูพืช

n = 146

ปัญหาการดำเนินงาน ด้านการบริหารจัดการศูนย์	ระดับปัญหา				\bar{X}	S.D.	แปรผล
	น้อย	ปานกลาง	มาก	ไม่มี			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
ความรู้ของบุคลากรในการตรวจ วินิจฉัยศัตรูพืช	30 (20.5)	89 (61.0)	11 (7.5)	16 (11.0)	1.85	0.544	ปานกลาง
การมีเวลาของเกษตรกรในการ สำรวจแปลงติดตามสถานการณ์ ศัตรูพืชอย่างต่อเนื่อง	29 (19.9)	81 (55.5)	20 (13.7)	16 (10.9)	1.93	0.612	ปานกลาง
การประสานงานระหว่างเกษตรกร กับเจ้าหน้าที่ในการสำรวจแปลง ติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช	62 (42.5)	46 (31.5)	21 (14.4)	17 (11.6)	1.68	0.739	ปานกลาง
ความถี่ของการรายงานสถานการณ์ ศัตรูพืชและศัตรูธรรมชาติที่พบใน แปลงสำรวจให้สำนักงานเกษตร อำเภอทราบ	63 (43.1)	55 (37.7)	16 (11.0)	12 (8.2)	1.65	0.686	น้อย
การมีส่วนร่วมของสมาชิกศูนย์ ในการกำหนดหลักสูตรการเรียนรู้	38 (26.0)	73 (50.0)	14 (9.6)	21 (14.4)	1.81	0.618	ปานกลาง
ความเชื่อมั่นของสมาชิกในการใช้ ศัตรูธรรมชาติ เพื่อใช้ควบคุม ศัตรูพืช	36 (24.7)	78 (53.4)	21 (14.4)	11 (7.5)	1.89	0.643	ปานกลาง

4.6 ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนด้านการบูรณาการและการสร้างเครือข่ายในการปฏิบัติงาน ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่มีปัญหาด้านการบูรณาการและการสร้างเครือข่ายในการปฏิบัติงานระดับปานกลางในประเด็น 2 ประเด็น ได้แก่ 1) การให้ความสำคัญขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น 2) การสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนข้างเคียง ($\bar{X}=2.24, 1.82$ S.D. = 0.719, 0.628) มีปัญหาระดับน้อยใน 2 ประเด็น ได้แก่ 1) การประสานงานของคณะกรรมการกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง 2) อื่นๆ ได้แก่ การให้ความร่วมมือของชุมชน ศจช. และหน่วยงานอื่นๆ ($\bar{X}=1.64, 1.50$ S.D. = 0.677, 0.707 ตามลำดับ) ดังนี้

4.6.1 การประสานงานของคณะกรรมการกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ร้อยละ 40.4 มีปัญหาในระดับน้อย ร้อยละ 35.6 มีปัญหาในระดับปานกลาง และร้อยละ 9.6 มีปัญหาในระดับมาก ($\bar{X}=1.64$ S.D. = 0.677) ร้อยละ 14.4 ไม่มีปัญหา

4.6.2 การสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนข้างเคียง ร้อยละ 48.6 มีปัญหาในระดับปานกลาง ร้อยละ 25.3 มีปัญหาในระดับน้อย และร้อยละ 10.3 มีปัญหาในระดับมาก ($\bar{X}=1.82$ S.D. = 0.628) ร้อยละ 15.8 ไม่มีปัญหา

4.6.3 การให้ความสำคัญขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ร้อยละ 39.0 มีปัญหาในระดับปานกลาง ร้อยละ 37.0 มีปัญหาในระดับมาก และร้อยละ 15.1 มีปัญหาในระดับน้อย ($\bar{X}=2.24$ S.D. = 0.719) ร้อยละ 8.9 ไม่มีปัญหา

4.6.4 อื่นๆ ได้แก่ การให้ความร่วมมือของชุมชน ศจช. และหน่วยงานอื่นๆ ร้อยละ 0.7 มีปัญหาในระดับน้อย และร้อยละ 0.7 มีปัญหาในระดับปานกลาง ($\bar{X}=1.50$ S.D. = 0.707) ร้อยละ 98.6 ไม่มีปัญหา

ตารางที่ 4.26 ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนด้านการบูรณาการและการสร้าง
เครือข่ายในการปฏิบัติงาน

n = 146

ปัญหาการดำเนินงาน ด้านการบูรณาการและการสร้าง เครือข่าย	ระดับปัญหา				\bar{X}	S.D.	แปรผล
	น้อย	ปานกลาง	มาก	ไม่มี			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
1. การประสานงานของ คณะกรรมการกับหน่วยงาน ราชการที่เกี่ยวข้อง	59 (40.4)	52 (35.6)	14 (9.6)	21 (14.4)	1.64	0.677	น้อย
2. การสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยน ข้อมูลข่าวสารกับศูนย์จัดการ ศัตรูพืชชุมชนข้างเคียง	37 (25.3)	71 (48.6)	15 (10.3)	23 (15.8)	1.82	0.628	ปานกลาง
3. การให้ความสำคัญขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น	22 (15.1)	57 (39.0)	54 (37.0)	13 (8.9)	2.24	0.719	ปานกลาง

4.7 ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนด้านการประชาสัมพันธ์ ศูนย์
จัดการศัตรูพืชชุมชนที่มีปัญหาด้านการประชาสัมพันธ์ระดับปานกลางในทุกประเด็น ได้แก่
1) อื่นๆ ได้แก่ ไม่มีสัญญาณโทรศัพท์ 2) ความรู้ของกรรมการเรื่องการใช้อุปกรณ์สังคมออนไลน์
ต่าง ๆ ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร 3) การทราบข้อมูลในการป้องกันกำจัดศัตรูพืชเพื่อการ
ประชาสัมพันธ์ของศูนย์ฯ (\bar{X} = 2.00, 1.88, 1.85 S.D. = 1.414, 0.755, 0.652 ตามลำดับ) ดังนี้

4.7.1 การทราบข้อมูลในการป้องกันกำจัดศัตรูพืชเพื่อการประชาสัมพันธ์ของ
ศูนย์ฯ ร้อยละ 51.4 มีปัญหาในระดับปานกลาง ร้อยละ 27.4 มีปัญหาในระดับน้อย และร้อยละ
13.7 มีปัญหาในระดับมาก (\bar{X} = 1.85 S.D. = 0.652) ร้อยละ 7.5 ไม่มีปัญหา

4.7.2 ความรู้ของกรรมการเรื่องการใช้อุปกรณ์สังคมออนไลน์ต่าง ๆ ในการ
เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ร้อยละ 36.3 มีปัญหาในระดับปานกลาง ร้อยละ 30.1 มีปัญหาในระดับน้อย
และร้อยละ 19.6 มีปัญหาในระดับมาก (\bar{X} = 1.88 S.D. = 0.755) ร้อยละ 13.7 ไม่มีปัญหา

4.7.3 อื่นๆ ได้แก่ ไม่มีสัญญาณโทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต ร้อยละ 0.7 มีปัญหาใน
ระดับน้อย และร้อยละ 0.7 มีปัญหาในระดับมาก (\bar{X} = 2.00 S.D. = 1.414) ร้อยละ 98.6 ไม่มีปัญหา

ตารางที่ 4.27 ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนด้านการประชาสัมพันธ์

n = 146

ปัญหาการดำเนินงานด้านการ ประชาสัมพันธ์	ระดับปัญหา				\bar{X}	S.D.	แปรผล
	น้อย	ปานกลาง	มาก	ไม่มี			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
การทราบข้อมูลในการป้องกัน กำจัดศัตรูพืช	40 (27.4)	75 (51.4)	20 (13.7)	11 (7.5)	1.85	0.652	ปานกลาง
ความรู้ของกรรมการเรื่องการ ใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์	44 (30.1)	53 (36.3)	29 (19.9)	20 (13.7)	1.88	0.755	ปานกลาง

ตอนที่ 5 ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ศึกษาความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความรู้ทางวิชาการ 2) ด้านวิธีการส่งเสริมการเกษตร 3) ด้านระบบการส่งเสริมและการสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน และ 4) ด้านอื่นๆ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยตามระดับความต้องการ ผลการศึกษาแสดงในตารางที่ 4.28 – 4.30 มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.1 ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนด้านความรู้ทางวิชาการ มีความต้องการระดับมากใน 5 ประเด็น ได้แก่ 1) การวินิจฉัยศัตรูพืช 2) การจัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน 3) การผลิตขยายสารธรรมชาติ สารชีวภัณฑ์ ศัตรูธรรมชาติ 4) การถ่ายทอดเทคโนโลยี 5) การติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช (\bar{X} = 2.44, 2.41, 2.41, 2.36, 2.34 S.D. = 0.645, 0.596, 0.612, 0.645, 0.538 ตามลำดับ) และมีความต้องการระดับปานกลางใน 6 ประเด็น ได้แก่ 1) การจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรและชุมชน 2) การบริหารศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน 3) การจัดการศัตรูพืชแบบครอบคลุมพื้นที่ 4) การตรวจวิเคราะห์สารพิษตกค้างในผลผลิต 5) การทำสื่อประชาสัมพันธ์ 6) การเชื่อมโยงเครือข่าย (\bar{X} = 2.32, 2.31, 2.30, 2.26, 2.05, 2.01 S.D. = 0.684, 0.672, 0.615, 0.786, 0.728, 0.689 ตามลำดับ) ดังนี้

5.1.1 การบริหารศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ร้อยละ 45.2 มีความต้องการในระดับปานกลาง ร้อยละ 42.5 มีความต้องการในระดับมาก และร้อยละ 11.6 มีความต้องการในระดับน้อย (\bar{X} = 2.31 S.D. = 0.672) ร้อยละ 0.7 ไม่มีความต้องการ

5.1.2 การจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรและชุมชน ร้อยละ 43.8 มีความต้องการในระดับมาก ร้อยละ 43.2 มีความต้องการในระดับปานกลาง และร้อยละ 12.3 มีความต้องการในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.32$ S.D. = 0.684) ร้อยละ 0.7 ไม่มีความต้องการ

5.1.3 เทคนิคการถ่ายทอดเทคโนโลยี ร้อยละ 44.5 มีความต้องการในระดับมาก ร้อยละ 44.5 มีความต้องการในระดับปานกลาง และร้อยละ 8.9 มีความต้องการในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.36$ S.D. = 0.645) ร้อยละ 2.1 ไม่มีความต้องการ

5.1.4 การติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช ร้อยละ 53.4 มีความต้องการในระดับปานกลาง ร้อยละ 39.0 มีความต้องการในระดับมาก และร้อยละ 5.5 มีความต้องการในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.34$ S.D. = 0.583) ร้อยละ 2.1 ไม่มีความต้องการ

5.1.5 การวินิจฉัยศัตรูพืช ร้อยละ 52.0 มีความต้องการในระดับมาก ร้อยละ 38.4 มีความต้องการในระดับปานกลาง และร้อยละ 8.2 มีความต้องการในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.44$ S.D. = 0.645) ร้อยละ 1.4 ไม่มีความต้องการ

5.1.6 การจัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน ร้อยละ 47.2 มีความต้องการในระดับปานกลาง ร้อยละ 45.9 มีความต้องการในระดับมาก และร้อยละ 5.5 มีความต้องการในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.41$ S.D. = 0.596) ร้อยละ 1.4 ไม่มีความต้องการ

5.1.7 การจัดการศัตรูพืชแบบครอบคลุมพื้นที่ ร้อยละ 52.7 มีความต้องการในระดับปานกลาง ร้อยละ 37.7 มีความต้องการในระดับมาก และร้อยละ 8.2 มีความต้องการในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.30$ S.D. = 0.615) ร้อยละ 1.4 ไม่มีความต้องการ

5.1.8 การผลิตขยายสารธรรมชาติ สารชีวภัณฑ์ ศัตรูธรรมชาติ ร้อยละ 45.2 มีความต้องการในระดับมาก ร้อยละ 43.8 มีความต้องการในระดับปานกลาง และร้อยละ 6.2 มีความต้องการในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.41$ S.D. = 0.612) ร้อยละ 4.8 ไม่มีความต้องการ

5.1.9 การตรวจวิเคราะห์สารพิษตกค้างในผลผลิต ร้อยละ 43.8 มีความต้องการในระดับมาก ร้อยละ 30.1 มีความต้องการในระดับปานกลาง และร้อยละ 19.9 มีความต้องการในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.26$ S.D. = 0.786) ร้อยละ 6.2 ไม่มีความต้องการ

5.1.10 การทำสื่อประชาสัมพันธ์ ร้อยละ 44.5 มีความต้องการในระดับปานกลาง ร้อยละ 27.4 มีความต้องการในระดับมาก และร้อยละ 22.6 มีความต้องการในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.05$ S.D. = 0.728) ร้อยละ 5.5 ไม่มีความต้องการ

5.1.11 การเชื่อมโยงเครือข่าย ร้อยละ 50.7 มีความต้องการในระดับปานกลาง ร้อยละ 23.3 มีความต้องการในระดับมาก และร้อยละ 21.9 มีความต้องการในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.01$ S.D. = 0.689) ร้อยละ 4.1 ไม่มีความต้องการ

ตารางที่ 4.28 ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนด้าน
ความรู้ทางวิชาการ

n = 146

ความต้องการความรู้ทางวิชาการ	ระดับความต้องการ				\bar{X}	S.D.	แปรผล
	น้อย	ปานกลาง	มาก	ไม่มี			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
1. การบริหารศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	17 (11.6)	1 (0.7)	66 (45.2)	62 (42.5)	2.31	0.672	ปานกลาง
2. การจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรและชุมชน	1 (0.7)	18 (12.3)	63 (43.2)	64 (43.8)	2.32	0.684	ปานกลาง
3. เทคนิคการถ่ายทอดเทคโนโลยี	3 (2.1)	13 (8.9)	65 (44.5)	65 (44.5)	2.36	0.645	มาก
4. การติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช	3 (2.1)	8 (5.5)	78 (53.4)	57 (39.0)	2.34	0.583	มาก
5. การวินิจฉัยศัตรูพืช	2 (1.4)	12 (8.2)	56 (38.4)	76 (52.0)	2.44	0.645	มาก
6. การจัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน	2 (1.4)	8 (5.5)	69 (47.2)	67 (45.9)	2.41	0.596	มาก
7. การจัดการศัตรูพืชแบบครอบคลุมพื้นที่	2 (1.4)	12 (8.2)	77 (52.7)	55 (37.7)	2.30	0.615	ปานกลาง
8. การผลิตขยายสารธรรมชาติ สารชีวภัณฑ์ ศัตรูธรรมชาติ	7 (4.8)	9 (6.2)	64 (43.8)	66 (45.2)	2.41	0.612	มาก
9. การตรวจวิเคราะห์สารพิษตกค้างในผลผลิต	9 (6.2)	29 (19.9)	44 (30.1)	64 (43.8)	2.26	0.786	ปานกลาง
10. การทำสื่อประชาสัมพันธ์	8 (5.5)	33 (22.6)	65 (44.5)	40 (27.4)	2.05	0.728	ปานกลาง
11. การเชื่อมโยงเครือข่าย	6 (4.1)	32 (21.9)	74 (50.7)	34 (23.3)	2.01	0.689	ปานกลาง

5.2 ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนด้าน วิธีการส่งเสริมการเกษตร

5.2.1 ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแบบบุคคลต่อบุคคล พบว่า มีความต้องการระดับมากในประเด็นการเยี่ยมไร่นาและบ้านของเกษตรกร (\bar{X} = 2.52 S.D. = 0.615) มีความต้องการระดับปานกลางใน 3 ประเด็น ได้แก่ 1) การติดต่อทางโทรศัพท์ 2) เกษตรกรผู้รับการส่งเสริมมาติดต่อที่สำนักงาน 3) การติดต่ออย่างไม่เป็นทางการ (\bar{X} = 2.18, 2.07, 1.72 S.D. = 0.718, 0.719, 0.741 ตามลำดับ) และมีความต้องการระดับน้อยใน 2 ประเด็น ได้แก่ 1) การติดต่อทางเครือข่ายสังคมออนไลน์ 2) การติดต่อกันทางจดหมายส่วนตัว (\bar{X} = 1.66, 1.47 S.D. = 0.751, 0.679 ตามลำดับ) ดังนี้

1) วิธีการส่งเสริมแบบการเยี่ยมไร่นาและบ้านของเกษตรกร ร้อยละ 57.5 มีความต้องการในระดับมาก ร้อยละ 34.2 มีความต้องการในระดับปานกลาง และร้อยละ 6.2 มีความต้องการในระดับน้อย (\bar{X} = 2.52 S.D. = 0.615) ร้อยละ 2.1 ไม่ต้องการ

2) วิธีการส่งเสริมแบบเกษตรกรผู้รับการส่งเสริมมาติดต่อที่สำนักงาน ร้อยละ 44.5 มีความต้องการในระดับปานกลาง ร้อยละ 27.4 มีความต้องการในระดับมาก และร้อยละ 20.6 มีความต้องการในระดับน้อย (\bar{X} = 2.07 S.D. = 0.719) ร้อยละ 7.5 ไม่ต้องการ

3) วิธีการส่งเสริมแบบการติดต่อทางโทรศัพท์ ร้อยละ 44.5 มีความต้องการในระดับปานกลาง ร้อยละ 34.9 มีความต้องการในระดับมาก และร้อยละ 17.8 มีความต้องการในระดับน้อย (\bar{X} = 2.18 S.D. = 0.718) ร้อยละ 2.8 ไม่ต้องการ

4) วิธีการส่งเสริมแบบการติดต่อทางเครือข่ายสังคมออนไลน์ ร้อยละ 35.6 มีความต้องการในระดับน้อย ร้อยละ 22.6 มีความต้องการในระดับปานกลาง และร้อยละ 11.7 มีความต้องการในระดับมาก (\bar{X} = 1.66 S.D. = 0.751) ร้อยละ 30.1 ไม่ต้องการ

5) วิธีการส่งเสริมแบบการติดต่อทางจดหมายส่วนตัว ร้อยละ 25.3 มีความต้องการในระดับน้อย ร้อยละ 11.0 มีความต้องการในระดับปานกลาง และร้อยละ 4.1 มีความต้องการในระดับน้อย (\bar{X} = 1.47 S.D. = 0.679) ร้อยละ 59.6 ไม่ต้องการ

6) วิธีการส่งเสริมแบบการติดต่ออย่างไม่เป็นทางการ ร้อยละ 37.7 มีความต้องการในระดับน้อย ร้อยละ 31.5 มีความต้องการในระดับปานกลาง และร้อยละ 14.4 มีความต้องการในระดับมาก (\bar{X} = 1.72 S.D. = 0.741) ร้อยละ 16.4 ไม่ต้องการ

5.2.2 ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแบบกลุ่มบุคคล พบว่า มีความต้องการระดับมากใน 2 ประเด็น ได้แก่ 1) การศึกษาดูงานนอกสถานที่ 2) การสาธิต (\bar{X} = 2.57, 2.38 S.D. = 0.678, 0.614 ตามลำดับ) มีความต้องการระดับปานกลางใน 2 ประเด็น ได้แก่ 1) การฝึกอบรม 2) การประชุมกลุ่ม (\bar{X} = 2.23, 2.08 S.D. = 0.600, 0.0547 ตามลำดับ) ดังนี้

1) วิธีการส่งเสริมแบบการประชุมกลุ่ม ร้อยละ 67.8 มีความต้องการในระดับปานกลาง ร้อยละ 18.5 มีความต้องการในระดับมาก และร้อยละ 11.0 มีความต้องการในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.08$ S.D. = 0.547) ร้อยละ 2.7 ไม่ต้องการ

2) วิธีการส่งเสริมแบบการฝึกอบรม ร้อยละ 57.5 มีความต้องการในระดับปานกลาง ร้อยละ 30.8 มีความต้องการในระดับมาก และร้อยละ 8.9 มีความต้องการในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.23$ S.D. = 0.600) ร้อยละ 2.8 ไม่ต้องการ

3) วิธีการส่งเสริมแบบการสาธิต ร้อยละ 47.3 มีความต้องการในระดับปานกลาง ร้อยละ 44.5 มีความต้องการในระดับมาก และร้อยละ 6.8 มีความต้องการในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.38$ S.D. = 0.614) ร้อยละ 1.4 ไม่ต้องการ

4) วิธีการส่งเสริมแบบการศึกษาดูงานนอกสถานที่ ร้อยละ 65.8 มีความต้องการในระดับมาก ร้อยละ 21.2 มีความต้องการในระดับปานกลาง และร้อยละ 10.3 มีความต้องการในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.57$ S.D. = 0.678) ร้อยละ 2.7 ไม่ต้องการ

5.2.3 ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแบบมวลชน พบว่า มีความต้องการระดับปานกลางในทุกประเด็นตามลำดับมากไปน้อย ได้แก่ 1) เอกสารหรือสิ่งพิมพ์เพื่อเผยแพร่ 2) ภาพโฆษณาหรือโปสเตอร์ 3) วิทยุโทรทัศน์ 4) การจัดนิทรรศการ 5) วิทยุกระจายเสียง 6) ซีดีหรือดีวีดี 7) หนังสือพิมพ์ ($\bar{X} = 2.18, 2.09, 2.01, 1.91, 1.80, 1.75, 1.73$ S.D. = 0.667, 0.674, 0.760, 0.720, 0.700, 0.731, 0.695 ตามลำดับ) ดังนี้

1) วิธีการส่งเสริมแบบเอกสารหรือสิ่งพิมพ์เพื่อเผยแพร่ ร้อยละ 49.0 มีความต้องการในระดับปานกลาง ร้อยละ 30.8 มีความต้องการในระดับมาก และร้อยละ 13.7 มีความต้องการในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.18$ S.D. = 0.667) ร้อยละ 6.2 ไม่ต้องการ

2) วิธีการส่งเสริมแบบภาพโฆษณาหรือโปสเตอร์ ร้อยละ 50.7 มีความต้องการในระดับปานกลาง ร้อยละ 26.0 มีความต้องการในระดับมาก และร้อยละ 17.1 มีความต้องการในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.09$ S.D. = 0.674) ร้อยละ 6.2 ไม่ต้องการ

3) วิธีการส่งเสริมแบบหนังสือพิมพ์ ร้อยละ 41.1 มีความต้องการในระดับปานกลาง ร้อยละ 37.7 มีความต้องการในระดับน้อย และร้อยละ 13.0 มีความต้องการในระดับมาก ($\bar{X} = 1.73$ S.D. = 0.695) ร้อยละ 8.2 ไม่ต้องการ

4) วิธีการส่งเสริมแบบวิทยุกระจายเสียง ร้อยละ 41.8 มีความต้องการในระดับปานกลาง ร้อยละ 32.2 มีความต้องการในระดับน้อย และร้อยละ 14.4 มีความต้องการในระดับมาก ($\bar{X} = 1.80$ S.D. = 0.700) ร้อยละ 11.6 ไม่ต้องการ

5) วิธีการส่งเสริมแบบวิทยุโทรทัศน์ ร้อยละ 38.4 มีความต้องการในระดับปานกลาง ร้อยละ 26.0 มีความต้องการในระดับมาก และร้อยละ 25.3 มีความต้องการในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.01$ S.D. = 0.760) ร้อยละ 10.3 ไม่ต้องการ

6) วิธีการส่งเสริมแบบซีดีหรือดีวีดี ร้อยละ 35.6 มีความต้องการในระดับน้อย ร้อยละ 34.2 มีความต้องการในระดับปานกลาง และร้อยละ 14.4 มีความต้องการในระดับมาก ($\bar{X} = 1.75$ S.D. = 0.731) ร้อยละ 15.8 ไม่ต้องการ

7) วิธีการส่งเสริมแบบการจัดนิทรรศการ ร้อยละ 45.2 มีความต้องการในระดับปานกลาง ร้อยละ 28.8 มีความต้องการในระดับน้อย และร้อยละ 20.5 มีความต้องการในระดับมาก ($\bar{X} = 1.91$ S.D. = 0.720) ร้อยละ 5.5 ไม่ต้องการ

ตารางที่ 4.29 ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนด้านวิธีการส่งเสริม

n = 146

ความต้องการ วิธีการส่งเสริมการเกษตร	ระดับความต้องการ				\bar{X}	S.D.	แปลผล
	น้อย	ปานกลาง	มาก	ไม่มี			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
1. การส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล							
1.1 การเยี่ยมชมไร่ นา และบ้านของเกษตรกร	9 (6.2)	3 (2.1)	50 (34.2)	84 (57.5)	2.52	0.615	ปานกลาง
1.2 เกษตรกรผู้รับการส่งเสริมมาติดต่อที่สำนักงาน	30 (20.6)	11 (7.5)	65 (44.5)	40 (27.4)	2.07	0.719	ปานกลาง
1.3 การติดต่อทางโทรศัพท์	26 (17.8)	4 (2.8)	65 (44.5)	51 (34.9)	2.18	0.718	ปานกลาง
1.4 การติดต่อทางเครือข่ายสังคมออนไลน์	52 (35.6)	44 (30.1)	33 (22.6)	17 (11.7)	1.66	0.751	น้อย
1.5 การติดต่อกันทางจดหมายส่วนตัว	37 (25.3)	87 (59.6)	16 (11.0)	6 (4.1)	1.47	0.679	น้อย
1.6 การติดต่ออย่างไม่เป็นทางการ	55 (37.7)	24 (16.4)	46 (31.5)	21 (14.4)	1.72	0.741	ปานกลาง

ตารางที่ 4.29 (ต่อ)

n = 146

ความต้องการ วิธีการส่งเสริมการเกษตร	ระดับความต้องการ				\bar{x}	S.D.	แปรผล
	น้อย	ปานกลาง	มาก	ไม่มี			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
2. การส่งเสริมโดยกลุ่มบุคคล							
2.1 การประชุมกลุ่ม	16 (11.0)	4 (2.7)	99 (67.8)	27 (18.5)	2.08	0.547	ปานกลาง
2.2 การฝึกอบรม	13 (8.9)	4 (2.8)	84 (57.5)	45 (30.8)	2.23	0.600	ปานกลาง
2.3 การสาธิต	2 (1.4)	10 (6.8)	69 (47.3)	65 (44.5)	2.38	0.614	มาก
2.4 การศึกษาดูงานนอกสถานที่	4 (2.7)	15 (10.3)	31 (21.2)	96 (65.8)	2.57	0.678	มาก
3. การส่งเสริมแบบมวลชน							
3.1 เอกสารหรือสิ่งพิมพ์เพื่อ เผยแพร่	9 (6.2)	20 (13.7)	72 (49.3)	45 (30.8)	2.18	0.667	ปานกลาง
3.2 ภาพโฆษณา หรือ โปสเตอร์	9 (6.2)	25 (17.1)	74 (50.7)	38 (26.0)	2.09	0.674	ปานกลาง
3.3 หนังสือพิมพ์	12 (8.2)	55 (37.7)	60 (41.1)	19 (13.0)	1.73	0.695	ปานกลาง
3.4 วิทยุกระจายเสียง	17 (11.6)	47 (32.2)	61 (41.8)	21 (14.4)	1.80	0.700	ปานกลาง
3.5 วิทยุโทรทัศน์	15 (10.3)	37 (25.3)	56 (38.4)	38 (26.0)	2.01	0.760	ปานกลาง
3.6 ซีดีหรือดีวีดี	23 (15.8)	52 (35.6)	50 (34.2)	21 (14.4)	1.75	0.731	ปานกลาง
3.7 การจัดนิทรรศการ	8 (5.5)	42 (28.8)	66 (45.2)	30 (20.5)	1.91	0.720	ปานกลาง

5.3 ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ด้านระบบการส่งเสริมและการสนับสนุน กรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่มีความต้องการการส่งเสริม มีความต้องการระดับมากใน 8 ประเด็น ได้แก่ 1) งบประมาณ วัสดุ และอุปกรณ์ที่จำเป็นในการดำเนินกิจกรรมของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน 2) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจัดให้มีกิจกรรม ประชุม อบรม สาธิต ศึกษาดูงาน ให้สอดคล้องกับฤดูกาลผลิต 3) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เยี่ยมเยียน ร่วมดำเนินกิจกรรมศูนย์ฯ อย่างเป็นทางการ และสม่ำเสมอ 4) องค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการศัตรูพืช โดยแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการศัตรูพืชแบบมีส่วนร่วม การฝึกอบรม การสาธิต และการศึกษาดูงาน 5) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีความรู้ ความสามารถด้านการจัดการศัตรูพืชอย่างแท้จริง เพื่อเป็นพี่เลี้ยงของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน 6) การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดหาวิทยากรถ่ายทอดความรู้ด้านต่างๆตามที่สมาชิกศูนย์ฯ สนใจ 7) การถ่ายทอดความรู้อย่างต่อเนื่อง สร้างวิทยากร และพัฒนาขีดความสามารถของวิทยากรในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน และ 8) เทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสม เข้าถึงได้ง่าย ในการแจ้งเตือนการระบาดของศัตรูพืช ซึ่งจะสามารถแจ้งเตือนให้เกษตรกรรับรู้ข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว ($\bar{X} = 2.68, 2.67, 2.49, 2.49, 2.47, 2.42, 2.41, 2.35$ S.D. = 0.586, 0.540, 0.554, 0.567, 0.601, 0.562, 0.534, 0.583, 0.559 ตามลำดับ) มีความต้องการระดับปานกลางในประเด็นการวางแผนการดำเนินงาน โครงการกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ด้วยการวางแผนจากล่างขึ้นสู่ข้างบน เพื่อให้สมาชิกศูนย์ฯ เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ($\bar{X} = 2.31$ S.D. = 0.559) โดยมีรายละเอียดแต่ละประเด็นย่อย ดังนี้

5.3.1 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีความรู้ ความสามารถด้านการจัดการศัตรูพืชอย่างแท้จริง เพื่อเป็นพี่เลี้ยงของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ร้อยละ 52.7 มีความต้องการในระดับมาก ร้อยละ 41.8 มีความต้องการในระดับปานกลาง และร้อยละ 5.5 มีความต้องการในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.47$ S.D. = 0.601) ร้อยละ 0.00 ไม่ต้องการ

5.3.2 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เยี่ยมเยียน ร่วมดำเนินกิจกรรมศูนย์ฯ อย่างเป็นทางการ และสม่ำเสมอ ร้อยละ 52.1 มีความต้องการในระดับมาก ร้อยละ 45.2 มีความต้องการในระดับปานกลาง และร้อยละ 2.7 มีความต้องการในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.49$ S.D. = 0.554) ร้อยละ 0.00 ไม่ต้องการ

5.3.3 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจัดให้มีกิจกรรม ประชุม อบรม สาธิต ศึกษาดูงาน ให้สอดคล้องกับฤดูกาลผลิต ร้อยละ 69.9 มีความต้องการในระดับมาก ร้อยละ 25.3 มีความต้องการในระดับปานกลาง และร้อยละ 3.4 มีความต้องการในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.67$ S.D. = 0.540) ร้อยละ 1.4 ไม่ต้องการ

5.3.4 การถ่ายทอดความรู้อย่างต่อเนื่อง สร้างวิทยากร และพัฒนาจิต

ความสามารถของวิทยากรในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ร้อยละ 54.1 มีความต้องการในระดับปานกลาง ร้อยละ 42.5 มีความต้องการในระดับมาก และร้อยละ 2.0 มีความต้องการในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.41$ S.D. = 0.534) ร้อยละ 1.4 ไม่ต้องการ

5.3.5 การวางแผนการดำเนินงานโครงการกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ด้วยการวางแผนจากล่างขึ้นสู่ข้างบน เพื่อให้สมาชิกศูนย์ฯ เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ร้อยละ 58.9 มีความต้องการในระดับปานกลาง ร้อยละ 35.6 มีความต้องการในระดับมาก และร้อยละ 4.8 มีความต้องการในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.31$ S.D. = 0.559) ร้อยละ 0.7 ไม่ต้องการ

5.3.6 องค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการศัตรูพืช โดยแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการศัตรูพืชแบบมีส่วนร่วม การฝึกอบรม การสาธิต และการศึกษาดูงาน ร้อยละ 52.1 มีความต้องการในระดับมาก ร้อยละ 43.8 มีความต้องการในระดับปานกลาง และร้อยละ 3.4 มีความต้องการในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.49$ S.D. = 0.567) ร้อยละ 0.7 ไม่ต้องการ

5.3.7 เทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสม เข้าถึงได้ง่าย ในการแจ้งเตือนการระบาดของศัตรูพืช ซึ่งจะสามารถแจ้งเตือนให้เกษตรกรรับรู้ข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว ร้อยละ 53.4 มีความต้องการในระดับปานกลาง ร้อยละ 39.7 มีความต้องการในระดับมาก และร้อยละ 5.5 มีความต้องการในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.35$ S.D. = 0.583) ร้อยละ 1.4 ไม่ต้องการ

5.3.8 งบประมาณ วัสดุและอุปกรณ์ที่จำเป็นในการดำเนินกิจกรรมของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ร้อยละ 74.0 มีความต้องการในระดับมาก ร้อยละ 19.2 มีความต้องการในระดับปานกลาง และร้อยละ 6.1 มีความต้องการในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.68$ S.D. = 0.586) ร้อยละ 0.7 ไม่ต้องการ

5.3.9 การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดหาวิทยากรถ่ายทอดความรู้ด้านต่างๆตามที่สมาชิกศูนย์ฯ สนใจ ร้อยละ 50.0 มีความต้องการในระดับปานกลาง ร้อยละ 43.8 มีความต้องการในระดับมาก และร้อยละ 3.4 มีความต้องการในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.42$ S.D. = 0.562) ร้อยละ 2.8 ไม่ต้องการ

ตารางที่ 4.30 ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนด้าน
ระบบการส่งเสริมและการสนับสนุน

n = 146

ความต้องการ การส่งเสริมและการสนับสนุน	ระดับความต้องการ				\bar{X}	S.D.	แปลผล
	น้อย	ปานกลาง	มาก	ไม่มี			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
1. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มี ความรู้ความสามารถด้านการ จัดการศัตรูพืชอย่างแท้จริง เพื่อ เป็นที่เล็งของศูนย์จัดการ ศัตรูพืชชุมชน	8 (5.5)	0 (0.0)	61 (41.8)	77 (52.7)	2.47	0.601	มาก
2. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เขียว เขียน ร่วมดำเนินกิจกรรมศูนย์ฯ อย่างเป็นทางการ และสม่ำเสมอ	4 (2.7)	0 (0.0)	66 (45.2)	76 (52.1)	2.49	0.554	มาก
3. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจัด ให้มีกิจกรรม ประชุม อบรม สาธิต ศึกษาดูงาน ให้สอดคล้อง กับฤดูกาลผลิต	5 (3.4)	2 (1.4)	37 (25.3)	102 (69.9)	2.67	0.540	มาก
4. การถ่ายทอดความรู้อย่างต่อเนื่อง สร้างวิทยากร และพัฒนาขีด ความสามารถของวิทยากรใน ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	3 (2.0)	2 (1.4)	79 (54.1)	62 (42.5)	2.41	0.534	มาก
5. การวางแผนการดำเนินงาน โครงการกับศูนย์จัดการศัตรูพืช ชุมชน ด้วยการวางแผนจากล่าง ขึ้นสู่ข้างบน เพื่อให้สมาชิกศูนย์ฯ เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น	7 (4.8)	1 (0.7)	86 (58.9)	52 (35.6)	2.31	0.559	ปานกลาง
6. องค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการ ศัตรูพืช โดยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การจัดการศัตรูพืชแบบมีส่วน ร่วม การฝึกอบรม การสาธิต และ การศึกษาดูงาน	5 (3.4)	1 (0.7)	64 (43.8)	76 (52.1)	2.49	0.567	มาก

ตารางที่ 4.30 (ต่อ)

n = 146

ความต้องการ	ระดับความต้องการ				\bar{x}	S.D.	แปรผล
	น้อย	ปานกลาง	มาก	ไม่มี			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
7. เทคโนโลยีสารสนเทศที่ เหมาะสม เข้าถึงได้ง่าย ในการ แจ้งเตือนการระบาดของศัตรูพืช ซึ่งจะสามารถแจ้งเตือนให้ เกษตรกรรับรู้ข้อมูลได้อย่าง รวดเร็ว	8 (5.5)	2 (1.4)	78 (53.4)	58 (39.7)	2.35	0.583	มาก
8. งบประมาณ วัสดุและอุปกรณ์ที่ จำเป็นในการดำเนินกิจกรรมของ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	9 (6.1)	1 (0.7)	28 (19.2)	108 (74.0)	2.68	0.586	มาก
9. การประสานงานกับหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องเพื่อจัดหาวิทยากร ถ่ายทอดความรู้ด้านต่างๆตามที่ สมาชิกศูนย์ฯ สนใจ	5 (3.4)	4 (2.8)	73 (50.0)	64 (43.8)	2.42	0.562	มาก

5.4 ข้อเสนอแนะอื่นๆ จากการศึกษา พบว่ากรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีข้อเสนอแนะอื่นๆ ได้แก่

5.4.1 หน่วยงานภาครัฐควรจัดหาและพัฒนาเทคโนโลยีในการป้องกันกำจัดศัตรูพืชใหม่ๆ แล้วนำไปส่งเสริมให้เกษตรกรใช้เพื่อทดแทนสารเคมีอย่างต่อเนื่องและกว้างขวางผ่านวิธีการศึกษาดูงาน การสาธิต และการฝึกอบรม

5.4.2 ควรจัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในทุกตำบล สนับสนุนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ให้เพียงพอ มีเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์อย่างน้อยเดือนละ 1 วัน และมีการติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

5.4.3 สำนักงานเกษตรจังหวัดควรจัดประชุมเครือข่ายศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนอย่างน้อย 2 เดือนต่อครั้ง และมีงบประมาณค่าใช้จ่ายในการเดินทางให้เกษตรกร

5.4.4 หน่วยงานภาครัฐควรจัดหน่วยเคลื่อนที่เร็วให้บริการการตรวจวินิจฉัย และให้คำแนะนำเกษตรกร เมื่อเกิดศัตรูพืชระบาด

ตอนที่ 6 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่มีพืชหลักแต่ละชนิด

ทำการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่มีพืชหลักคือ ข้าว พืชไร่ ไม้ผล ไม้ยืนต้น และพืชผัก รวม 5 กลุ่ม ในการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน โดยทำการเปรียบเทียบ อายุ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงานในครัวเรือน รายได้ภาคเกษตรของครัวเรือน รายได้นอกภาคเกษตรของครัวเรือน รายได้รวมของครัวเรือน รายจ่ายภาคการเกษตรของครัวเรือน ระดับความรู้เกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ปัญหาการดำเนินงานและความต้องการการส่งเสริมการเกษตร โดยแสดงเป็นค่าสถิติวิเคราะห์ความแปรปรวน และทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยโดยใช้วิธี Duncan's New Multiple Range Test รายละเอียดดังนี้

6.1 เปรียบเทียบข้อมูลพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

6.1.1 อายุ จากการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มไม้ยืนต้นมีอายุเฉลี่ยมากที่สุด กลุ่มพืชผักมีอายุเฉลี่ยน้อยที่สุด เมื่อเปรียบเทียบอายุเฉลี่ยของแต่ละกลุ่ม พบว่าไม่มีความแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ตามตารางที่ 4.31

ตารางที่ 4.31 การวิเคราะห์ความแปรปรวนอายุเฉลี่ยของแต่ละกลุ่ม

ตัวแปร	n	Minimum	Maximum	\bar{X}	S.D.	F	Sig.
อายุ (ปี)						0.710	0.586
กลุ่มข้าว	62	32	77	52.37	8.73		
กลุ่มพืชไร่	24	39	72	53.42	8.87		
กลุ่มไม้ผล	36	34	72	53.92	10.00		
กลุ่มไม้ยืนต้น	10	35	68	54.50	9.70		
กลุ่มพืชผัก	14	38	66	49.64	7.85		

6.1.2 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จากการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มไม้ยืนต้นมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ยมากที่สุด กลุ่มข้าวมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ยน้อยที่สุด เมื่อเปรียบเทียบจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ยของแต่ละกลุ่ม พบว่าไม่มีความแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ตามตารางที่ 4.32

ตารางที่ 4.32 การวิเคราะห์ความแปรปรวนจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ยของแต่ละกลุ่ม

n = 146

ตัวแปร	n	Minimum	Maximum	\bar{X}	S.D.	F	Sig.
จำนวนสมาชิก (คน)						2.08	0.87
กลุ่มข้าว	62	1	8	4.05	1.59		
กลุ่มพืชไร่	24	1	10	4.83	2.06		
กลุ่มไม้ผล	36	2	9	4.92	1.65		
กลุ่มไม้ยืนต้น	10	3	9	5.00	2.00		
กลุ่มพืชผัก	14	2	7	4.36	1.50		

6.1.3 จำนวนแรงงานในครัวเรือน จากการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มพืชไร่มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนมากที่สุดและมีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ยมากที่สุด กลุ่มพืชผักมีจำนวนแรงงานในครัวเรือนน้อยที่สุดและมีจำนวนแรงงานเฉลี่ยน้อยที่สุด เมื่อเปรียบเทียบจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ยของแต่ละกลุ่ม พบว่าไม่มีความแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ตามตารางที่ 4.33

ตารางที่ 4.33 การวิเคราะห์ความแปรปรวนจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ยของแต่ละกลุ่ม

n = 146

ตัวแปร	n	Minimum	Maximum	\bar{X}	S.D.	F	Sig.
จำนวนแรงงาน (คน)						1.543	0.193
กลุ่มข้าว	62	1	8	2.68	1.46		
กลุ่มพืชไร่	24	1	10	3.21	1.91		
กลุ่มไม้ผล	36	2	6	3.08	1.03		
กลุ่มไม้ยืนต้น	10	1	6	3.20	1.69		
กลุ่มพืชผัก	14	1	4	2.29	0.91		

6.1.4 รายได้ภาคการเกษตรของครัวเรือน จากการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มพืชไร่มีรายได้ครัวเรือนภาคการเกษตรเฉลี่ยมากที่สุด กลุ่มพืชผักมีรายได้ครัวเรือนภาคการเกษตรเฉลี่ยน้อยที่สุด เมื่อเปรียบเทียบรายได้ครัวเรือนภาคการเกษตรเฉลี่ยของแต่ละกลุ่ม พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยปรากฏว่า 1) กลุ่มพืชไร่และไม้ผลมีค่าเฉลี่ยรายได้ภาคการเกษตรไม่แตกต่างกัน 2) กลุ่มไม้ผล กลุ่มข้าว กลุ่มไม้ยืนต้น และกลุ่มพืชผักมีค่าเฉลี่ยรายได้ภาคการเกษตรไม่แตกต่างกัน 3) กลุ่มพืชไร่มีค่าเฉลี่ยแตกต่างจากกลุ่มข้าว กลุ่มไม้ยืนต้น และกลุ่มพืชผักอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ตามตารางที่ 4.34 และ 4.35

ตารางที่ 4.34 การวิเคราะห์ความแปรปรวนรายได้ครัวเรือนภาคการเกษตรเฉลี่ยของแต่ละกลุ่ม

n = 146

ตัวแปร	n	Minimum	Maximum	\bar{X}	S.D.	F	Sig.
รายได้ (บาท)						3.652	0.007*
กลุ่มข้าว	62	40,000	2,800,000	333,896.27	411,387.84		
กลุ่มพืชไร่	24	70,000	3,000,000	643,950.00	693,917.09		
กลุ่มไม้ผล	36	80,000	1,100,000	427,111.11	253,067.78		
กลุ่มไม้ยืนต้น	10	100,000	700,000	326,000.00	211,250.25		
กลุ่มพืชผัก	14	10,000	500,000	170,214.29	116,737.82		

* มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.35 การวิเคราะห์ความแตกต่างรายได้ครัวเรือนภาคการเกษตรเฉลี่ยของแต่ละกลุ่ม

n = 146

รายได้ภาคการเกษตร (บาท)	n	Subset for alpha = 0.5	
		1	2
กลุ่มพืชผัก	14	170,214.29	
กลุ่มไม้ยืนต้น	10	326,000.00	
กลุ่มข้าว	62	333,896.27	
กลุ่มไม้ผล	36	427,111.11	427,111.11
กลุ่มพืชไร่	24		643,950.00
Sig.		0.079	0.105

6.1.5 รายได้นอกภาคการเกษตรของครัวเรือน จากการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มไม้ยืนต้นมีรายได้ครัวเรือนนอกภาคการเกษตรเฉลี่ยมากที่สุด กลุ่มพืชผักมีรายได้ครัวเรือนนอกภาคการเกษตรเฉลี่ยน้อยที่สุด เมื่อเปรียบเทียบรายได้ครัวเรือนนอกภาคการเกษตรเฉลี่ยของแต่ละกลุ่มพบว่าไม่มีความแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ตามตารางที่ 4.36

ตารางที่ 4.36 การวิเคราะห์ความแปรปรวนรายได้ครัวเรือนนอกภาคการเกษตรเฉลี่ยของแต่ละกลุ่ม

n = 146

ตัวแปร	n	Minimum	Maximum	\bar{X}	S.D.	F	Sig.
รายได้ (บาท)						1.277	0.285
กลุ่มข้าว	42	5,000	1,800,000	127,342.86	275,282.40		
กลุ่มพืชไร่	14	50,000	596,000	162,214.29	145,486.02		
กลุ่มไม้ผล	21	6,000	244,000	76,409.52	52,396.89		
กลุ่มไม้ยืนต้น	7	72,000	1,000,000	259,714.29	341,722.44		
กลุ่มพืชผัก	10	5,000	260,000	57,420.00	89,863.03		

6.1.6 รายได้รวมของครัวเรือน จากการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มพืชไร่มีรายได้รวมของครัวเรือนเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาเป็นกลุ่มไม้ยืนต้น และกลุ่มไม้ผลตามลำดับ กลุ่มพืชผักมีรายได้รวมของครัวเรือนเฉลี่ยน้อยที่สุด เมื่อเปรียบเทียบรายได้รวมครัวเรือนเฉลี่ยของแต่ละกลุ่มพบว่ามีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยปรากฏว่า 1) กลุ่มพืชไร่ กลุ่มไม้ยืนต้นและกลุ่มไม้ผลมีค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน 2) กลุ่มไม้ยืนต้น กลุ่มไม้ผล กลุ่มข้าว และกลุ่มพืชผักมีค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน 3) กลุ่มพืชไร่มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกับกลุ่มข้าวและพืชผักอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ตามตารางที่ 4.37 และ 4.38

ตารางที่ 4.37 การวิเคราะห์ความแปรปรวนรายได้รวมครัวเรือนเฉลี่ยของแต่ละกลุ่ม

n = 146

ตัวแปร	n	Minimum	Maximum	\bar{X}	S.D.	F	Sig.
รายได้รวม (บาท)						3.498	0.009*
กลุ่มข้าว	62	20,000	2,896,000	422,831.76	474,410.72		
กลุ่มพืชไร่	24	189,300	3,000,000	736,908.33	668,098.03		
กลุ่มไม้ผล	36	100,000	1,100,000	471,516.67	251,631.28		
กลุ่มไม้ยืนต้น	10	100,000	1,700,000	507,800.00	454,170.49		
กลุ่มพืชผัก	14	72,000	500,000	211,228.57	104,149.56		

* มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.38 การวิเคราะห์ความแตกต่างของรายได้รวมครัวเรือนเฉลี่ยของแต่ละกลุ่ม

n = 146

รายได้รวม (บาท)	n	Subset for alpha = 0.5	
		1	2
กลุ่มพืชผัก	14	211,228.57	
กลุ่มข้าว	62	422,831.76	
กลุ่มไม้ผล	36	471,516.67	471,516.67
กลุ่มไม้ยืนต้น	10	507,800.00	507,800.00
กลุ่มพืชไร่	24		736,908.33
Sig.		0.060	0.082

6.1.7 รายจ่ายครัวเรือนภาคการเกษตร จากการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มพืชไร่มี

รายจ่ายครัวเรือนจากภาคการเกษตรเฉลี่ยมากที่สุด กลุ่มพืชผักมีรายจ่ายครัวเรือนจากภาคการเกษตรเฉลี่ยน้อยที่สุด เมื่อเปรียบเทียบรายจ่ายครัวเรือนจากภาคการเกษตรเฉลี่ยของแต่ละกลุ่มพบว่ามีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยปรากฏว่า 1) กลุ่มพืชไร่และกลุ่มไม้ผลมีค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน 2) กลุ่มไม้ผล กลุ่มข้าว กลุ่มไม้ยืนต้นและกลุ่มพืชผักมีค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน 3) กลุ่มพืชไร่มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกับกลุ่มข้าว กลุ่มไม้ยืนต้นและกลุ่มพืชผักอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ตามตารางที่ 4.39 และ 4.40

ตารางที่ 4.39 การวิเคราะห์ความแปรปรวนรายจ่ายครัวเรือนจากภาคการเกษตรเฉลี่ยของแต่ละกลุ่ม

n = 146

ตัวแปร	n	Minimum	Maximum	\bar{X}	S.D.	F	Sig.
รายจ่าย (บาท)						3.503	0.009*
กลุ่มข้าว	62	20,000	1,252,582	165,210.19	212,832.64		
กลุ่มพืชไร่	24	30,000	1,700,000	330,833.33	378,445.41		
กลุ่มไม้ผล	36	5,000	850,000	225,555.56	195,630.04		
กลุ่มไม้ยืนต้น	10	20,000	300,000	135,800.00	103,143.70		
กลุ่มพืชผัก	14	6,200	180,000	81,014.29	48,215.89		

* มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.40 การวิเคราะห์ความแตกต่างรายจ่ายครัวเรือนจากภาคการเกษตรเฉลี่ยของแต่ละกลุ่ม

n = 146

รายจ่าย (บาท)	n	Subset for alpha = 0.5	
		1	2
กลุ่มพืชผัก	14	81,014.29	
กลุ่มไม้ยืนต้น	10	135,800.00	
กลุ่มข้าว	62	165,210.19	
กลุ่มไม้ผล	36	225,555.56	225,555.56
กลุ่มพืชไร่	24		330,833.33
Sig.		0.076	0.157

6.2 เปรียบเทียบความรู้ของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน จากการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มพืชไม้ยืนต้นมีความรู้เฉลี่ยมากที่สุด กลุ่มพืชผักมีความรู้เฉลี่ยน้อยที่สุด เมื่อเปรียบเทียบความรู้เฉลี่ยของแต่ละกลุ่ม พบว่าไม่มีความแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ตามตารางที่ 4.41

ตารางที่ 4.41 การวิเคราะห์ความแปรปรวนความรู้กรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเฉลี่ยของแต่ละกลุ่ม

n = 146

ตัวแปร	n	Minimum	Maximum	\bar{X}	S.D.	F	Sig.
ระดับ (คะแนน)						1.009	0.405
กลุ่มข้าว	62	2	9	6.15	1.513		
กลุ่มพืชไร่	24	4	9	6.46	1.560		
กลุ่มไม้ผล	36	2	8	6.17	1.404		
กลุ่มไม้ยืนต้น	10	4	9	6.60	1.506		
กลุ่มพืชผัก	14	3	8	5.57	1.399		

* มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

6.3 เปรียบเทียบปัญหาในการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

เมื่อเปรียบเทียบปัญหาในการดำเนินงานของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เฉลี่ยของแต่ละกลุ่ม พบว่า ทั้ง 5 กลุ่มมีค่าเฉลี่ยปัญหาไม่แตกต่างกันในด้าน 1) คณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน 2) สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน 3) แปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช 4) การบริหารจัดการศัตรูพืช

ทั้ง 5 กลุ่มมีค่าเฉลี่ยปัญหาในการดำเนินงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในด้าน 1) สถานที่ตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยปรากฏว่า กลุ่มไม้ยืนต้น กลุ่มพืชผัก และกลุ่มข้าวมีค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างจากกลุ่มอื่น กลุ่มไม้ผลมีค่าเฉลี่ยแตกต่างกับกลุ่มพืชไร่ 2) การบูรณาการและการสร้างเครือข่าย เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยปรากฏว่า กลุ่มพืชไร่มีค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างจากกลุ่มอื่น กลุ่มข้าวมีค่าเฉลี่ยแตกต่างกับกลุ่มไม้ยืนต้น กลุ่มพืชผัก และกลุ่มไม้ผล 3) การประชาสัมพันธ์ เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยปรากฏว่า กลุ่มข้าว กลุ่มไม้ผล และกลุ่มพืชผักมีค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน กลุ่มไม้ยืนต้นและกลุ่มพืชไร่มีค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน ตามตารางที่ 4.42 และ 4.43

ตารางที่ 4.42 การวิเคราะห์ความแปรปรวนปัญหาการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เฉลี่ยของแต่ละกลุ่ม

n = 146					
ประเด็นปัญหาในการดำเนินงาน	n	\bar{X}	S.D.	F	Sig.
ปัญหาด้านสถานที่ตั้งศูนย์ฯ				3.746	0.007*
กลุ่มข้าว	39	1.99	0.54		
กลุ่มพืชไร่	12	1.92	0.29		
กลุ่มไม้ผล	26	2.40	0.49		
กลุ่มไม้ยืนต้น	7	2.21	0.27		
กลุ่มพืชผัก	6	2.13	0.31		
ปัญหาด้านกรรมการศูนย์ฯ				0.669	0.594
กลุ่มข้าว	52	1.82	0.66		
กลุ่มพืชไร่	19	1.61	0.57		
กลุ่มไม้ผล	33	1.82	0.37		
กลุ่มไม้ยืนต้น	9	1.61	0.49		
กลุ่มพืชผัก	13	1.77	0.70		

ตารางที่ 4.42 (ต่อ)

						n = 146
ประเด็นปัญหาในการดำเนินงาน		n	\bar{X}	S.D.	F	Sig.
ปัญหาด้านสมาชิก					0.790	0.534
	กลุ่มข้าว	47	1.85	0.55		
	กลุ่มพืชไร่	21	1.78	0.37		
	กลุ่มไม้ผล	31	1.96	0.42		
	กลุ่มไม้ยืนต้น	9	1.70	0.45		
	กลุ่มพืชผัก	11	1.79	0.43		
ปัญหาด้านแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช					1.718	0.150
	กลุ่มข้าว	55	1.88	0.54		
	กลุ่มพืชไร่	17	1.71	0.40		
	กลุ่มไม้ผล	35	2.06	0.48		
	กลุ่มไม้ยืนต้น	9	1.89	0.42		
	กลุ่มพืชผัก	12	1.75	0.66		
ปัญหาด้านการบริหารจัดการศัตรูพืช					1.916	0.113
	กลุ่มข้าว	50	1.98	0.53		
	กลุ่มพืชไร่	12	1.89	0.34		
	กลุ่มไม้ผล	29	1.70	0.26		
	กลุ่มไม้ยืนต้น	9	1.87	0.20		
	กลุ่มพืชผัก	7	1.93	0.65		
ปัญหาด้านการบูรณาการและการสร้างเครือข่าย					5.989	0.000*
	กลุ่มข้าว	46	2.13	0.56		
	กลุ่มพืชไร่	16	1.88	0.38		
	กลุ่มไม้ผล	33	1.67	0.31		
	กลุ่มไม้ยืนต้น	9	1.78	0.29		
	กลุ่มพืชผัก	10	1.77	0.32		
ปัญหาด้านการประชาสัมพันธ์					4.130	0.002*
	กลุ่มข้าว	52	2.04	0.64		
	กลุ่มพืชไร่	15	1.43	0.46		
	กลุ่มไม้ผล	33	1.94	0.30		
	กลุ่มไม้ยืนต้น	9	1.61	0.42		
	กลุ่มพืชผัก	10	1.90	0.70		

* มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.43 การวิเคราะห์ความแตกต่างปัญหาการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเฉลี่ยของแต่ละกลุ่ม

n = 146

ประเด็นปัญหาในการดำเนินงาน		n	Subset for alpha = 0.5		
			1	2	3
ปัญหาด้านสถานที่ตั้งศูนย์ฯ	กลุ่มพืชไร่	12	1.92		
	กลุ่มข้าว	39	1.99	1.99	
	กลุ่มพืชผัก	6	2.13	2.13	
	กลุ่มไม้ยืนต้น	7	2.21	2.21	
	กลุ่มไม้ผล	26		2.40	
	Sig.			0.184	0.061
ปัญหาด้านการบูรณาการและการสร้างเครือข่าย	กลุ่มไม้ผล	33	1.67		
	กลุ่มพืชผัก	10	1.77		
	กลุ่มไม้ยืนต้น	9	1.78		
	กลุ่มพืชไร่	16	1.88	1.88	
	กลุ่มข้าว	46		2.13	
	Sig.			0.234	0.108
ปัญหาด้านการประชาสัมพันธ์	กลุ่มพืชไร่	15	1.43		
	กลุ่มไม้ยืนต้น	9	1.61	1.61	
	กลุ่มพืชผัก	10		1.90	1.90
	กลุ่มไม้ผล	33		1.94	1.94
	กลุ่มข้าว	52			2.04
	Sig.			0.360	0.111

6.4 เปรียบเทียบความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

6.4.1 ความต้องการความรู้ทางวิชาการ

เมื่อเปรียบเทียบความต้องการความรู้ทางวิชาการของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเฉลี่ยของแต่ละกลุ่ม พบว่า ทั้ง 5 กลุ่มมีค่าเฉลี่ยความต้องการ ไม่แตกต่างกันในประเด็น 1) การบริหารศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน 2) การจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรรมและชุมชน 3) เทคนิคการถ่ายทอดเทคโนโลยี 4) การติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช 5) การวินิจฉัยศัตรูพืช 6) การ

ผลิตขยายสารธรรมชาติ สารชีวภัณฑ์ ศัตรูธรรมชาติ 7) การตรวจวิเคราะห์สารพิษตกค้างในผลผลิต
8) การทำสื่อประชาสัมพันธ์ และ 9) การเชื่อมโยงเครือข่าย

ทั้ง 5 กลุ่มมีค่าเฉลี่ยความความต้องการความรู้ทางวิชาการแตกต่างกันอย่าง
มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในประเด็น 2 ประเด็น คือ 1) การจัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน
เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยปรากฏว่า กลุ่มข้าวและกลุ่มพืชผักมีค่าเฉลี่ยไม่
แตกต่างจากกลุ่มอื่น กลุ่มพืชไร่และพืชยืนต้นมีค่าเฉลี่ยแตกต่างกับกลุ่มไม้ผล 2) การจัดการ
ศัตรูพืชแบบครอบคลุมพื้นที่ เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยปรากฏว่า กลุ่มไม้
ยืนต้นมีค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างจากกลุ่มอื่น กลุ่มพืชผักมีค่าเฉลี่ยแตกต่างกับกลุ่มพืชไร่ กลุ่มข้าวและ
กลุ่มไม้ผล ตามตารางที่ 4.44 และ 4.45

ตารางที่ 4.44 การวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการความรู้ทางวิชาการเฉลี่ยของแต่ละกลุ่ม

n = 146

ประเด็นความรู้ทางวิชาการ		n	\bar{X}	S.D.	F	Sig.
การบริหารศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน					2.002	0.098
	กลุ่มข้าว	61	2.34	0.68		
	กลุ่มพืชไร่	24	2.00	0.78		
	กลุ่มไม้ผล	36	2.44	0.61		
	กลุ่มไม้ยืนต้น	10	2.50	0.53		
	กลุ่มพืชผัก	14	2.21	0.58		
การจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรและ ชุมชน					0.857	0.491
	กลุ่มข้าว	61	2.38	0.71		
	กลุ่มพืชไร่	24	2.33	0.76		
	กลุ่มไม้ผล	36	2.14	0.64		
	กลุ่มไม้ยืนต้น	10	2.40	0.52		
	กลุ่มพืชผัก	14	2.43	0.65		
เทคนิคการถ่ายทอดเทคโนโลยี					0.130	0.971
	กลุ่มข้าว	61	2.34	0.63		
	กลุ่มพืชไร่	23	2.30	0.82		
	กลุ่มไม้ผล	35	2.40	0.65		
	กลุ่มไม้ยืนต้น	10	2.40	0.52		
	กลุ่มพืชผัก	14	2.43	0.51		

ตารางที่ 4.44 (ต่อ)

n = 146						
ประเด็นความรู้ทางวิชาการ		n	\bar{X}	S.D.	F	Sig.
การติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช					1.493	0.208
	กลุ่มข้าว	61	2.43	0.53		
	กลุ่มพืชไร่	23	2.39	0.72		
	กลุ่มไม้ผล	35	2.20	0.58		
	กลุ่มไม้ยืนต้น	10	2.50	0.53		
	กลุ่มพืชผัก	14	2.14	0.53		
การวินิจฉัยศัตรูพืช					1.773	0.138
	กลุ่มข้าว	61	2.44	0.65		
	กลุ่มพืชไร่	24	2.46	0.72		
	กลุ่มไม้ผล	35	2.40	0.60		
	กลุ่มไม้ยืนต้น	10	2.90	0.32		
	กลุ่มพืชผัก	14	2.21	0.70		
การจัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน					3.313	0.013*
	กลุ่มข้าว	61	2.36	0.61		
	กลุ่มพืชไร่	23	2.70	0.63		
	กลุ่มไม้ผล	36	2.19	0.47		
	กลุ่มไม้ยืนต้น	10	2.60	0.52		
	กลุ่มพืชผัก	14	2.57	0.65		
การจัดการศัตรูพืชแบบครอบคลุมพื้นที่					2.446	0.049*
	กลุ่มข้าว	61	2.25	0.62		
	กลุ่มพืชไร่	24	2.29	0.75		
	กลุ่มไม้ผล	35	2.17	0.45		
	กลุ่มไม้ยืนต้น	10	2.50	0.53		
	กลุ่มพืชผัก	14	2.71	0.61		
การผลิตขยายสารธรรมชาติ สารชีวภัณฑ์ ศัตรูธรรมชาติ					1.568	0.186
	กลุ่มข้าว	58	2.29	0.65		
	กลุ่มพืชไร่	23	2.57	0.59		
	กลุ่มไม้ผล	35	2.37	0.60		
	กลุ่มไม้ยืนต้น	10	2.60	0.52		
	กลุ่มพืชผัก	13	2.62	0.51		

ตารางที่ 4.44 (ต่อ)

n = 146

ประเด็นความรู้ทางวิชาการ	n	\bar{X}	S.D.	F	Sig.
การตรวจวิเคราะห์สารพิษตกค้างใน ผลิตภัณฑ์				2.408	0.053
กลุ่มข้าว	57	2.18	0.78		
กลุ่มพืชไร่	21	1.95	0.92		
กลุ่มไม้ผล	35	2.51	0.70		
กลุ่มไม้ยืนต้น	10	2.10	0.88		
กลุ่มพืชผัก	14	2.50	0.52		
การทำสื่อประชาสัมพันธ์				1.287	0.279
กลุ่มข้าว	59	2.10	0.76		
กลุ่มพืชไร่	21	1.76	0.89		
กลุ่มไม้ผล	34	2.06	0.55		
กลุ่มไม้ยืนต้น	10	2.00	0.82		
กลุ่มพืชผัก	14	2.29	0.61		
การเชื่อมโยงเครือข่าย				1.478	0.212
กลุ่มข้าว	59	2.07	0.74		
กลุ่มพืชไร่	22	1.91	0.87		
กลุ่มไม้ผล	35	1.89	0.47		
กลุ่มไม้ยืนต้น	10	1.90	0.57		
กลุ่มพืชผัก	14	2.36	0.63		

* มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.45 การวิเคราะห์ความแตกต่างความต้องการความรู้ทางวิชาการเฉลี่ยของแต่ละกลุ่ม

n = 146

ประเด็นความรู้ทางวิชาการ	n	Subset for alpha = 0.5	
		1	2
การจัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน			
กลุ่มไม้ผล	36	2.19	
กลุ่มข้าว	61	2.36	2.36
กลุ่มพืชผัก	14	2.57	2.57
กลุ่มไม้ยืนต้น	10		2.60
กลุ่มพืชไร่	23		2.70
Sig.		0.056	0.103

ตารางที่ 4.45 (ต่อ)

		n = 146		
ประเด็นความรู้ทางวิชาการ		n	Subset for alpha = 0.5	
			1	2
การจัดการศัตรูพืชแบบครอบคลุมพื้นที่	กลุ่มไม้ผล	35	2.17	
	กลุ่มข้าว	61	2.25	
	กลุ่มพืชไร่	24	2.29	
	กลุ่มไม้ยืนต้น	10	2.50	2.50
	กลุ่มพืชผัก	14		2.71
Sig.			0.125	0.271

6.4.2 ความต้องการวิธีการส่งเสริมการเกษตร

เมื่อเปรียบเทียบความต้องการวิธีการส่งเสริมการเกษตรของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเฉลี่ยของแต่ละกลุ่ม พบว่า ทั้ง 5 กลุ่มมีค่าเฉลี่ยความต้องการไม่แตกต่างกันทั้ง 3 วิธี คือ 1) การส่งเสริมแบบรายบุคคล 2) การส่งเสริมแบบกลุ่มบุคคล และ 3) การส่งเสริมแบบมวลชน ตามตารางที่ 4.46

ตารางที่ 4.46 การวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการวิธีการส่งเสริมการเกษตรเฉลี่ยของแต่ละกลุ่ม

n = 146						
วิธีการส่งเสริม		n	\bar{X}	S.D.	F	Sig.
การส่งเสริมแบบรายบุคคล	กลุ่มข้าว	25	1.79	0.41	1.295	0.289
	กลุ่มพืชไร่	7	1.95	0.74		
	กลุ่มไม้ผล	6	2.11	0.23		
	กลุ่มไม้ยืนต้น	2	1.42	0.12		
	กลุ่มพืชผัก	4	2.04	0.44		
การส่งเสริมแบบกลุ่มบุคคล	กลุ่มข้าว	61	2.32	0.46	1.303	0.271
	กลุ่มพืชไร่	22	2.22	0.62		
	กลุ่มไม้ผล	33	2.32	0.38		
	กลุ่มไม้ยืนต้น	9	2.64	0.22		
	กลุ่มพืชผัก	14	2.34	0.55		

ตารางที่ 4.46 (ต่อ)

n = 146

วิธีการส่งเสริม	n	\bar{X}	S.D.	F	Sig.
การส่งเสริมแบบมวลชน				1.797	0.134
กลุ่มข้าว	53	1.90	0.54		
กลุ่มพืชไร่	16	2.25	0.47		
กลุ่มไม้ผล	32	1.88	0.42		
กลุ่มไม้ยืนต้น	8	1.93	0.51		
กลุ่มพืชผัก	10	1.99	0.42		

* มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

6.4.3 ความต้องการส่งเสริมการเกษตรและสนับสนุนการดำเนินงาน

เมื่อเปรียบเทียบความต้องการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเฉลี่ยของแต่ละกลุ่ม พบว่า ทั้ง 5 กลุ่มมีค่าเฉลี่ยความต้องการไม่แตกต่างกันในประเด็นที่ 1) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีความรู้ ความสามารถด้านการจัดการศัตรูพืชอย่างแท้จริง เพื่อเป็นที่พึ่งของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน 2) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เข้มแข็ง ร่วมดำเนินกิจกรรมศูนย์ฯ อย่างเป็นรูปธรรม และสม่ำเสมอ 3) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจัดให้มีกิจกรรม ประชุม อบรม สาธิต ศึกษาดูงาน ให้สอดคล้องกับฤดูกาลผลิต 5) การวางแผนการดำเนินงาน โครงการกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ด้วยการวางแผนจากล่างขึ้นสู่ข้างบน เพื่อให้สมาชิกศูนย์ฯ เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น 8) งบประมาณ วัสดุและอุปกรณ์ที่จำเป็นในการดำเนินกิจกรรมของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน และ 9) การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดหาวิทยากรถ่ายทอดความรู้ด้านต่างๆตามที่สมาชิกศูนย์ฯ สนใจ

ทั้ง 5 กลุ่มมีค่าเฉลี่ยความต้องการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในประเด็นที่ 4) การถ่ายทอดความรู้ อย่างต่อเนื่อง สร้างวิทยากร และพัฒนาขีดความสามารถของวิทยากรในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยปรากฏว่า กลุ่มไม้ยืนต้นมีค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างจากกลุ่มอื่น กลุ่มพืชไร่มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกับกลุ่มพืชผักและกลุ่มไม้ผล 6) องค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการศัตรูพืช โดยแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการศัตรูพืชแบบมีส่วนร่วม การฝึกอบรม การสาธิต และการศึกษาดูงาน เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยปรากฏว่า กลุ่มข้าว กลุ่มผัก และกลุ่มพืชไร่มีค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างจากกลุ่มอื่น กลุ่มไม้ยืนต้นมีค่าเฉลี่ยแตกต่างกับกลุ่มไม้ผล

และ 7) เทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสม เข้าถึงได้ง่าย ในการแจ้งเตือนการระบาดของศัตรูพืช ซึ่งจะสามารถแจ้งเตือนให้เกษตรกรรับรู้ข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยปรากฏว่า กลุ่มพืชผัก กลุ่มพืชไร่และกลุ่มไม้ยืนต้นมีค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างจากกลุ่มอื่น กลุ่มข้าวมีค่าเฉลี่ยแตกต่างกับกลุ่มไม้ผล ตามตารางที่ 4.47 และ 4.48

ตารางที่ 4.47 การวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานเฉลี่ยของแต่ละกลุ่ม

		n = 146				
ประเด็นความต้องการ		n	\bar{X}	S.D.	F	Sig.
1) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีความรู้ความสามารถด้านการจัดการศัตรูพืชอย่างแท้จริง เพื่อเป็นที่เลี้ยงของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน					1.721	0.149
	กลุ่มข้าว	62	2.56	0.59		
	กลุ่มพืชไร่	24	2.54	0.66		
	กลุ่มไม้ผล	36	2.28	0.51		
	กลุ่มไม้ยืนต้น	10	2.30	0.67		
	กลุ่มพืชผัก	14	2.57	0.65		
2) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เชี่ยวชาญร่วมดำเนินกิจกรรมศูนย์ฯ อย่างเป็นทางการ และสม่ำเสมอ					1.766	0.139
	กลุ่มข้าว	62	2.52	0.59		
	กลุ่มพืชไร่	24	2.71	0.55		
	กลุ่มไม้ผล	36	2.33	0.48		
	กลุ่มไม้ยืนต้น	10	2.50	0.53		
	กลุ่มพืชผัก	14	2.43	0.51		
3) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจัดให้มีกิจกรรม ประชุม อบรม สาทิต ศึกษาดูงาน ให้สอดคล้องกับฤดูกาลผลิต					0.475	0.754
	กลุ่มข้าว	61	2.64	0.58		
	กลุ่มพืชไร่	23	2.78	0.52		
	กลุ่มไม้ผล	36	2.64	0.54		
	กลุ่มไม้ยืนต้น	10	2.80	0.42		
	กลุ่มพืชผัก	14	2.64	0.50		
4) การถ่ายทอดความรู้อย่างต่อเนื่อง สร้างวิทยากร และพัฒนาจิตความสามารถของวิทยากรในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน					4.568	0.002*
	กลุ่มข้าว	61	2.54	0.53		
	กลุ่มพืชไร่	23	2.61	0.58		
	กลุ่มไม้ผล	36	2.17	0.38		
	กลุ่มไม้ยืนต้น	10	2.30	0.48		
	กลุ่มพืชผัก	14	2.21	0.58		

ตารางที่ 4.47 (ต่อ)

n = 146						
ประเด็นความต้องการ		n	\bar{X}	S.D.	F	Sig.
5) การวางแผนการดำเนินงานโครงการ					1.688	0.156
กับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ด้วยการ	กลุ่มข้าว	61	2.39	0.56		
วางแผนจากล่างขึ้นสู่ข้างบน เพื่อให้	กลุ่มพืชไร่	24	2.25	0.68		
สมาชิกศูนย์ฯ เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น	กลุ่มไม้ผล	36	2.14	0.42		
	กลุ่มไม้ยืนต้น	10	2.30	0.48		
	กลุ่มพืชผัก	14	2.50	0.65		
6) องค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการศัตรูพืช					3.317	0.012*
โดยแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการศัตรูพืช	กลุ่มข้าว	61	2.54	0.56		
แบบมีส่วนร่วม การฝึกอบรม การสาธิต	กลุ่มพืชไร่	24	2.58	0.65		
และการศึกษาดูงาน	กลุ่มไม้ผล	36	2.22	0.48		
	กลุ่มไม้ยืนต้น	10	2.80	0.42		
	กลุ่มพืชผัก	14	2.57	0.51		
7) เทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสม					3.454	0.010*
เข้าถึงได้ง่าย ในการแจ้งเตือนการระบาดของ	กลุ่มข้าว	61	2.51	0.60		
ของศัตรูพืช ซึ่งจะสามารถแจ้งเตือนให้	กลุ่มพืชไร่	23	2.35	0.71		
เกษตรกรรับรู้ข้อมูล ได้อย่างรวดเร็ว	กลุ่มไม้ผล	36	2.08	0.37		
	กลุ่มไม้ยืนต้น	10	2.20	0.42		
	กลุ่มพืชผัก	14	2.43	0.65		
8) งบประมาณ วัสดุและอุปกรณ์ที่จำเป็น					0.852	0.495
ในการดำเนินกิจกรรมของศูนย์จัดการ	กลุ่มข้าว	61	2.64	0.68		
ศัตรูพืชชุมชน	กลุ่มพืชไร่	24	2.67	0.56		
	กลุ่มไม้ผล	36	2.64	0.54		
	กลุ่มไม้ยืนต้น	10	2.80	0.42		
	กลุ่มพืชผัก	14	2.93	0.27		
9) การประสานงานกับหน่วยงานที่					1.087	0.366
เกี่ยวข้องเพื่อจัดหาวิทยากรถ่ายทอดความรู้	กลุ่มข้าว	61	2.44	0.59		
ด้านต่างๆตามที่สมาชิกศูนย์ฯ สนใจ	กลุ่มพืชไร่	22	2.45	0.67		
	กลุ่มไม้ผล	35	2.26	0.44		
	กลุ่มไม้ยืนต้น	10	2.50	0.53		
	กลุ่มพืชผัก	14	2.57	0.51		

* มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.48 การวิเคราะห์ความแตกต่างความต้องการการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงาน
เฉลี่ยของแต่ละกลุ่ม

n = 146

ประเด็นความต้องการ		n	Subset for alpha = 0.5		
			1	2	3
4) การถ่ายทอดความรู้อย่างต่อเนื่อง สร้าง วิทยากร และพัฒนาขีดความสามารถของ วิทยากรในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	กลุ่ม ไม้ผล	36	2.17		
	กลุ่ม พืชผัก	14	2.21	2.21	
	กลุ่ม ไม้ยืนต้น	10	2.30	2.30	2.30
	กลุ่ม ข้าว	61		2.54	2.54
	กลุ่ม พืชไร่	23			2.61
Sig.			0.448	0.061	0.077
6) องค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการศัตรูพืช โดยแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการศัตรูพืช แบบมีส่วนร่วม การฝึกอบรม การสาธิต และการศึกษาดูงาน	กลุ่ม ไม้ผล	36	2.22		
	กลุ่ม ข้าว	61	2.54	2.54	
	กลุ่ม พืชผัก	14	2.57	2.57	
	กลุ่ม พืชไร่	24	2.58	2.58	
	กลุ่ม ไม้ยืนต้น	10		2.80	
Sig.			0.062	0.185	
7) เทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสม เข้าถึงได้ง่าย ในการแจ้งเตือนการระบาดของ ของศัตรูพืช ซึ่งจะสามารถแจ้งเตือนให้ เกษตรกรรับรู้ข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว	กลุ่ม ไม้ผล	36	2.08		
	กลุ่ม ไม้ยืนต้น	10	2.20	2.20	
	กลุ่ม พืชไร่	23	2.35	2.35	
	กลุ่ม พืชผัก	14	2.43	2.43	
	กลุ่ม ข้าว	61		2.51	
Sig.			0.084	0.125	

* มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดราชบุรี เพื่อจะได้นำข้อมูลมาประกอบการพิจารณาวางแผน จัดทำแนวทางปรับปรุง และพัฒนาการส่งเสริมการเกษตรของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนให้สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไป ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัย แยกเป็นประเด็นสำคัญ 3 ส่วน ประกอบด้วยสรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพทางสังคม และเศรษฐกิจของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (2) ความรู้ของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (3) การดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (4) ปัญหาในการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (5) ความต้องการส่งเสริมการเกษตรของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน และ (6) เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่มีพืชหลักแต่ละชนิด

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรในการศึกษาครั้งนี้คือ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดราชบุรี ที่จัดตั้งโดยสำนักงานเกษตรจังหวัดราชบุรี ตั้งแต่ปี 2552-2558 จำนวน 89 ศูนย์ กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 73 ศูนย์ สุ่มคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างของแต่ละอำเภอ โดยใช้วิธีการเปรียบเทียบบัญชีรายชื่อโดยตรงจากกลุ่มตัวอย่าง เมื่อได้จำนวนตัวอย่างรายอำเภอแล้ว จึงทำการสุ่มตัวอย่างรายชื่อกลุ่มตัวอย่างในแต่ละอำเภอ โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย ด้วยการจับสลากรายชื่อ โดยให้ประธานหรือกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน จำนวนศูนย์ ละ 2 คน รวม 146 คน เป็นผู้ให้ข้อมูล

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์ ทั้งชนิดปลายปิด และปลายเปิด ประกอบด้วยคำถาม 5 ตอน คือ ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจของกรรมการ

ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ตอนที่ 2 ความรู้ของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ตอนที่ 3 การดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ตอนที่ 4 ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ตอนที่ 5 ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ไปทำการทดสอบกับคณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดราชบุรีที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 ราย และทดสอบค่าความเที่ยงตรงตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา

1.2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการอธิบายลักษณะข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดอันดับ การวิเคราะห์ความแปรปรวน และเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มตัวอย่าง

1.3 ผลการวิจัย สามารถสรุปได้ดังนี้

1.3.1 สภาพพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน กรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมากกว่าสามในสี่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 58.1 ปี เกือบทั้งหมดมีสถานภาพสมรส เกือบครึ่งจบชั้นประถมศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.49 คน จำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.86 คน เกือบทั้งหมดเป็นกรรมการหมู่บ้านหรือกลุ่มต่างๆหรือเกษตรหมู่บ้าน เกือบหนึ่งในสามไม่ได้รับความรู้ข่าวสารทางการเกษตรจากเจ้าหน้าที่ภาคเอกชน ส่วนใหญ่ได้รับความรู้ข่าวสารทางการเกษตรจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ทั้งหมดเป็นสมาชิกกลุ่มหรือสถาบันเกษตรกร โดยมากกว่าสามในสี่เป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพเกษตรกร

มากกว่าครึ่งประกอบอาชีพทำสวน รองลงมาประมาณครึ่งประกอบอาชีพทำนา ประมาณสามในสี่ประกอบอาชีพทำไร่ มีรายได้ภาคการเกษตรเฉลี่ย 391,612.12 บาทต่อปี โดยมีรายได้จากการทำไร่เฉลี่ย 358,091.826 บาทต่อปี มีรายได้จากการทำสวนเฉลี่ย 356,445.95 บาทต่อปี มีรายได้จากการทำนาเฉลี่ย 173,387.07 บาทต่อปี มีรายได้จากการเลี้ยงสัตว์เฉลี่ย 133,318.18 บาทต่อปี มีรายได้จากการประมงเฉลี่ย 80,300.00 บาทต่อปี มีรายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 123,576.60 บาทต่อปี โดยมีรายได้จากการค้าขายเฉลี่ย 152,666.67 บาทต่อปี มีรายได้จากการรับจ้างเฉลี่ย 108,320.00 บาทต่อปี มีรายได้จากการรับราชการเฉลี่ย 88,811.43 บาทต่อปี มีรายได้จากบุตรหลานส่งให้เฉลี่ย 29,066.67 บาทต่อปี รายได้รวมเฉลี่ย 471,994.31 บาทต่อปี มีรายได้จากภาคการเกษตรเฉลี่ย 197,227.62 บาทต่อปี โดยมีรายได้จากการทำสวนเฉลี่ย 170,928.00 บาทต่อปี มีรายได้จากการทำไร่เฉลี่ย 105,541.67 บาทต่อปี มีรายได้จากการเลี้ยงสัตว์เฉลี่ย 103,784.21 บาทต่อปี มีรายได้จากการทำนาเฉลี่ย 85,640.72 บาทต่อปี มีรายได้จากการ

ประมาณเฉลี่ย 37,600.00 บาทต่อปี มากกว่าครึ่งใช้ทุนของตนเองและกู้ยืม และมากกว่าครึ่งกู้ยืมเงิน จาก ธ.ก.ส.หรือสถาบันการเงิน

1.3.2 ความรู้ของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืช

ชุมชน หัวข้อที่กรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตอบถูกมากกว่าสองในสาม ได้แก่ 1) การวางแผนการปฏิบัติงานศูนย์ฯ และการเสนอโครงการเพื่อของบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน 2) คณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจะต้องมีการประชุมอย่างน้อย เดือนละ 1 ครั้ง 3) เมื่อดำเนินการสำรวจแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืชแล้ว จะต้องนำข้อมูลมาจำแนก วิเคราะห์ และตัดสินใจเลือกวิธีการควบคุมศัตรูพืช และส่งข้อมูลให้สำนักงานเกษตรอำเภอ 4) ผู้ผลิตขยายศัตรูธรรมชาติไม่ใช่คณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน 5) การสำรวจแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืชจะต้องสำรวจสัปดาห์ละ 1 ครั้ง 6) หน่วยงานภาครัฐไม่ใช่องค์ประกอบของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน หัวข้อความรู้ที่ตอบถูกน้อยกว่าหนึ่งในสาม ได้แก่ 1) การบริการข้อมูลเกี่ยวกับสารเคมีทางการเกษตรไม่ใช่บทบาทของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน 2) ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจะต้องมีสมาชิก 30 คนขึ้นไป 3) ชุดปฏิบัติงานประจำศูนย์ฯ ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ของ อบต., นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ผู้รับผิดชอบตำบล และอาสาสมัครเกษตร โดยรวมมีคะแนนเฉลี่ย 6.88 คะแนน

1.3.3 การดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

จากการศึกษาพบว่า ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเกือบทั้งหมดมีการดำเนินงานด้านสถานที่ตั้ง ด้านสมาชิก ด้านการจัดทำแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช ด้านการบริหารจัดการ และด้านการบูรณาการและการสร้างเครือข่าย ประมาณสามในสี่มีการดำเนินงานด้านคณะกรรมการบริหาร และเกือบครึ่งมีการดำเนินงานด้านการประชาสัมพันธ์ ดังนี้

1) **ด้านสถานที่ตั้ง** เกือบทั้งหมดตั้งอยู่ในแหล่งแหล่งชุมชน การเดินทางสะดวก ประมาณสามในสี่มีที่ทำการเฉพาะ มีอุปกรณ์สำคัญ และจำเป็นสำหรับการใช้ดำเนินกิจกรรมของศูนย์ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ และอุปกรณ์เครื่องมือการผลิตชีวภัณฑ์ เกือบสามในสี่มีบริเวณสำหรับผลิตขยายชีวภัณฑ์และจัดเก็บอุปกรณ์การผลิต มีเอกสารวิชาการ, โปสเตอร์, สื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และเกือบครึ่งมีตัวอย่างของจริง เช่น ตัวอย่าง โรคพืช แมลง

2) **ด้านคณะกรรมการบริหาร** มากกว่าครึ่งเล็กน้อยมีคำสั่งหรือมติที่ประชุมแต่งตั้งประธาน คณะทำงาน และมอบหมายหน้าที่ชัดเจน ประมาณครึ่งหนึ่งมีการประชุมต่อเนื่องอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง เกือบครึ่งมีกฎระเบียบให้สมาชิกถือปฏิบัติ และเกือบหนึ่งในสี่มีแผนการปฏิบัติงานของคณะกรรมการรายสัปดาห์

3) **ด้านสมาชิก** มากกว่าสามในสี่มีความรู้หรือทักษะในการสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช มีความรู้หรือทักษะในการผลิตและขยายชีวภัณฑ์ที่จำเป็น เกือบสามในสี่สามารถเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกรรายอื่น มีการพบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้และทำกิจกรรมระหว่างสมาชิกอย่างสม่ำเสมอ และประมาณครึ่งหนึ่งมีการแบ่งบทบาทหน้าที่รับผิดชอบของสมาชิก

4) **ด้านการจัดทำแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช** มากกว่าสามในสี่มีการจัดทำแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืชที่เป็นพืชเศรษฐกิจหลักของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนอย่างน้อย 1 แปลง มีขนาดแปลงที่เหมาะสม เกือบครึ่งมีป้ายแปลง

5) **ด้านการบริหารจัดการศัตรูพืช** เกือบสามในสี่มีการสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืชและศัตรูธรรมชาติ ในแปลงติดตามสถานการณ์และแปลงเกษตรกร อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ตลอดฤดูกาลเพาะปลูก มีการรายงานสถานการณ์ศัตรูพืชและศัตรูธรรมชาติที่พบในแปลงสำรวจ ให้สำนักงานเกษตรอำเภอ อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง มีการนำข้อมูลในแปลงติดตามมาวิเคราะห์สถานการณ์ศัตรูพืชและแจ้งเตือนการระบาดในชุมชน มากกว่าหนึ่งในสี่เล็กน้อยมีการบริการหรือจัดให้มีการตรวจวินิจฉัยศัตรูพืชเบื้องต้น และน้อยกว่าหนึ่งในห้ามีการจัดตั้งกองทุน และจัดการหรือผลิตขยายศัตรูธรรมชาติ เพื่อใช้ควบคุมศัตรูพืชในพื้นที่

6) **ด้านการบูรณาการและการสร้างเครือข่ายในการปฏิบัติงาน** ประมาณหนึ่งในสามมีการประสานกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง และเกือบครึ่งมีการประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและได้รับการสนับสนุนงบประมาณ มีการสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนข้างเคียง

7) **ด้านการประชาสัมพันธ์** เกือบครึ่งมีผลงานการประชาสัมพันธ์ วิชาการ หนังสือพิมพ์ หรือหอกระจายข่าว น้อยกว่าหนึ่งในห้ามีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ต่าง ๆ

1.3.4 ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ผลการศึกษาพบว่าศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนประมาณหนึ่งในสี่ไม่มีปัญหา ด้านสถานที่ตั้ง ด้านการบริหารจัดการ เกือบหนึ่งในสี่ไม่มีปัญหาด้านการบูรณาการและการสร้างเครือข่าย ด้านสมาชิกและด้านการประชาสัมพันธ์ ประมาณหนึ่งในห้าไม่มีปัญหาด้านคณะกรรมการบริหาร และด้านการจัดทำแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช ในส่วนที่มีปัญหา มีปัญหาดังนี้

1) **ด้านสถานที่ตั้ง** มีปัญหาระดับปานกลางในทุกประเด็น ได้แก่ (1) งบประมาณจัดซื้ออุปกรณ์สำคัญและจำเป็นสำหรับการใช้ดำเนินกิจกรรมของศูนย์ (2) อาคารที่ตั้ง

ศจช.ที่เหมาะสม (3) เอกสารวิชาการ ไปสเตอร์ สื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ (4) ความรู้เรื่องการเก็บรักษาตัวอย่าง โรคพืช แมลง (5) อื่นๆ ได้แก่ ไม่มีที่ตั้งศูนย์ที่ชัดเจน

2) **ด้านคณะกรรมการบริหาร** มีปัญหาในระดับมากในประเด็นอื่นๆ ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติงาน มีปัญหาในระดับปานกลางใน 2 ประเด็น ได้แก่ (1) การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของกรรมการและสมาชิกที่กำหนดไว้ (2) การมีเวลาดำเนินกิจกรรมของคณะกรรมการ

3) **ด้านสมาชิก** มีปัญหาในระดับมากในประเด็น อื่นๆ ได้แก่ ไม่ได้รับการถ่ายทอดความรู้ มีปัญหาในระดับปานกลางใน 3 ประเด็น ได้แก่ (1) การมีเวลาของสมาชิกในการทำกิจกรรมและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย (2) ความต่อเนื่องของการถ่ายทอดเทคโนโลยีของเจ้าหน้าที่ (3) ระดับการศึกษาของสมาชิก ทำให้มีข้อจำกัดในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางวิชาการ

4) **ด้านการจัดทำแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช** มีปัญหาในระดับปานกลางในทุกประเด็น ได้แก่ (1) อื่นๆ ได้แก่ ไม่มีงบประมาณในการสำรวจ (2) ความพอเพียงของวัสดุและอุปกรณ์ในการสำรวจแปลง (3) ความชำนาญในการจำแนกศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติ และโรคพืช

5) **ด้านการบริหารจัดการ** มีปัญหาในระดับมากในประเด็นอื่นๆ มีปัญหาในระดับปานกลางใน 5 ประเด็น ได้แก่ (1) การมีเวลาของเกษตรกรในการสำรวจแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืชอย่างต่อเนื่อง (2) ความเชื่อมั่นของสมาชิกในการใช้ศัตรูธรรมชาติ เพื่อใช้ควบคุมศัตรูพืช (3) ความรู้ของบุคลากรในการตรวจวินิจฉัยศัตรูพืช (4) การมีส่วนร่วมของสมาชิกศูนย์ฯ ในการกำหนดหลักสูตรการเรียนรู้ (5) การประสานงานระหว่างเกษตรกรกับเจ้าหน้าที่ในการสำรวจแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช มีปัญหาในระดับน้อยในประเด็นความถี่ของการรายงานสถานการณ์ศัตรูพืชและศัตรูธรรมชาติที่พบในแปลงสำรวจให้สำนักงานเกษตรอำเภอทราบ

6) **ด้านการบูรณาการและการสร้างเครือข่ายในการปฏิบัติงาน** มีปัญหาในระดับมากในประเด็นการให้ความสำคัญขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น มีปัญหาในระดับปานกลางในประเด็นการสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนข้างเคียง มีปัญหาในระดับน้อยใน 2 ประเด็น ได้แก่ (1) การประสานงานของคณะกรรมการกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง (2) อื่นๆ ได้แก่ การให้ความร่วมมือของชุมชน ศจช. และหน่วยงานอื่นๆ

7) **ด้านการประชาสัมพันธ์** มีปัญหาในระดับปานกลางในทุกประเด็น ได้แก่ (1) อื่นๆ ได้แก่ ไม่มีสัญญาณโทรศัพท์ (2) ความรู้ของกรรมการเรื่องการใช้อุปกรณ์สังคมออนไลน์ ต่าง ๆ ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร (3) การทราบข้อมูลในการป้องกันกำจัดศัตรูพืชเพื่อการประชาสัมพันธ์ของศูนย์ฯ

1.3.5 ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืช

ชุมชน

1) *ด้านความรู้ทางวิชาการ* กรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนไม่ถึงหนึ่งในห้าไม่ต้องการในทุกประเด็น โดยมีความต้องการระดับมากใน 5 ประเด็น ได้แก่ (1) การวินิจฉัยศัตรูพืช (2) การจัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน (3) การผลิตขยายสารธรรมชาติ สารชีวภัณฑ์ ศัตรูธรรมชาติ (4) การถ่ายทอดเทคโนโลยี (5) การติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช และมีความต้องการระดับปานกลางใน 6 ประเด็น ได้แก่ (1) การจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรและชุมชน (2) การบริหารศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (3) การจัดการศัตรูพืชแบบครอบคลุมพื้นที่ (4) การตรวจวิเคราะห์สารพิษตกค้างในผลผลิต (5) การทำสื่อประชาสัมพันธ์ (6) การเชื่อมโยงเครือข่าย

2) *ด้านวิธีการส่งเสริม*

(1) *แบบบุคคลต่อบุคคล* กรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมากกว่าครึ่งไม่ต้องการวิธีการส่งเสริมการเกษตรแบบการติดต่อกันทางจดหมายส่วนตัว เกือบสองในสามไม่ต้องการวิธีการส่งเสริมการเกษตรแบบการติดต่อทางเครือข่ายสังคมออนไลน์ ส่วนวิธีการอื่นๆไม่ต้องการไม่ถึงหนึ่งในสาม โดยมีความต้องการระดับมากในประเด็นการเยี่ยมไร่นาและบ้านของเกษตรกร มีความต้องการระดับปานกลางใน 3 ประเด็น ได้แก่ (1) การติดต่อทางโทรศัพท์ (2) เกษตรกรผู้รับการส่งเสริมมาติดต่อที่สำนักงาน (3) การติดต่ออย่างไม่เป็นทางการ และมีความต้องการระดับน้อยใน 2 ประเด็น ได้แก่ (1) การติดต่อทางเครือข่ายสังคมออนไลน์ (2) การติดต่อกันทางจดหมายส่วนตัว

(2) *แบบกลุ่มบุคคล* กรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเกือบทั้งหมดมีความต้องการวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มบุคคลทุกวิธี โดยมีความต้องการระดับมากใน 2 ประเด็น ได้แก่ (1) การศึกษาดูงานนอกสถานที่ (2) การสาธิต มีความต้องการระดับปานกลางใน 2 ประเด็น ได้แก่ (1) การฝึกอบรม (2) การประชุมกลุ่ม

(3) *แบบมวลชน* กรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเกือบทั้งหมดมีความต้องการวิธีการส่งเสริมแบบมวลชนทุกวิธี ยกเว้นวิธีการส่งเสริมการเกษตรแบบซีดีหรือดีวีดีที่ไม่ต้องการประมาณหนึ่งในสี่ โดยมีความต้องการระดับปานกลางในทุกประเด็นตามลำดับมากไปน้อย ได้แก่ (1) เอกสารหรือสิ่งพิมพ์เพื่อเผยแพร่ (2) ภาพโฆษณา หรือ โปสเตอร์ (3) วิทยุโทรทัศน์ (4) การจัดนิทรรศการ (5) วิทยุกระจายเสียง (6) ซีดีหรือดีวีดี (7) หนังสือพิมพ์

3) *ต้องการการส่งเสริม* กรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเกือบทั้งหมดมีความต้องการในทุกประเด็น โดยมีความต้องการระดับมากใน 8 ประเด็น ได้แก่ (1) งบประมาณและวัสดุ และอุปกรณ์ที่จำเป็นในการดำเนินกิจกรรมของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (2) เจ้าหน้าที่

ส่งเสริมการเกษตรจัดให้มีกิจกรรม ประชุม อบรม สาธิต ศึกษาดูงาน ให้สอดคล้องกับฤดูกาลผลิต (3) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เข้มเขี่ยน ร่วมดำเนินกิจกรรมศูนย์ฯ อย่างเป็นรูปธรรม และสม่ำเสมอ (4) องค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการศัตรูพืช โดยแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการศัตรูพืชแบบมีส่วนร่วม การฝึกอบรม การสาธิต และการศึกษาดูงาน (5) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีความรู้ความสามารถด้านการจัดการศัตรูพืชอย่างแท้จริง เพื่อเป็นที่เล็งของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (6) การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดหาวิทยากรถ่ายทอดความรู้ด้านต่างๆตามที่สมาชิกศูนย์ฯ สนใจ (7) การถ่ายทอดความรู้อย่างต่อเนื่อง สร้างวิทยากร และพัฒนาขีดความสามารถของวิทยากรในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (8) เทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสม เข้าถึงได้ง่าย ในการแจ้งเตือนการระบาดของศัตรูพืช ซึ่งจะสามารถแจ้งเตือนให้เกษตรกรรับรู้ข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว มีความต้องการระดับปานกลางในประเด็นการวางแผนการดำเนินงานโครงการกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ด้วยการวางแผนจากล่างขึ้นสู่ข้างบน เพื่อให้สมาชิกศูนย์ฯ เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น

4) ข้อเสนอแนะอื่น ๆ จากการศึกษา พบว่ากรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีข้อเสนอแนะอื่นๆ ได้แก่

(1) หน่วยงานภาครัฐควรจัดหา และพัฒนาเทคโนโลยีในการป้องกันกำจัดศัตรูพืชใหม่ๆ แล้วนำไปส่งเสริมให้เกษตรกรใช้เพื่อทดแทนสารเคมีอย่างต่อเนื่องและกว้างขวาง ผ่านวิธีการศึกษาดูงาน การสาธิต และการฝึกอบรม

(2) ควรจัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในทุกตำบล สนับสนุนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ให้เพียงพอ มีเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์อย่างน้อยเดือนละ 1 วัน และมีการติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

(3) สำนักงานเกษตรจังหวัดควรจัดประชุมเครือข่ายศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนอย่างน้อย 2 เดือนต่อครั้ง และมีงบประมาณค่าใช้จ่ายในการเดินทางให้เกษตรกร

(4) หน่วยงานภาครัฐควรจัดหน่วยเคลื่อนที่เร็วให้บริการการตรวจวินิจฉัย และให้คำแนะนำเกษตรกร เมื่อเกิดศัตรูพืชระบาด

1.3.6 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่มีพืชหลักแต่ละชนิด คือ ข้าว พืชไร่ ไม้ผล ไม้ยืนต้น และพืชผัก

1) เปรียบเทียบสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

(1) อายุ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และจำนวนแรงงานในครัวเรือน ไม่มีความแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

(2) รายได้ภาคการเกษตรของครัวเรือน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยกลุ่มไม้ผลมีรายได้ครัวเรือนภาคการเกษตรเฉลี่ยไม่ต่างจากกลุ่มอื่น กลุ่มพืชไร่มีรายได้ครัวเรือนภาคการเกษตรเฉลี่ยมากที่สุดและแตกต่างจากกลุ่มข้าว กลุ่มไม้ยืนต้น และกลุ่มพืชผัก

(3) รายได้นอกภาคการเกษตรของครัวเรือน ไม่มีความแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

(4) รายได้รวมของครัวเรือน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยกลุ่มไม้ยืนต้นและกลุ่มไม้ผลมีค่าเฉลี่ยรายได้รวมของครัวเรือนไม่แตกต่างจากกลุ่มอื่น กลุ่มพืชไร่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดและแตกต่างกับกลุ่มข้าวและกลุ่มพืชผัก

(5) รายจ่ายครัวเรือนภาคการเกษตร มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยกลุ่มไม้ผลมีค่าเฉลี่ยรายจ่ายภาคการเกษตรของครัวเรือนไม่แตกต่างจากกลุ่มอื่น กลุ่มพืชไร่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดและแตกต่างกับกลุ่มข้าว กลุ่มไม้ยืนต้นและกลุ่มพืชผัก

2) เปรียบเทียบความรู้ของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน พบว่าไม่มีความแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

3) เปรียบเทียบปัญหาในการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับปัญหาในการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน แต่ละกลุ่มมีค่าเฉลี่ยระดับปัญหาไม่แตกต่างกันด้าน (1) คณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (2) สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (3) แปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช และ (4) การบริหารจัดการศัตรูพืช

และมีค่าเฉลี่ยระดับปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ด้าน (1) สถานที่ตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน โดยกลุ่มไม้ยืนต้น กลุ่มพืชผัก และกลุ่มข้าวมีค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างจากกลุ่มอื่น กลุ่มไม้ผลมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดและแตกต่างกับกลุ่มพืชไร่ (2) การบูรณาการและการสร้างเครือข่าย โดยกลุ่มพืชไร่มีค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างจากกลุ่มอื่น กลุ่มข้าวมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดและแตกต่างกับกลุ่มไม้ยืนต้น กลุ่มพืชผัก และกลุ่มไม้ผล (3) การประชาสัมพันธ์ โดยกลุ่มข้าว กลุ่มไม้ผล และกลุ่มพืชผักมีค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน กลุ่มข้าวมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดซึ่งแตกต่างกับกลุ่มไม้ยืนต้นและกลุ่มพืชไร่

4) *เปรียบเทียบความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของกรรมการศูนย์
จัดการศัตรูพืชชุมชน*

(1) *ความต้องการความรู้ทางวิชาการ*

เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความต้องการความรู้ทางวิชาการ แต่ละกลุ่มมีค่าเฉลี่ยระดับความต้องการไม่แตกต่างกันในประเด็น (1) การบริหารศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (2) การจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรและชุมชน (3) เทคนิคการถ่ายทอดเทคโนโลยี (4) การติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช (5) การวินิจฉัยศัตรูพืช (6) การผลิตขยายสารธรรมชาติ สารชีวภัณฑ์ ศัตรูธรรมชาติ (7) การตรวจวิเคราะห์สารพิษตกค้างในผลผลิต (8) การทำสื่อประชาสัมพันธ์ และ (9) การเชื่อมโยงเครือข่าย

และมีค่าเฉลี่ยระดับความต้องการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในประเด็น (1) การจัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน โดยกลุ่มพืชผักและกลุ่มข้าวมีค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างจากกลุ่มอื่น กลุ่มพืชไร่และพืชยืนต้นมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดตามลำดับแตกต่างกับกลุ่มไม้ผล (2) การจัดการศัตรูพืชแบบครอบคลุมพื้นที่ โดยกลุ่มไม้ยืนต้นมีค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างจากกลุ่มอื่น กลุ่มพืชผักมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดแตกต่างกับกลุ่มพืชไร่ กลุ่มข้าวและกลุ่มไม้ผล

(2) *ความต้องการวิธีการส่งเสริมการเกษตร* เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความต้องการวิธีการส่งเสริมการเกษตร แต่ละกลุ่มมีค่าเฉลี่ยระดับความต้องการไม่แตกต่างกันในทุกวิธี

(3) *ความต้องการส่งเสริมการเกษตรและสนับสนุนการดำเนินงาน* ทั้ง 5 กลุ่มมีค่าเฉลี่ยความต้องการไม่แตกต่างกันในประเด็นที่ (1) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีความรู้ความสามารถด้านการจัดการศัตรูพืชอย่างแท้จริง เพื่อเป็นที่เล็งของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (2) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เข้มแข็ง ร่วมดำเนินกิจกรรมศูนย์ฯ อย่างเป็นรูปธรรม และสม่ำเสมอ (3) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจัดให้มีกิจกรรม ประชุม อบรม สาธิต ศึกษาดูงาน ให้สอดคล้องกับฤดูกาลผลิต (5) การวางแผนการดำเนินงาน โครงการกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ด้วยการวางแผนจากล่างขึ้นสู่ข้างบน เพื่อให้สมาชิกศูนย์ฯ เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น (8) งบประมาณ วัสดุและอุปกรณ์ที่จำเป็นในการดำเนินกิจกรรมของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน และ (9) การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดหาวิทยากรถ่ายทอดความรู้ด้านต่างๆตามที่สมาชิกศูนย์ฯ สนใจ

มีค่าเฉลี่ยความความต้องการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในประเด็นที่ (4) การถ่ายทอดความรู้อย่างต่อเนื่อง สร้างวิทยากร และพัฒนาขีดความสามารถของวิทยากรในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน โดยกลุ่มไม้ยืนต้นมีค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างจากกลุ่มอื่น กลุ่มพืชไร่มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกับกลุ่มพืชผักและกลุ่มไม้ผล (6) องค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการศัตรูพืช โดยแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการศัตรูพืชแบบมี

ส่วนร่วม การฝึกอบรม การสาธิต และการศึกษาดูงาน โดยกลุ่มข้าว กลุ่มผักและกลุ่มพืชไร่มีค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างจากกลุ่มอื่น กลุ่มไม้ยืนต้นมีค่าเฉลี่ยแตกต่างกับกลุ่มไม้ผล และ (7) เทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสม เข้าถึงได้ง่าย ในการแจ้งเตือนการระบาดของศัตรูพืช ซึ่งจะสามารถแจ้งเตือนให้เกษตรกรรับรู้ข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว โดยกลุ่มพืชผัก กลุ่มพืชไร่และกลุ่มไม้ยืนต้นมีค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างจากกลุ่มอื่น กลุ่มข้าวมีค่าเฉลี่ยแตกต่างกับกลุ่มไม้ผล

2. อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดราชบุรี โดยศึกษาสภาพทางสังคม และเศรษฐกิจ ความรู้ของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน การดำเนินงาน ปัญหาของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 สภาพพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

กรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน อายุเฉลี่ย 58.1 ปี ประมาณครึ่งหนึ่งจบสูงกว่าชั้นประถมศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.49 คน จำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.86 คน ส่วนใหญ่ได้รับความรู้ข่าวสารทางการเกษตรจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ทั้งหมดเป็นสมาชิกกลุ่มหรือสถาบันเกษตรกร โดยมากกว่าสามในสี่เป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพเกษตรกร สอดคล้องกับ รัชยา กลั่นจ้อย (2556: 66-71) ได้ศึกษา การดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า คณะกรรมการฯ เกือบสามในสี่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 50.49 ปี เกือบครึ่งหนึ่งจบการศึกษาชั้นประถมศึกษา คณะกรรมการฯ มากกว่าหนึ่งในสามเล็กน้อยมีตำแหน่งเป็นกรรมการหมู่บ้าน ส่วนใหญ่ได้รับการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล และสอดคล้องกับ ปาริชาติ อารณวิธานพ (2555: 81-84) ได้ศึกษา ความคิดเห็นของคณะกรรมการต่อการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา พบว่า คณะกรรมการส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 49.18 ปี เกือบครึ่งหนึ่งจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาภาคบังคับ มีจำนวนสมาชิกครัวเรือนเฉลี่ย 4.26 คน มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยทำการเกษตรเฉลี่ย 2.15 คนต่อครัวเรือน เนื่องจากเยาวชนรุ่นใหม่ได้รับการศึกษาในระดับสูงขึ้น มีทางเลือกในการประกอบอาชีพมากขึ้น ไม่สนใจในการทำเกษตร จึงทำให้กรรมการศูนย์มีอายุเฉลี่ยสูง ระดับการศึกษาส่วนใหญ่สูงซึ่งความสามารถในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรก็จะสูงด้วย ทั้งนี้ในการส่งเสริมมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลคอยเป็นที่ปรึกษาให้ศูนย์จึงทำให้ได้รับความรู้ข่าวสารจากภาครัฐมากที่สุด และทำให้กรรมการเข้าร่วมกลุ่มเกษตรกรอื่นๆมากขึ้นด้วย

สภาพพื้นที่ของจังหวัดราชบุรีมีสภาพที่เหมาะสมแก่การทำเกษตร เนื่องจากมีสภาพภูมิประเทศที่หลากหลาย มีแม่น้ำแม่กลองไหลผ่าน มีระบบการชลประทานที่ดี เกษตรกรจะทำสวนมากในทิศตะวันออกของจังหวัด มีการทำนาในทิศเหนือจรดใต้เนื่องจากมีคลองชลประทานไหลผ่าน มีการทำไร่ในทิศตะวันตกเนื่องจากเป็นพื้นที่สูง ทำให้เกษตรกรมีรายได้จากการเกษตรซึ่งเป็นรายได้หลัก เฉลี่ยสูงถึง 391,612.12 บาทต่อปี มีรายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 123,576.60 บาทต่อปี มีรายได้รวมเฉลี่ย 471,994.31 บาทต่อปี มีรายจ่ายจากภาคการเกษตรเฉลี่ย 197,227.62 บาทต่อปี ธุรกรรมการศูนย์มากกว่าครึ่งใช้ทุนของตนเองและกู้ยืม และมากกว่าครึ่งกู้ยืมเงินจาก ธ.ก.ส. หรือสถาบันการเงิน เนื่องจากการทำเกษตรจำเป็นต้องลงทุนสูง ทำให้ธุรกรรมการศูนย์ต้องกู้ยืมมากที่สุดจาก ธ.ก.ส. ซึ่งเป็นแหล่งเงินทุนที่ใกล้ชิดกับเกษตรกร สอดคล้องกับ ปาริชาติ อภรณ์วิชานพ (2555: 81-84) ระบุว่า คณะกรรมการมีรายได้จากภาคการเกษตร เฉลี่ย 315,553.85 บาทต่อปี มีรายได้เฉลี่ยของครัวเรือน 449,446.15 บาทต่อปี คณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนส่วนใหญ่มีภาระหนี้สิน และเกือบทั้งหมดเป็นหนี้กับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.)

2.2 ความรู้ของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

กรรมการศูนย์มีคะแนนเฉลี่ย 6.88 คะแนนจากคะแนนเต็ม 9 คะแนน หรือคิดเป็นร้อยละ 76.44 ซึ่งนับว่ามีความรู้ในระดับมาก เนื่องจากการจัดตั้งศูนย์ฯ จะต้องมีการจัดอบรมเกษตรกรก่อนจะดำเนินการจึงทำให้เกษตรกรมีความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์ฯ สอดคล้องกับ ปาริชาติ อภรณ์วิชานพ (2555: 81-84) ระบุว่า คณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนส่วนใหญ่มีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในระดับมาก ได้คะแนนเฉลี่ย 14.78 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 73.9

กรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตอบถูกมากกว่าสองในสามจำนวน 6 ข้อ ได้แก่ 1) การวางแผนการปฏิบัติงานศูนย์ฯ และการเสนอโครงการ 2) การประชุมคณะกรรมการ 3) การสำรวจแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช 4) การผลิตขยายศัตรูธรรมชาติ 5) การสำรวจแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช 6) องค์ประกอบของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน อันเนื่องมาจากกรรมการศูนย์ได้รับการถ่ายทอดความรู้จากเจ้าหน้าที่ประจำตำบล และมีการดำเนินการในประเด็นดังกล่าว จึงทำให้กรรมการตอบได้ถูกต้อง

ส่วนข้อความรู้ที่ตอบถูกน้อยได้แก่ 1) การบริการข้อมูล 2) จำนวนสมาชิก 3) ชุดปฏิบัติงานประจำศูนย์ฯ ซึ่งไม่สอดคล้องกับ สำนักพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร (ม.ป.ป.: 1-12) ซึ่งระบุว่า ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีหน้าที่เดือนการระบาด การบริการวินิจฉัยศัตรูพืช การตรวจวิเคราะห์สารพิษตกค้าง และการบริการข้อมูลเกี่ยวข้องกับศัตรูพืช จะต้องมีสมาชิก 30 คนขึ้นไป ชุดปฏิบัติงานประจำศูนย์ฯ ได้แก่เจ้าหน้าที่ของ อบต. เจ้าหน้าที่เกษตร

ตำบลและอาสาสมัครเกษตร 4 คน เนื่องจากศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนขาดการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และไม่ได้ทบทวนถึงวัตถุประสงค์ของศูนย์ ซึ่งอาจจะทำให้การดำเนินการคลาดเคลื่อนจากบทบาทของศูนย์ได้

แนวทางในการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่รับผิดชอบควรทำความเข้าใจกับเกษตรกรเรื่องบทบาทของศูนย์ จำนวนสมาชิก และชุดปฏิบัติงานประจำศูนย์ พร้อมทั้งร่วมดำเนินงานกับศูนย์อย่างต่อเนื่อง

2.3 การดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

จากการศึกษาพบว่า ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเกือบทั้งหมดมีการดำเนินงานด้านสถานที่ตั้ง ด้านสมาชิก ด้านการจัดทำแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช ด้านการบริหารจัดการ และด้านการบูรณาการและการสร้างเครือข่าย ประมาณสามในสี่มีการดำเนินงานด้านคณะกรรมการบริหาร ส่วนการประชาสัมพันธ์ มีการดำเนินงานน้อย เนื่องจากกรรมการมีอายุมาก ไม่มีความรู้เรื่องการทำสื่อประชาสัมพันธ์ และยังไม่มีความรู้เรื่องการจัดการศัตรูพืชเท่าที่ควร จึงทำให้ไม่มีการประชาสัมพันธ์ รายละเอียดการดำเนินงานมีดังนี้

2.3.1 ด้านสถานที่ตั้ง เกือบทั้งหมดตั้งอยู่ในแหล่งแหล่งชุมชน การเดินทางสะดวก ประมาณสามในสี่มีที่ทำการเฉพาะ มีอุปกรณ์สำคัญ และจำเป็นสำหรับการใช้ดำเนินกิจกรรมของศูนย์ เกือบสามในสี่มีบริเวณสำหรับผลิตขยายชีวภัณฑ์และจัดเก็บอุปกรณ์การผลิต มีเอกสารวิชาการ, โปสเตอร์, สื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และเกือบครึ่งมีตัวอย่างของจริง เช่น ตัวอย่าง โรคพืช แมลง เนื่องจากศูนย์จัดการศัตรูพืชได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานเกษตรจังหวัด จึงทำให้มีวัสดุอุปกรณ์ มีเพียงส่วนน้อยที่ไม่มีเนื่องจากวัสดุอุปกรณ์อาจมีการชำรุด สูญหาย สอดคล้องกับสำนักพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร (ม.ป.ป.: 1-12) ระบุว่า สถานที่ตั้งศูนย์ฯ ควรอยู่ในแหล่งที่ชุมชนหรือเกษตรกรเดินทางได้สะดวก มีวัสดุอุปกรณ์ประจำศูนย์ เป็นสถานที่สำหรับตั้งวัสดุอุปกรณ์ผลิตขยายชีวภัณฑ์หรือศัตรูธรรมชาติหรือพืชสมุนไพร และอื่นๆ มีการตรวจวิเคราะห์สารพิษตกค้างของผลผลิต การวินิจฉัยศัตรูพืช มีแผนการถ่ายทอดแต่ละสัปดาห์ มีโปสเตอร์ประชาสัมพันธ์ มีเอกสาร วิชาการ คำแนะนำ มีตัวอย่างของจริง และสอดคล้องกับ รัฐบาลก้านจู้ย (2556: 66-71) ระบุว่า ที่ทำการศูนย์ฯ ทุกศูนย์อยู่ในแหล่งชุมชน เกือบทั้งหมดมีสถานที่ผลิตขยายศัตรูธรรมชาติหรือสารชีวภาพหรือชีวภัณฑ์ มีวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับผลิตขยายเชื้อ

2.3.2 ด้านคณะกรรมการบริหาร มากกว่าครึ่งเล็กน้อยมีคำสั่งหรือมติที่ประชุมแต่งตั้งประธาน คณะทำงาน และมอบหมายหน้าที่ชัดเจน ประมาณครึ่งหนึ่งมีการประชุมต่อเนื่องอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง เกือบครึ่งมีกฎระเบียบให้สมาชิกถือปฏิบัติ และเกือบหนึ่งในสี่มีแผนการปฏิบัติงานของคณะกรรมการรายสัปดาห์ เนื่องจากในการจัดตั้งศูนย์จะต้องมีการประชุมเพื่อ

เลือกกรรมการ กำหนดกฎระเบียบอยู่แล้ว จึงทำให้มีกรรมการทุกศูนย์ มีเพียงบางศูนย์ที่ไม่ได้ดำเนินการต่อเนื่องจึงไม่ทราบและไม่ได้จัดทำแผนการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับ รัชยา กลั่นจ้อย (2556: 66-71) ระบุว่า คณะกรรมการศูนย์ฯ เกือบครึ่งมีคำสั่งหรือมติที่ประชุมแต่งตั้งคณะกรรมการ สอดคล้องกับ ปาริชาติ อภรณ์วิชานพ (2555: 81-84) ระบุว่า ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนครั้งหนึ่งมีการประชุมคณะกรรมการ 1 ครั้งต่อเดือน และสอดคล้องกับ กรมส่งเสริมการเกษตร (2558) ระบุว่า คณะกรรมการบริหารศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนควรมีคำสั่งหรือมติที่ประชุมแต่งตั้งประธาน คณะทำงาน และมอบหมายหน้าที่ชัดเจน มีการประชุมต่อเนื่องอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง มีแผนการปฏิบัติงานของคณะกรรมการรายสัปดาห์ และมีกฎระเบียบให้สมาชิกถือปฏิบัติ

2.3.3 ด้านสมาชิก มากกว่าสามในสี่มีความรู้และทักษะในการสำรวจติดตาม สถานการณ์ศัตรูพืช มีความรู้หรือทักษะในการผลิตและขยายชีวภัณฑ์ที่จำเป็น เกือบสามในสี่ สามารถเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกรรายอื่น มีการพบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้และทำ กิจกรรมระหว่างสมาชิกอย่างสม่ำเสมอ และประมาณครึ่งหนึ่งมีการแบ่งบทบาทหน้าที่รับผิดชอบ ของสมาชิก เนื่องจากได้ผ่านการอบรมก่อนจัดตั้งศูนย์และมีการจัดอบรมตาม โครงการต่างๆ ทำให้ สมาชิกบางคนสามารถเป็นวิทยากรได้ สอดคล้องกับ กรมส่งเสริมการเกษตร (2558) ระบุว่า สมาชิกจะต้องแบ่งบทบาทหน้าที่รับผิดชอบของสมาชิก มีความรู้ ทักษะ ในการผลิตและขยายชีว ภัณฑ์ที่จำเป็น มีความรู้ และทักษะในการสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช สามารถเป็นวิทยากร ถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกรรายอื่นได้ มีการพบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้และทำกิจกรรมระหว่าง สมาชิกอย่างสม่ำเสมอ

2.3.4 ด้านการจัดทำแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช มากกว่าสามในสี่มีการ จัดทำแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืชที่เป็นพืชเศรษฐกิจหลักของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนอย่าง น้อย 1 แปลง มีขนาดแปลงที่เหมาะสม เกือบครึ่งมีป้ายแปลง ซึ่งเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรได้ ติดตามการสำรวจทุกสัปดาห์ ศูนย์ส่วนใหญ่จึงมีการจัดทำแปลง แต่บางศูนย์ไม่ได้รับการสนับสนุน ป้าย จึงไม่มีป้ายแปลง สอดคล้องกับ รัชยา กลั่นจ้อย (2556: 66-71) ระบุว่า ศูนย์ฯ เกือบทั้งหมดมีการ คัดเลือกแปลงของสมาชิก จำนวน 1 แปลง เป็นแปลงพยากรณ์

2.3.5 ด้านการบริหารจัดการศัตรูพืช เกือบสามในสี่มีการสำรวจติดตาม สถานการณ์ศัตรูพืชและศัตรูธรรมชาติ ในแปลงติดตามสถานการณ์และแปลงเกษตรกร อย่างน้อย สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ตลอดฤดูกาลเพาะปลูก มีการรายงานสถานการณ์ศัตรูพืชและศัตรูธรรมชาติที่พบ ในแปลงสำรวจ ให้สำนักงานเกษตรอำเภอ อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ตลอดฤดูกาลเพาะปลูก มี การนำข้อมูลในแปลงติดตามมาวิเคราะห์สถานการณ์ศัตรูพืชและแจ้งเตือนการระบาดในชุมชน เนื่องจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลติดตามการสำรวจตลอด สอดคล้องกับ รัชยา

กลั่นจួយ (2556: 66-71) ระบุว่า ศูนย์ฯ เกือบทั้งหมดมีการคัดเลือกแปลงของสมาชิก จำนวน 1 แปลง เป็นแปลงพยากรณ์ โดยส่วนใหญ่มีตัวแทนของศูนย์ฯ เป็นผู้สำรวจแปลง สัปดาห์ละ 1 ครั้ง และบันทึกข้อมูลที่พบในแปลงลงในแบบสำรวจ มากกว่าครึ่งเล็กน้อยมีการรวบรวมและส่งข้อมูลที่ได้จากแปลงพยากรณ์ให้สำนักงานเกษตรอำเภอ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง โดยมากกว่าสองในสามแจ้งเตือนการระบาดของศัตรูพืชทางโทรศัพท์มือถือ

ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมากกว่าหนึ่งในสี่เล็กน้อยมีการบริการหรือจัดให้มีการตรวจวินิจฉัยศัตรูพืชเบื้องต้น และน้อยกว่าหนึ่งในห้ามีการจัดตั้งกองทุน และจัดการหรือผลิตขยายศัตรูธรรมชาติ เพื่อใช้ควบคุมศัตรูพืชในพื้นที่ ไม่สอดคล้องกับ กรมส่งเสริมการเกษตร (2558) ระบุว่า ศูนย์ฯ จะต้องบริการหรือจัดให้มีการตรวจวินิจฉัยศัตรูพืชเบื้องต้น ได้ มีการจัดตั้งกองทุน และความสามารถในการจัดการหรือผลิตขยายศัตรูธรรมชาติ เพื่อใช้ควบคุมศัตรูพืชในพื้นที่ได้ เนื่องจากเกษตรกรยังไม่มั่นใจในความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดจึงไม่ได้ให้บริการข้อมูล และในการผลิตขยายศัตรูธรรมชาติไม่มีการจัดตั้งกองทุน เนื่องจากในการขยายศัตรูธรรมชาติที่เป็นวัตถุอันตรายทางการเกษตรจะต้องขึ้นทะเบียนและผ่านการรับรองจากกรมวิชาการเกษตร ศูนย์ฯ จึงไม่ได้ผลิตเพื่อจำหน่าย แต่ผลิตเพื่อแจกจ่ายให้สมาชิกนำไปใช้ จึงยังไม่มีการจัดตั้งกองทุนและบางศูนย์ฯ ที่เริ่มจัดตั้งจะต้องแจกให้สมาชิกนำไปใช้ก่อนเพื่อสร้างความมั่นใจในศัตรูธรรมชาติหรือสารชีวภัณฑ์ จึงค่อยผลิตเพื่อจำหน่ายและจัดตั้งกองทุน

2.3.6 ด้านการบูรณาการและการสร้างเครือข่ายในการปฏิบัติงาน ประมาณหนึ่งในสามมีการประสานกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง และเกือบครึ่งมีการประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและได้รับการสนับสนุนงบประมาณ มีการสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนข้างเคียง เนื่องจากสำนักงานเกษตรจังหวัดจะมีการจัดการศึกษาดูงานศูนย์อื่นๆ เป็นประจำ และปัจจุบันสำนักงานเกษตรจังหวัดมีการจัดตั้งเครือข่ายศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนเทคโนโลยีการเกษตรประจำทุกเดือน สอดคล้องกับ รัชยา กลั่นจួយ (2556: 66-71) ระบุว่า ศูนย์ฯ เกือบครึ่งหนึ่งมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านเวทีต่างๆ เช่น เวทีสัมมนา การประชุมต่างๆ และเกือบสามในสี่ได้รับการสนับสนุนด้านความรู้หรืองบประมาณจากหน่วยงานต่างๆ มากกว่าครึ่งเล็กน้อยมีการเชื่อมโยงเครือข่าย

2.3.7 ด้านการประชาสัมพันธ์ เกือบครึ่งมีผลงานการประชาสัมพันธ์ วิชาการ หนังสือพิมพ์ หรือหอกระจายข่าว สอดคล้องกับ รัชยา กลั่นจួយ (2556: 66-71) ระบุว่า ศูนย์ฯ เกือบสองในสามมีการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์ฯ

ศูนย์ฯ น้อยกว่าหนึ่งในห้ามีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ต่างๆ ไม่สอดคล้องกับ กรมส่งเสริมการเกษตร (2558) ระบุว่า ศูนย์ฯ จะต้องเผยแพร่ข้อมูล

ข่าวสารผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ต่าง ๆ เนื่องจากกรรมการศูนย์ส่วนมากอายุสูง ไม่มีความรู้เรื่องเครือข่ายสังคมออนไลน์

แนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรให้ความรู้เกษตรกรในเรื่องการเก็บรักษาตัวอย่าง โรคและแมลงศัตรูพืช และศัตรูธรรมชาติ การตรวจวินิจฉัยศัตรูพืชเบื้องต้น การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ และร่วมดำเนินงานกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในเรื่อง การประชุมกรรมการศูนย์อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง การจัดทำแผนปฏิบัติงานศูนย์ กำหนดระเบียบข้อบังคับของศูนย์ การบริการตรวจวินิจฉัยศัตรูพืชเบื้องต้น การสร้างเครือข่าย การประสานงานกับอปท. และขอรับสนับสนุนงบประมาณ และภาครัฐควรสนับสนุนเรื่องงบประมาณในการดำเนินงานศูนย์ให้เพียงพอ และหาแนวทางในการส่งเสริมการผลิตสารชีวภัณฑ์ป้องกันกำจัดศัตรูพืชเพื่อจำหน่าย

2.4 ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ผลการศึกษาพบว่าศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเกือบทั้งหมดมีปัญหาในทุกด้าน เกือบทุกด้านมีปัญหาในระดับปานกลาง ดังนี้

2.4.1 ด้านสถานที่ตั้ง มีปัญหาในระดับปานกลางในทุกประเด็น ได้แก่ (1)

งบประมาณจัดซื้ออุปกรณ์สำคัญและจำเป็นสำหรับการใช้ดำเนินกิจกรรมของศูนย์มีปัญหามากที่สุด รองลงมา (2) อาคารที่ตั้งสัจจ.ที่เหมาะสม (3) เอกสารวิชาการ โพสต์เตอร์ สื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ (4) ความรู้เรื่องการเก็บรักษาตัวอย่าง โรคพืช แมลง (5) อื่นๆ ได้แก่ ไม่มีที่ตั้งศูนย์ที่ชัดเจน ตามลำดับ สอดคล้องกับ รัฐยา กลั่นจ้อย (2556: 66-71) ระบุว่า วัสดุ อุปกรณ์ ในการผลิตขยายศัตรูธรรมชาติและชีวภัณฑ์ของศูนย์ฯ มีไม่เพียงพอ และสอดคล้องกับ ปารีชาติ อภรณ์วิชานพ (2555: 81-84) ระบุว่า ศูนย์ฯ สองในสามขาดวัสดุ อุปกรณ์ ผลิตศัตรูธรรมชาติและเชื้อราควบคุมศัตรูพืช

2.4.2 ด้านคณะกรรมการบริหาร มีปัญหาในระดับปานกลางทั้ง 2 ประเด็น ได้แก่ (1)

การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของกรรมการและสมาชิกที่กำหนดไว้ (2) การมีเวลาดำเนินกิจกรรมของคณะกรรมการ สอดคล้องกับ ปารีชาติ อภรณ์วิชานพ (2555: 81-84) ระบุว่า บทบาทหน้าที่ กำหนดปฏิบัติได้ยาก

2.4.3 ด้านสมาชิก มีปัญหาในระดับปานกลางใน 3 ประเด็น ได้แก่ (1) การมีเวลา

ของสมาชิกในการทำกิจกรรมและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย (2) ความต่อเนื่องของการถ่ายทอดเทคโนโลยีของเจ้าหน้าที่ (3) ระดับการศึกษาของสมาชิก ทำให้มีข้อจำกัดในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางวิชาการ สอดคล้องกับ รัฐยา กลั่นจ้อย (2556: 66-71) ระบุว่า การถ่ายทอดความรู้ที่หน่วยงานภาครัฐเข้ามาอบรมไม่ตรงกับฤดูกาลผลิต และการกำหนดหลักสูตรและจัดทำแผนถ่ายทอดความรู้ด้านการควบคุมศัตรูพืชไม่ต่อเนื่อง และสอดคล้องกับ ปารีชาติ อภรณ์วิชานพ (2555: 81-84) ระบุ

ว่า เกือบครึ่งหนึ่ง ระบุว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมมีงานรับผิดชอบมาก ไม่มีเวลาให้กับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

2.4.4 ด้านการจัดทำแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช มีปัญหาระดับปานกลางในทุกประเด็น ได้แก่ (1) อื่นๆ ได้แก่ ไม่มีงบประมาณในการสำรวจ (2) ความพอเพียงของวัสดุและอุปกรณ์ในการสำรวจแปลง (3) ความชำนาญในการจำแนกศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติ และโรคพืช สอดคล้องกับ รัชยา กลั่นจ้อย (2556: 66-71) ระบุว่า วัสดุ อุปกรณ์ ในการสำรวจแปลงของศูนย์ ไม่เพียงพอ

2.4.5 ด้านการบริหารจัดการศัตรูพืช มีปัญหาระดับปานกลางใน 5 ประเด็น ได้แก่ (1) การมีเวลาของเกษตรกรในการสำรวจแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืชอย่างต่อเนื่อง (2) ความเชื่อมั่นของสมาชิกในการใช้ศัตรูธรรมชาติ เพื่อใช้ควบคุมศัตรูพืช (3) ความรู้ของบุคลากรในการตรวจวินิจฉัยศัตรูพืช (4) การมีส่วนร่วมของสมาชิกศูนย์ ในการกำหนดหลักสูตรการเรียนรู้ (5) การประสานงานระหว่างเกษตรกรกับเจ้าหน้าที่ในการสำรวจแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช มีปัญหาระดับน้อยในประเด็นความถี่ของการรายงานสถานการณ์ศัตรูพืชและศัตรูธรรมชาติที่พบในแปลงสำรวจให้สำนักงานเกษตรอำเภอทราบ สอดคล้องกับ รัชยา กลั่นจ้อย (2556: 66-71) ระบุว่า ขาดความชำนาญในการจำแนกศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติและโรคพืช สมาชิกศูนย์ ไม่มีส่วนร่วมกำหนดหลักสูตร และสอดคล้องกับ ปาริชาติ อภรณ์วิชานพ (2555: 81-84) ระบุว่า คณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมากกว่าสองในสาม ระบุว่า ความรู้และบริการด้านการจัดการศัตรูพืชไม่ครบถ้วน

2.4.6 ด้านการบูรณาการและการสร้างเครือข่ายในการปฏิบัติงาน มีปัญหาระดับปานกลางใน 2 ประเด็น ได้แก่ (1) การให้ความสำคัญขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (2) การสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนข้างเคียง มีปัญหาระดับน้อยใน 2 ประเด็น ได้แก่ (1) การประสานงานของคณะกรรมการกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง (2) อื่นๆ ได้แก่ การให้ความร่วมมือของชุมชน ศจช. และหน่วยงานอื่นๆ สอดคล้องกับ รัชยา กลั่นจ้อย (2556: 66-71) ระบุว่า การเชื่อมโยงการจัดการศัตรูพืชระหว่างศูนย์ ในระดับอำเภอค่อนข้างน้อย และสอดคล้องกับ ปาริชาติ อภรณ์วิชานพ (2555: 81-84) ระบุว่า เกือบสองในสามองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่เห็นด้วยกับแผนฯ ที่เสนอ มากกว่าครึ่งระบุว่าขาดการร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในด้านการบริหารงบประมาณ

2.4.7 ด้านการประชาสัมพันธ์ มีปัญหาระดับปานกลางในทุกประเด็น โดยประเด็นที่มีปัญหามากที่สุดคือ ความรู้ของกรรมการเรื่องการใช้อุปกรณ์ส่งคอมอนไลน์ ต่าง ๆ ใน

การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร สอดคล้องกับข้อ 2.3.7 เรื่องการดำเนินงานด้านการประชาสัมพันธ์ซึ่งมีการดำเนินงานไม่ถึงครึ่ง

แนวทางในการแก้ไขปัญหา คือหน่วยงานภาครัฐควรสนับสนุนงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอ โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเป็นคนกลางช่วยประสานกับอปท. ในการของบประมาณสนับสนุน และในการดำเนินงานควรให้อปท. เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนด้วย

2.5 ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

2.5.1 ด้านความรู้ทางวิชาการ กรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีความต้องการระดับมากใน 5 ประเด็น ได้แก่ (1) การวินิจฉัยศัตรูพืช (2) การจัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน (3) การผลิตขยายสารธรรมชาติ สารชีวภัณฑ์ ศัตรูธรรมชาติ (4) เทคนิคการถ่ายทอดเทคโนโลยี (5) การติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรประสบปัญหาศัตรูพืช และเกษตรกรไม่เชี่ยวชาญในการวินิจฉัยศัตรูพืช และการป้องกันกำจัด

2.5.2 ด้านวิธีการส่งเสริม

1) แบบบุคคลต่อบุคคล กรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมากกว่าครึ่งไม่ต้องการวิธีการส่งเสริมการเกษตรแบบการติดต่อกันทางจดหมายส่วนตัว เกือบสองในสามไม่ต้องการวิธีการส่งเสริมการเกษตรแบบการติดต่อกันทางเครือข่ายสังคมออนไลน์ เนื่องจากมีวิธีการอื่นๆที่สามารถสื่อสารได้รวดเร็วกว่าการติดต่อกันทางจดหมาย และเกษตรกรยังไม่มีความรู้เรื่องเครือข่ายสังคมออนไลน์

ส่วนวิธีการอื่นๆมีความต้องการระดับมากในประเด็นการเยี่ยมชมไร่นาและบ้านของเกษตรกร เนื่องจากมีความใกล้ชิดกว่าวิธีอื่นๆ มีความต้องการระดับปานกลางใน 3 ประเด็น ได้แก่ (1) การติดต่อทางโทรศัพท์ (2) เกษตรกรผู้รับการส่งเสริมมาติดต่อที่สำนักงาน (3) การติดต่ออย่างไม่เป็นทางการ สอดคล้องกับ วรรณธิดา เบญจกุล (2556: 112-113) ศึกษาการผลิตยางพาราและความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรในอำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง พบว่า เกษตรกรมีความต้องการระดับมากในเรื่องการเยี่ยมชมให้คำแนะนำโดยเจ้าหน้าที่ และ สอดคล้องกับ นฤชล ลีดี (2555: 104) ศึกษาความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรบนพื้นที่สูงจังหวัดเลย พบว่า เกษตรกรต้องการวิธีการส่งเสริม ด้วยการเยี่ยมชมในพื้นที่มากที่สุด วิธีการส่งเสริมที่ต้องการในระดับน้อยได้แก่ การติดต่อขอรับคำแนะนำภายในศูนย์ฯ และการเผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต

2) แบบกลุ่มบุคคล กรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเกือบทั้งหมดมีความต้องการวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มบุคคลทุกวิธี โดยมีความต้องการระดับมากใน 2 ประเด็น ได้แก่

(1) การศึกษาดูงานนอกสถานที่ (2) การสาธิต ซึ่งจะทำให้เห็นการปฏิบัติจริงๆ และได้เห็นการปฏิบัติของเกษตรกรในทีอื่นๆ ซึ่งมีความแตกต่างจากในพื้นที่ มีความต้องการระดับปานกลางใน 2 ประเด็น ได้แก่ (1) การฝึกอบรม (2) การประชุมกลุ่ม สอดคล้องกับ วรรณชิตา เบญจกุล (2556: 112-113) พบว่า เกษตรกรมีความต้องการระดับมากในเรื่อง การฝึกอบรมและการจัดทำแปลงสาธิต และมีความต้องการระดับปานกลางในเรื่องการศึกษาดูงาน และสอดคล้องกับ นฤชล สีดี (2555: 104) พบว่า เกษตรกรต้องการการวิธีการส่งเสริมระดับปานกลาง ด้วยการจัดเวทีเสวนา การจัดทำแปลงเรียนรู้ การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน

3) *แบบมวลชน* กรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเกือบทั้งหมดมีความต้องการวิธีการส่งเสริมแบบมวลชนทุกวิธี ยกเว้นวิธีการส่งเสริมการเกษตรแบบซีดีหรือดีวีดีที่ไม่ต้องการประมาณหนึ่งในสี่ โดยมีความต้องการระดับปานกลางในทุกประเด็น ได้แก่ (1) เอกสารหรือสิ่งพิมพ์เพื่อเผยแพร่ (2) ภาพโฆษณา หรือ โปสเตอร์ (3) วิทยุโทรทัศน์ (4) การจัดนิทรรศการ (5) วิทยุกระจายเสียง (6) ซีดีหรือดีวีดี (7) หนังสือพิมพ์ ตามลำดับ เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ได้ดู ซีดีหรือดีวีดีแล้ว และส่วนมากไม่ได้อ่านหนังสือพิมพ์ สอดคล้องกับ วรรณชิตา เบญจกุล (2556: 112-113) พบว่า การส่งเสริมแบบมวลชน เกษตรกรมีความต้องการระดับมากในเรื่อง การส่งเสริมผ่านทางโทรทัศน์ และมีความต้องการระดับปานกลางในเรื่องการส่งเสริมผ่านหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน ผ่านสื่อหรือสิ่งพิมพ์ และผ่านทางวิทยุกระจายเสียง ส่วนการส่งเสริมผ่านทางอินเทอร์เน็ต เกษตรกรมีความต้องการระดับน้อย และสอดคล้องกับ นฤชล สีดี (2555: 104) พบว่า เกษตรกรมีระดับความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ เอกสารวิชาการ การณรงค์

2.5.3 ต้องการการส่งเสริม กรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีความต้องการในเรื่องของ การสนับสนุนงบประมาณ วัสดุ และอุปกรณ์ที่จำเป็นเพื่อการดำเนินกิจกรรมและการบริหารจัดการของศูนย์ฯ อย่างต่อเนื่อง เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจัดให้มีกิจกรรม ประชุม อบรม สาธิต ศึกษาดูงาน ให้สอดคล้องกับฤดูกาลผลิต เนื่องจากกิจกรรมดังกล่าว ดำเนินการตามนโยบายเพื่อการเร่งรัดการเบิกจ่ายงบประมาณ จึงทำให้การส่งเสริมไม่สอดคล้องกับฤดูกาลผลิต นักส่งเสริมจึงควรหมั่นเยี่ยมเยียน ร่วมดำเนินกิจกรรมศูนย์ฯ อย่างเป็นรูปธรรม และสม่ำเสมอ เพื่อเป็นแรงกระตุ้นและกำลังใจในการดำเนินงานของศูนย์ฯ และควรหมั่นศึกษาหาความรู้ด้านการจัดการศัตรูพืช เพื่อเป็นพี่เลี้ยงของศูนย์ฯ รวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการศัตรูพืช โดยแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการศัตรูพืชแบบมีส่วนร่วม เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการนำไปใช้อย่างเป็นรูปธรรม และเข้าถึงได้ง่าย ช่วยประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามความต้องการของสมาชิกศูนย์ ถ่ายทอดความรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างวิทยากร ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสม เข้าถึง

ได้ง่าย ในการแจ้งเตือนการระบาดของศัตรูพืช เพื่อประชาสัมพันธ์ เตือนภัยถึงสถานการณ์การระบาดของศัตรูพืชอย่างรวดเร็ว ถูกต้อง ให้แก่สมาชิกศูนย์ฯ ได้เตรียมพร้อม และจัดการให้ทันเวลา

2.6 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่มีพืชหลักแต่ละชนิด คือ ข้าว พืชไร่ ไม้ผล ไม้ยืนต้น และพืชผัก

2.6.1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ทั้ง 5 กลุ่มไม่มีความแตกต่างกันในเรื่อง อายุ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และจำนวนแรงงานในครัวเรือน รายได้นอกภาคการเกษตร มีความแตกต่างกันในเรื่อง (1) รายได้ภาคการเกษตรของครัวเรือน โดยกลุ่มไม้ผลมีรายได้ครัวเรือนภาคการเกษตรเฉลี่ยไม่ต่างจากกลุ่มอื่น กลุ่มพืชไร่มีรายได้ครัวเรือนภาคการเกษตรเฉลี่ยมากที่สุดและแตกต่างจากกลุ่มข้าว กลุ่ม ไม้ยืนต้น และกลุ่มพืชผัก (2) รายได้รวมของครัวเรือน โดยกลุ่มไม้ยืนต้นและกลุ่มไม้ผลมีค่าเฉลี่ยรายได้รวมของครัวเรือนไม่แตกต่างจากกลุ่มอื่น กลุ่มพืชไร่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดและแตกต่างกับกลุ่มข้าว และกลุ่มพืชผัก (3) รายจ่ายครัวเรือนภาคการเกษตร โดยกลุ่มไม้ผลมีค่าเฉลี่ยรายจ่ายภาคการเกษตรของครัวเรือนไม่แตกต่างจากกลุ่มอื่น กลุ่มพืชไร่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดและแตกต่างกับกลุ่มข้าว กลุ่ม ไม้ยืนต้นและกลุ่มพืชผัก เนื่องจากกลุ่มพืชไร่ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายใหญ่ มีในพื้นที่ในการทำไร่ มาก มีการลงทุนสูง จึงมีรายได้มากกว่ากลุ่มอื่น

2.6.2 เปรียบเทียบความรู้ของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน พบว่าไม่มีความแตกต่างกัน เนื่องจากการจัดตั้งศูนย์ทุกศูนย์มีการจัดอบรม ถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับศูนย์อยู่แล้ว จึงมีระดับความรู้ไม่แตกต่างกัน

2.6.3 เปรียบเทียบปัญหาในการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับปัญหาในการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน แต่ละกลุ่มมีค่าเฉลี่ยระดับปัญหาแตกต่างกันด้าน (1) สถานที่ตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน โดยกลุ่มไม้ยืนต้น กลุ่มพืชผัก และกลุ่มข้าวมีค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างจากกลุ่มอื่น กลุ่มไม้ผลมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดและแตกต่างกับกลุ่มพืชไร่ เนื่องจากการจัดตั้งศูนย์กลุ่มไม้ผลเพิ่งดำเนินงานเมื่อปี 2557 ตามโครงการป้องกันกำจัดแมลงวันผลไม้ มีการดำเนินงานยังไม่ครอบคลุมศัตรูพืช ส่วนใหญ่จะเน้นการป้องกันกำจัดแมลงวันผลไม้ ซึ่งไม่ได้ผลิตขยายศัตรูธรรมชาติ สถานที่ตั้งศูนย์จึงใช้เฉพาะการจัดประชุม อบรมเท่านั้น จึงใช้สถานที่ตามสะดวกของแต่ละช่วงเวลา จึงไม่มีสถานที่ตั้งที่ชัดเจน (2) การบูรณาการและการสร้างเครือข่าย โดยกลุ่มพืชไร่มีค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างจากกลุ่มอื่น กลุ่มข้าวมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดและแตกต่างกับกลุ่มไม้ยืนต้น กลุ่มพืชผัก และกลุ่มไม้ผล (3) การ

ประชาสัมพันธุ์ โดยกลุ่มข้าว กลุ่มไม้ผล และกลุ่มพืชผักมีค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน กลุ่มข้าวมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดซึ่งแตกต่างกับกลุ่มไม้ยืนต้นและกลุ่มพืชไร่

2.6.4 เปรียบเทียบความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

- 1) ความต้องการความรู้ทางวิชาการ มีค่าเฉลี่ยระดับความต้องการแตกต่างกันในประเด็น (1) การจัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน โดยกลุ่มพืชผักและกลุ่มข้าวมีค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างจากกลุ่มอื่น กลุ่มพืชไร่และพืชยืนต้นมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดตามลำดับแตกต่างกับกลุ่มไม้ผล (2) การจัดการศัตรูพืชแบบครอบคลุมพื้นที่ โดยกลุ่มไม้ยืนต้นมีค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างจากกลุ่มอื่น กลุ่มพืชผักมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดแตกต่างกับกลุ่มพืชไร่ กลุ่มข้าวและกลุ่มไม้ผล
- 2) ความต้องการวิธีการส่งเสริมการเกษตร เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความต้องการวิธีการส่งเสริมการเกษตร แต่ละกลุ่มมีค่าเฉลี่ยระดับความต้องการไม่แตกต่างกันในทุกวิธี
- 3) ความต้องการส่งเสริมการเกษตรและสนับสนุนการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ยความต้องการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานแตกต่างกันในประเด็นที่ (4) ถ่ายทอดความรู้อย่างต่อเนื่อง สร้างวิทยากร และพัฒนาขีดความสามารถของวิทยากรในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน โดยกลุ่มไม้ยืนต้นมีค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างจากกลุ่มอื่น กลุ่มพืชไร่มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกับกลุ่มพืชผักและกลุ่มไม้ผล (6) องค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการศัตรูพืช โดยแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการศัตรูพืชแบบมีส่วนร่วม การฝึกอบรม การสาธิต และการศึกษาดูงาน โดยกลุ่มข้าว กลุ่มผัก และกลุ่มพืชไร่มีค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างจากกลุ่มอื่น กลุ่มไม้ยืนต้นมีค่าเฉลี่ยแตกต่างกับกลุ่มไม้ผล และ (7) เทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสม เข้าถึงได้ง่าย ในการแจ้งเตือนการระบาดของศัตรูพืช ซึ่งจะสามารถแจ้งเตือนให้เกษตรกรรับรู้ข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว โดยกลุ่มพืชผัก กลุ่มพืชไร่และกลุ่มไม้ยืนต้นมีค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างจากกลุ่มอื่น กลุ่มข้าวมีค่าเฉลี่ยแตกต่างกับกลุ่มไม้ผล

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้เพื่อการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

จากผลการวิจัยการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดราชบุรี พบว่ามีประเด็นที่ควรเสนอแนะให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร หน่วยงานส่งเสริมการเกษตรในการนำผลงานวิจัยไปใช้ ดังนี้

3.1.1 ด้านนโยบาย

- 1) กรมส่งเสริมการเกษตร ควรพัฒนาระบบพี่เลี้ยง เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร มีความรู้ความสามารถและพัฒนาทักษะด้านการจัดการศัตรูพืช ให้มีความรู้อย่างแท้จริง
- 2) กรมส่งเสริมการเกษตรพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสม เข้าถึงได้ง่าย ในการแจ้งเตือนการระบาดของศัตรูพืช ซึ่งจะสามารถแจ้งเตือนให้เกษตรกรรับรู้ข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว
- 3) กรมส่งเสริมการเกษตรร่วมกับกรมวิชาการเกษตรหาแนวทางในการส่งเสริมให้ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน และเกษตรกรทั่วไป ผลิตสารชีวภัณฑ์ป้องกันกำจัดศัตรูพืช เพื่อจำหน่าย ซึ่งจะเป็นกองทุนหมุนเวียนของกลุ่มเกษตรกร

3.1.2 ด้านวิชาการ

- 1) ดำเนินการถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกร เรื่อง การวินิจฉัยศัตรูพืช การจัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน การผลิตขยายสารธรรมชาติ สารชีวภัณฑ์ ศัตรูธรรมชาติใหม่ ๆ การถ่ายทอดเทคโนโลยี และการติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช ผ่านการส่งเสริมโดยวิธีการการเยี่ยม ไร่ นา และบ้านของเกษตรกร การศึกษาดูงานนอกสถานที่ การสาธิต การฝึกอบรม และแลกเปลี่ยน เรียนรู้การจัดการศัตรูพืชแบบมีส่วนร่วม

3.1.3 ด้านการปฏิบัติ

- 1) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรชี้แจงให้คณะกรรมการเข้าใจถึงแนวทาง การดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนว่าด้วยเรื่อง บทบาทของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน จำนวนสมาชิกศูนย์ ชุดปฏิบัติงานประจำศูนย์ การประชุมกรรมการ กฎระเบียบให้สมาชิกถือปฏิบัติ แผนการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ การแบ่งบทบาทหน้าที่รับผิดชอบของสมาชิก การบริการตรวจวินิจฉัยศัตรูพืช การจัดตั้งกองทุน การสร้างเครือข่าย และการประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสารทางการเกษตร
- 2) ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนดำเนินงานบูรณาการร่วมกับหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนปัจจัยในการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเป็นคนกลางช่วยในการประสานงานขอรับการสนับสนุนเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ที่จำเป็น เพื่อพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนให้มีความเหมาะสมในปฏิบัติงาน สามารถขับเคลื่อนการดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง และคอย เป็นพี่เลี้ยงให้กับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

3) สำนักงานเกษตรจังหวัดและสำนักงานเกษตรอำเภอจัดหน่วยเคลื่อนที่เร็วให้บริการการตรวจวินิจฉัย และให้คำแนะนำเกษตรกร เมื่อเกิดศัตรูพืชระบาด ซึ่งจะสามารถควบคุมการระบาดได้อย่างทันทั่วทั้งที่ และป้องกันระบาดไปในวงกว้าง

4) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เยี่ยมเยียน ร่วมดำเนินกิจกรรมศูนย์ฯ อย่างเป็นรูปธรรม และสม่ำเสมอ คอยประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดหาวิทยากรถ่ายทอดความรู้ด้านต่างๆตามที่สมาชิกศูนย์ฯ สนใจ การถ่ายทอดความรู้อย่างต่อเนื่อง สร้างวิทยากร และพัฒนาขีดความสามารถของวิทยากรในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เพื่อให้ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนสามารถดำเนินการได้ด้วยตนเอง

3.2.2 ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับความต้องการของคณะกรรมการและสมาชิกต่อการผลิตศัตรูธรรมชาติและสารชีวภัณฑ์ เพื่อใช้และจำหน่าย

3.2.3 ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

3.2.4 ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เพื่อศึกษาประโยชน์หรือผลกระทบที่ชุมชนได้รับจากการจัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2555). *เอกสารวิชาการ การจัดการศัตรูพืช*. สมุทรสาคร: ยูไนเต็ด โปรดักชั่น เพรส.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2558). *คู่มือหลักเกณฑ์การคัดเลือกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนดีเด่น ประจำปี 2558*. (เอกสารอัดสำเนา).
- กองวิจัยและพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร. (2555). *รายงานการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โครงการส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตมันสำปะหลัง ปี 2554*. (เอกสารอัดสำเนา).
- คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ จังหวัดราชบุรี. (ม.ป.ป.). *แผนพัฒนาจังหวัดราชบุรี ปี 2557-2560*. (เอกสารอัดสำเนา).
- นฤชล สีดี. (2555). *ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรบนพื้นที่สูงจังหวัดเลย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- สำนักงานจังหวัดราชบุรี. (ม.ป.ป.). *ข้อมูลทั่วไปจังหวัดราชบุรี*. สืบค้นจาก www.ratchaburi.go.th/datass/ratchaburi.pdf.
- เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ. (2557). การสร้างเครื่องมือและการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยทางส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาการวิจัยและสถิติเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร* หน่วยที่ 7 (หน้า 80-82) นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์.
- เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ. (2557). ตัวแปร ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยทางส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาการวิจัยและสถิติเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร* หน่วยที่ 6 (หน้า 49) นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์.
- ปาริชาติ อารณวิธานพ. (2555). *ความคิดเห็นของคณะกรรมการต่อการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์. (2557). แนวคิดเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา* หน่วยที่ 4 (หน้า 12-47) นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์.

รัฐยา กลั่นจ้อย. (2556). การดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี.

(วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.

วรรณธิดา เบญจกุล. (2556). การผลิตยางพาราและความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของ

เกษตรกรในอำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตร

มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.

สำนักพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร. (ม.ป.ป.). คู่มือศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

สืบค้นจาก www.singburi.doae.go.th.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัย

สภามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ภาคผนวก ก

แบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัยวิทยานิพนธ์

แบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัยวิทยานิพนธ์

เรื่อง การพัฒนาการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดราชบุรี

คำชี้แจง

1. แบบสัมภาษณ์การวิจัยนี้ ต้องการทราบข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดราชบุรี เพื่อใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เท่านั้น

2. แบบสัมภาษณ์มีเนื้อหาแบ่งออกเป็น 5 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ตอนที่ 2 ความรู้ของกรรมการเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ตอนที่ 3 การดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ตอนที่ 4 ปัญหาในการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ตอนที่ 5 ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

3. โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หน้าข้อความที่เป็นคำตอบของท่าน หรือเติมข้อความลงในช่องว่างที่กำหนดให้

4. ผู้วิจัยขอความกรุณาตอบแบบสัมภาษณ์ตามความเป็นจริงหรือตามความเห็นที่แท้จริงของท่าน เพื่อที่จะนำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์ต่อไป และขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์นี้

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ว่าที่ร้อยโททองสา ทองหนองยาง
นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนากการเกษตร
สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ตอนที่ 1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

1. เพศ () 1 ชาย () 2 หญิง a1
2. อายุ.....ปี a2
3. สถานภาพการสมรส a3
 - () 1 โสด () 2 สมรส () 3 หย่า/หม้าย
4. ระดับการศึกษา a4
 - () 1 ไม่จบประถมศึกษา () 2 ประถมศึกษา
 - () 3 มัธยมศึกษาตอนต้น () 4 ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.
 - () 5 อนุปริญญา/ปวส./เทียบเท่า () 6 ปริญญาตรี
 - () 7 สูงกว่าปริญญาตรี () 8 อื่นๆ ระบุ
5. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน.....คน a5
6. แรงงานในครัวเรือน.....คน a6
7. การมีตำแหน่งทางสังคม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - () 7.1 กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน a71
 - () 7.2 นายก สมาชิก อบต./เทศบาล a72
 - () 7.3 กรรมการหมู่บ้าน/กลุ่มต่างๆ/เกษตรหมู่บ้าน a 73
 - () 7.4 อื่นๆระบุ..... a74
8. แหล่งและระดับการได้รับความรู้ข่าวสารทางการเกษตร

แหล่งข้อมูล	ระดับการได้รับความรู้ข่าวสาร			
	ไม่ได้รับ	นานๆ ครั้ง	ประจำ	
8.1 เจ้าหน้าที่ภาครัฐ				a81
8.2 เจ้าหน้าที่ภาคเอกชน				a82
8.3 ผู้นำท้องถิ่น				a83
8.4 เพื่อนบ้าน				a84
8.5 เครือญาติ				a85
8.6 โทรทัศน์				a86
8.7 วิทยุ				a87
8.8 หนังสือพิมพ์				a88
8.9 สิ่งพิมพ์				a89
8.10 อื่นๆ (ระบุ).....				a810

9. การเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร	a9
() 1 ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มใด ๆ () 2 เป็นสมาชิกกลุ่ม	
ถ้าเป็นสมาชิกกลุ่ม กลุ่มใดต่อไปนี่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	
() 9.1 กลุ่มอาชีพเกษตรกร	a91
() 9.2 สหกรณ์การเกษตร	a92
() 9.3 กลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส	a93
() 9.4 กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	a94
() 9.5 วิสาหกิจชุมชน	a95
() 9.6 กลุ่มอื่นๆระบุ.....	a96
10. การประกอบอาชีพของครัวเรือน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	
() 10.1 ทำนา () 10.2 ทำไร่ () 10.3 ทำสวน	a101 a102 a103
() 10.4 เลี้ยงสัตว์ () 10.5 ประมง () 10.6 ค้าขาย	a104 a105 a106
() 10.7 รับจ้าง () 10.8 รับราชการ () 10.9 อื่นๆระบุ.....	a107 a108 a109
11. รายได้ของครัวเรือนจากภาคการเกษตร รวม.....บาท/ปี	a11
() 11.1 รายได้จากการทำงาน.....บาท/ปี	a111
() 11.2 รายได้จากการทำไร่.....บาท/ปี	a112
() 11.3 รายได้จากการทำงาน.....บาท/ปี	a113
() 11.4 รายได้จากเลี้ยงสัตว์.....บาท/ปี	a114
() 11.5 รายได้จากประมง.....บาท/ปี	a115
() 11.6 รายได้จากเกษตรอื่นๆระบุ.....บาท/ปี	a116
12. รายได้ของครัวเรือนนอกภาคการเกษตร รวม.....บาท/ปี	a12
() 13.1 รายได้จากค้าขาย.....บาท/ปี	a121
() 13.2 รายได้จากจ้าง.....บาท/ปี	a122
() 13.3 รายได้จากรับราชการ.....บาท/ปี	a123
() 13.4 รายได้จากบุตร/หลานส่งให้.....บาท/ปี	a124
() 13.5 รายได้อื่น ๆ ระบุ.....บาท/ปี	a125
13. รวมรายได้ของครัวเรือนทั้งหมด..... บาท/ปี (ข้อ 11+12)	a13
14. รายจ่ายของครัวเรือนจากภาคการเกษตร รวม.....บาท/ปี	a14
() 14.1 รายจ่ายจากการทำนา.....บาท/ปี	a141
() 14.2 รายจ่ายจากการทำไร่.....บาท/ปี	a142

5. ข้อใดกล่าว **ไม่ถูกต้อง** b5
- ก. ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเน้นการจัดการศัตรูพืชโดยชีววิธี
 ข. คณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเป็นผู้ผลิตขยายศัตรูธรรมชาติ
 ค. เมื่อพบการระบาดของศัตรูพืชจะต้องแจ้งเตือนการระบาด
6. คณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน จะต้องมีการประชุมบ่อยแค่ไหน b6
- ก. อย่างน้อย เดือนละ 2 ครั้ง ข. อย่างน้อย เดือนละ 1 ครั้ง
 ค. อย่างน้อย 2 เดือน/ครั้ง
7. ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืชอย่างน้อย 1 แปลง b7
 จะต้องมีการสำรวจบ่อยแค่ไหน
- ก. สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ข. 2 สัปดาห์ต่อครั้ง
 ค. เดือนละ 1 ครั้ง
8. เมื่อสำรวจแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืชแล้ว จะต้องทำอะไร b8
- ก. นำข้อมูลมาจำแนก วิเคราะห์ และตัดสินใจเลือกวิธีการควบคุมศัตรูพืช
 ข. ส่งข้อมูลให้สำนักงานเกษตรอำเภอ
 ค. ถูกทั้งข้อ ก และ ข
9. ข้อใด **ไม่ใช่** บทบาทของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน b19
- ก. การเตือนการระบาดของศัตรูพืช
 ข. บริการข้อมูลเกี่ยวกับสารเคมีทางการเกษตร
 ค. ตรวจวิเคราะห์สารพิษตกค้างในผลผลิตทางการเกษตร

ตอนที่ 3 การดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

วิธีการดำเนินงาน	การดำเนินงาน		
	มี	ไม่มี	
1. สถานที่ตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีสิ่งต่อไปนี้			
1.1 ที่ทำการเฉพาะ			c11
1.2 ตั้งอยู่ในแหล่งแหล่งชุมชน การเดินทางสะดวก			c12
1.3 อุปกรณ์สำคัญ และจำเป็นสำหรับการใช้ดำเนินกิจกรรมของศูนย์ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ และอุปกรณ์เครื่องมือการผลิตชีวภัณฑ์			c13
1.4 บริเวณสำหรับผลิตขยายชีวภัณฑ์และจัดเก็บอุปกรณ์การผลิต			c14
1.5 เอกสารวิชาการ, โปสเตอร์, สื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์			c15
1.6 ตัวอย่างของจริง เช่น ตัวอย่าง โรคพืช แมลง			c16
2. คณะกรรมการบริหารศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีหรือดำเนินการต่อไปนี้			
2.1 คำสั่งหรือมติที่ประชุมแต่งตั้งประธาน คณะทำงาน และมอบหมายหน้าที่ชัดเจน			c21
2.2 การประชุมต่อเนื่องอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง			c22
2.3 แผนการปฏิบัติงานของคณะกรรมการรายสัปดาห์			c23
2.4 กฏระเบียบให้สมาชิกถือปฏิบัติ			c24
3. สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีหรือดำเนินการต่อไปนี้			
3.1 การแบ่งบทบาทหน้าที่รับผิดชอบของสมาชิก			c31
3.2 ความรู้/ทักษะในการผลิตและขยายชีวภัณฑ์ที่จำเป็น			c32
3.3 ความรู้/ทักษะในการสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช			c33
3.4 สามารถเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกรรายอื่น			c34
3.5 การพบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้และทำกิจกรรมระหว่างสมาชิกอย่างสม่ำเสมอ			c35
4. การจัดทำแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช มีการดำเนินการต่อไปนี้			

วิธีการดำเนินงาน	การดำเนินงาน		
	มี	ไม่มี	
4.1 การจัดทำแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืชที่เป็นพืชเศรษฐกิจหลักของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนอย่างน้อย 1 แปลง			c41
4.2 ป้ายแปลง			c42
4.3 ขนาดแปลงที่เหมาะสม (ไม้ผล มีขนาดอย่างน้อย 3 ไร่ ไม้ยืนต้นต้องมีขนาดอย่างน้อย 3 ไร่ นาข้าวต้องมีขนาดอย่างน้อย 1 ไร่ พืชผักต้องมีขนาดอย่างน้อย 2 งาน พืชไร่ต้องมีขนาดอย่างน้อย 1 ไร่)			c43
5. การบริหารจัดการศูนย์จัดการศัตรูพืช มีการดำเนินการต่อไปนี้			
5.1 การบริการหรือจัดให้มีการตรวจวินิจฉัยศัตรูพืชเบื้องต้น			c51
5.2 การสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืชและศัตรูธรรมชาติ ในแปลงติดตามสถานการณ์และแปลงเกษตรกร อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ตลอดฤดูกาลเพาะปลูก			c52
5.3 การรายงานสถานการณ์ศัตรูพืชและศัตรูธรรมชาติที่พบในแปลงสำรวจ ให้สำนักงานเกษตรอำเภอ อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ตลอดฤดูกาลเพาะปลูก			c53
5.4 การนำข้อมูลในแปลงติดตามมาวิเคราะห์สถานการณ์ศัตรูพืชและแจ้งเตือนการระบาดในชุมชน			c54
5.5 การจัดตั้งกองทุน และจัดการหรือผลิตขยายศัตรูธรรมชาติ เพื่อใช้ควบคุมศัตรูพืชในพื้นที่ได้			c55
6. การบูรณาการและการสร้างเครือข่ายในการปฏิบัติงาน มีการดำเนินการต่อไปนี้			
6.1 การประสานกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง			c61
6.2 การสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนข้างเคียง			c62
6.3 การประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและได้รับการสนับสนุนงบประมาณ			c63

วิธีการดำเนินงาน	การดำเนินงาน		
	มี	ไม่มี	
7. การประชาสัมพันธ์ มีการดำเนินการต่อไปนี้			
7.1 ผลงานการประชาสัมพันธ์ วิชาการ หนังสือพิมพ์ หรือหอกระจายข่าวอย่างใดอย่างหนึ่ง			c71
7.2 การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่าน social media ต่าง ๆ			c72
8. การดำเนินการในเรื่องอื่นๆ ต่อไปนี้ (ระบุกิจกรรม)			
8.1			c81
8.2			c82

ตอนที่ 4 ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ประเด็นปัญหา	ระดับของปัญหา				
	ไม่มี	น้อย	ปานกลาง	มาก	
1. สถานที่ตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน					
1.1. อาคารที่ตั้งสงข.ที่เหมาะสม					d11
1.2. งบประมาณจัดซื้ออุปกรณ์สำคัญและจำเป็นสำหรับการใช้ดำเนินกิจกรรมของศูนย์					d12
1.3. เอกสารวิชาการ ไปสเตอร์ สื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์					d13
1.4. ความรู้เรื่องการเก็บรักษาตัวอย่าง โรคพืช แมลง					d14
1.5. อื่นๆ ระบุ.....					d15
2. คณะกรรมการบริหารศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน					
2.1. การมีเวลาดำเนินกิจกรรมของคณะกรรมการ					d21
2.2. การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของกรรมการและสมาชิกที่กำหนดไว้					d22
2.3. อื่นๆ ระบุ.....					d23

ประเด็นปัญหา	ระดับของปัญหา				
	ไม่มี	น้อย	ปานกลาง	มาก	
3. สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน					
3.1 การมีเวลาของสมาชิกในการทำกิจกรรมและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย					d31
3.2 ความต่อเนื่องของการถ่ายทอดเทคโนโลยีของเจ้าหน้าที่					d32
3.3 ระดับการศึกษาของสมาชิก ทำให้มีข้อจำกัดในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางวิชาการ					d33
3.4 อื่นๆ ระบุ.....					d34
4. การจัดทำแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช					
4.1 ความชำนาญในการจำแนกศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติ และโรคพืช					d41
4.2 ความพอเพียงของวัสดุ/อุปกรณ์ในการสำรวจแปลง					d42
4.3 อื่นๆ ระบุ.....					d43
5. การบริหารจัดการศูนย์จัดการศัตรูพืช					
5.1 ความรู้ของบุคลากรในการตรวจวินิจฉัยศัตรูพืช					d51
5.2 การมีเวลาของเกษตรกรในการสำรวจแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืชอย่างต่อเนื่อง					d52
5.3 การประสานงานระหว่างเกษตรกรกับเจ้าหน้าที่ในการสำรวจแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช					d53
5.4 ความถี่ของการรายงานสถานการณ์ศัตรูพืชและศัตรูธรรมชาติที่พบในแปลงสำรวจให้สำนักงานเกษตรอำเภอทราบ					d54
5.5 การมีส่วนร่วมของสมาชิกศูนย์ฯ ในการกำหนดหลักสูตรการเรียนรู้					d55

ประเด็นปัญหา	ระดับของปัญหา				
	ไม่มี	น้อย	ปานกลาง	มาก	
5.6 ความเชื่อมั่นของสมาชิกในการใช้ศรัทธาธรรมชาติ เพื่อใช้ควบคุมศรัทธาพีช					d56
5.7 อื่นๆ ระบุ.....					d57
6. การบูรณาการและการสร้างเครือข่ายในการปฏิบัติงาน					
6.1 การประสานงานของคณะกรรมการกับหน่วยงาน ราชการที่เกี่ยวข้อง					d61
6.2 การสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับ ศูนย์จัดการศรัทธาพีชชุมชนข้างเคียง					d62
6.3 การให้ความสำคัญขององค์การปกครองส่วน ท้องถิ่น					d63
6.4 อื่นๆ ระบุ.....					d64
7. การประชาสัมพันธ์					
7.1 การทราบข้อมูลในการป้องกันกำจัดศรัทธาพีชเพื่อ การประชาสัมพันธ์ของศูนย์ฯ					d71
7.2 ความรู้ของกรรมการเรื่องการใช้เครือข่ายสังคม ออนไลน์ (social network online) ต่าง ๆ ในการ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร					d72
7.3 อื่นๆ ระบุ.....					d73

ตอนที่ 5 ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ประเด็นความต้องการ	ระดับความต้องการ				
	ไม่ ต้องการ	น้อย	ปาน กลาง	มาก	
1. ความรู้ทางวิชาการ					
1.1. การบริหารศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน					e11
1.2. การจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรและชุมชน					e12
1.3. การถ่ายทอดเทคโนโลยี					e13
1.4. การติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช					e14
1.5. การวินิจฉัยศัตรูพืช					e15
1.6. การจัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน					e16
1.7. การจัดการศัตรูพืชแบบครอบคลุมพื้นที่					e17
1.8. การผลิตขยายสารธรรมชาติ สารชีวภัณฑ์ ศัตรูธรรมชาติควบคุมศัตรูพืช					e18
1.9. การตรวจวิเคราะห์สารพิษตกค้างในผลผลิต					e19
1.10 การทำสื่อประชาสัมพันธ์					e110
1.11 การเชื่อมโยงเครือข่าย					e111
1.12 อื่นๆ ระบุ.....					e112
2 วิธีการส่งเสริมการเกษตร					
2.1 การส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล					
2.1.1 การเยี่ยมไร่ร่นาและบ้านของเกษตรกร					e211
2.1.2 เกษตรกรผู้รับการส่งเสริมมาติดต่อที่ สำนักงาน					e212
2.1.3 การติดต่อทางโทรศัพท์					e213
2.1.4 การติดต่อทางเครือข่ายสังคมออนไลน์					e214

ประเด็นความต้องการ	ระดับความต้องการ				
	ไม่ ต้องการ	น้อย	ปาน กลาง	มาก	
2.1.5 การติดต่ออย่างไม่เป็นทางการ					e216
2.1.6 อื่นๆ ระบุ.....					e217
2.2 การส่งเสริมโดยกลุ่มบุคคล					
2.2.1 การประชุมกลุ่ม					e221
2.2.2 การฝึกอบรม					e222
2.2.3 การสาธิต					e223
2.2.4 การศึกษาดูงานนอกสถานที่					e224
2.2.5 อื่นๆ ระบุ.....					e225
2.3 การส่งเสริมแบบมวลชน					
2.3.1 เอกสาร/สิ่งพิมพ์เพื่อเผยแพร่					e231
2.3.2 ภาพโฆษณา หรือ โปสเตอร์					e232
2.3.3 หนังสือพิมพ์					e233
2.3.4 วิทยุกระจายเสียง					e234
2.3.5 วิทยุโทรทัศน์					e235
2.3.6 ซีดี/ดีวีดี					e236
2.3.7 การจัดนิทรรศการ					e237
2.3.8 อื่นๆ ระบุ.....					e238
3 ระบบการส่งเสริม/การสนับสนุนการดำเนินงาน ของศูนย์จัดการพืชชุมชน					
3.1 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีความรู้ ความสามารถด้านการจัดการศัตรูพืชอย่าง แท้จริง เพื่อเป็นพี่เลี้ยงของศูนย์จัดการ ศัตรูพืชชุมชน					e31

ประเด็นความต้องการ	ระดับความต้องการ				
	ไม่ ต้องการ	น้อย	ปาน กลาง	มาก	
3.2 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เยี่ยมเยียน ร่วม ดำเนินกิจกรรมศูนย์ฯ อย่างเป็นรูปธรรม และสม่ำเสมอ					e32
3.3 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจัดให้มีกิจกรรม ประชุม อบรม สาธิต ศึกษาดูงาน ให้ สอดคล้องกับฤดูกาลผลิต					e33
3.4 การถ่ายทอดความรู้อย่างต่อเนื่อง สร้าง วิทยากร และพัฒนาขีดความสามารถของ วิทยากรในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน					e34
3.5 การวางแผนการดำเนินงาน โครงการกับศูนย์ จัดการศัตรูพืชชุมชน ด้วยการวางแผนจาก ล่างขึ้นสู่ข้างบน เพื่อให้สมาชิกศูนย์ฯ เข้า มีส่วนร่วมมากขึ้น					e35
3.6 องค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการศัตรูพืช โดย แลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการศัตรูพืชแบบมี ส่วนร่วม การฝึกอบรม การสาธิต และ การศึกษาดูงาน					e36
3.7 เทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสม เข้าถึงได้ ง่าย ในการแจ้งเตือนการระบาดของศัตรูพืช ซึ่งจะสามารถแจ้งเตือนให้เกษตรกรรับรู้ ข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว					e37
3.8 งบประมาณ/วัสดุ/อุปกรณ์ที่จำเป็นในการ ดำเนินกิจกรรมของศูนย์จัดการศัตรูพืช ชุมชน					e38

ประเด็นความต้องการ	ระดับความต้องการ				
	ไม่ ต้องการ	น้อย	ปาน กลาง	มาก	
3.9 การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดหาวิทยากรถ่ายทอดความรู้ด้านต่างๆ ตามที่สมาชิกศูนย์ฯ สนใจ					e39
3.1.0 อื่นๆ ระบุ.....					e310

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

1.
2.
3.
4.
5.

ขอขอบคุณที่ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการวิจัยครั้งนี้

ภาคผนวก ข

รายชื่อศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดราชบุรี

รายชื่อศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดราชบุรี

ที่	ที่ตั้ง (บ้านเลขที่, หมู่, ตำบล, อำเภอ)	ชื่อประธาน	ชนิดพืชหลัก
1	หมู่ 3 ต.แก้มอัน อ.จอมบึง	นายสมศักดิ์ แก้วมณีทอง	อ้อย
2	107/1 หมู่ 6 ต.แก้มอัน อ.จอมบึง	นายขวัญชัย หมั่นจจร	ผลไม้
3	47 หมู่ 6 ต.จอมบึง อ.จอมบึง	นางภาวนา เพ็ชรน้อย	ข้าว
4	หมู่ 5 ต.ด่านทับตะโก อ.จอมบึง	นายธนชัย วงษ์เนตร	อ้อย
5	59 หมู่ 5 ต.เบิกไพร อ.จอมบึง	นายไพฑูรย์ ศรีสงคราม	มันสำปะหลัง
6	59 หมู่ 2 ต.ปากช่อง อ.จอมบึง	นายอนุรักษ์ ทองชมภูนุช	ข้าว
7	18 หมู่ 3 ต.ปากช่อง อ.จอมบึง	นายไพโรจน์ พวงศิริ	ข้าว
8	16 หมู่ 9 ต.ปากช่อง อ.จอมบึง	นางสุพัฒน์ รอดเคราะห์	ข้าว
9	84 หมู่ 10 ต.ปากช่อง อ.จอมบึง	นายวันเพ็ญ ศิริพิน	มันสำปะหลัง
10	หมู่ 4 ต.รางบัว อ.จอมบึง	นายสนิท กองแก้ว	ผัก
11	3 หมู่ 13 ต.รางบัว อ.จอมบึง	นายอานนท์ ถ้ำแก้ว	ไม้ผล
12	71 หมู่ 3 ต.ดอนไผ่ อ.ดำเนินสะดวก	นายอำนาจ พานะมัย	มะพร้าว
13	หมู่ 2 ต.ขุนพิทักษ์ อ.ดำเนินสะดวก	นายณรงค์ มาพวง	ผลไม้
14	หมู่ 9 ต.ดอนกรวย อ.ดำเนินสะดวก	นายสมนึก บุปผาสวรรณ	ผลไม้
15	หมู่ 7 ต.ดอนกรวย อ.ดำเนินสะดวก	นายวิสารท วิโรจน์ยะกุล	ผลไม้
16	หมู่ 5 ต.ดอนคลัง อ.ดำเนินสะดวก	นายรังสรรค์ นิ่มนวล	ผลไม้
17	71 หมู่ 3 ต.ดอนไผ่ อ.ดำเนินสะดวก	นายประดิษฐ์ อุดมแดงอร่าม	ผลไม้
18	206 หมู่ 6 ต.ตาหลวง อ.ดำเนินฯ	นายวัชระ พงษ์ประสิทธิ์	มะพร้าว
19	93 หมู่ 3 ต.ท่าคันอ อ.ดำเนินสะดวก	นายไพฑูรย์ ครอบทรัพย์สัน	ผลไม้
20	หมู่ 1 ต.บัวงาม อ.ดำเนินสะดวก	นายวิโรจน์ วัฒนอุดมสุข	ผลไม้
21	99 หมู่ 5 ต.บัวงาม อ.ดำเนินสะดวก	นายทองมาก ผึ้งพันธ์	ข้าว
22	297 หมู่ 4 ต.บ้านไร่ อ.ดำเนินสะดวก	นายพนมไพโร ทรงแสนติวรกุล	ผลไม้
23	98 หมู่ 4 ต.ประสาทสิทธิ์ อ.ดำเนินฯ	นายบุญชัย ฌดินิ	ผลไม้
24	หมู่ 6 ต.ประสาทสิทธิ์ อ.ดำเนินฯ	น.ส.วิญญา สอยเหลือง	ผลไม้
25	หมู่ 4 ต.แพงพวย อ.ดำเนินสะดวก	นายประสงค์ ศรีสุข	ผลไม้

ที่	ที่ตั้ง (บ้านเลขที่, หมู่, ตำบล, อำเภอ)	ชื่อประธาน	ชนิดพืชหลัก
26	52 หมู่ 10 ต.แพงพวย อ.ดำเนินฯ	นายสมบัติ ไทสนธิ	มะพร้าว
27	314 หมู่ 12 ต.แพงพวย อ.ดำเนินฯ	นายปรีชา เจตยวรรณ	มะพร้าว
28	79 หมู่ 3 ต.ศรีสุราษฎร์ อ.ดำเนินฯ	นายชัชวาล อุ่นเจริญ	ผลไม้
29	หมู่ 3 ต.คอนคา อ.บางแพ	นายจรัญ อรุณศิริวัฒน์	ผลไม้
30	ต.คอนคา อ.บางแพ		
31	96 หมู่ 9 ต.โพหัก อ.บางแพ	นายบุญหลง ประเสริฐศักดิ์	ข้าว
32	92 หมู่ 7 ต.วังเย็น อ.บางแพ	นายอนุรักษ์ จำปาศรี	ข้าว
33	หมู่ 10 ต.บ้านคา อ.บ้านคา	นายสำเนา เทพสวัสดิ์	มันฯ/ผัก
34	65 หมู่ 6 ต.บ้านบึง อ.บ้านคา	นายจำแลง จันเอียด	พืชผัก
35	53 หมู่ 6 ต.เขาขลุ่ย อ.บ้านโป่ง	นายประมวล นันกา	ข้าว
36	หมู่ 8 ต.เขาขลุ่ย อ.บ้านโป่ง	นายโอภาส เสลาคุณ	มันสำปะหลัง
37	หมู่ 7 ต.คู้งพยอม อ.บ้านโป่ง	นายโกศล วงษ์อัยรา	ข้าว
38	หมู่ 13 ต.คู้งพยอม อ.บ้านโป่ง	นางเดือนเพ็ญ พุ่มแย้ม	ข้าว
39	หมู่ 3 ต.คอนกระเบื้อง อ.บ้านโป่ง	นายประภพ ว่องวัฒนศิริ	ผัก
40	76 หมู่ 5 ต.ท่าผา อ.บ้านโป่ง	นายวัชรินทร์ □ โคตรคำ	ข้าว
41	80 หมู่ 5 ต.นครชุมน์ อ.บ้านโป่ง	นายสุเทพ เสลานนท์	ข้าว
42	หมู่ 4 ต.บ้านม่วง อ.บ้านโป่ง	นายประโยชน์ เสลานนท์	ข้าว
43	หมู่ 11 ต.เบิกไพร อ.บ้านโป่ง	นายทวีป อินทร์จันทร์	ข้าว
44	หมู่ 8 ต.หนองกบ อ.บ้านโป่ง	นายเอื้อ สวัสดิ์จุ่น	ข้าว
45	16 หมู่ 9 ต.หนองปลาหมอ อ.บ้านโป่ง	นางเกษร พุ่มแย้ม	ข้าว
46	หมู่ 15 ต.หนองปลาหมอ อ.บ้านโป่ง	นายสมพล สุชาพจน์	ข้าว
47	หมู่ 9 ต.คอนทราย อ.ปากท่อ	นายพิชิต ทับทิม	ข้าว
48	59 หมู่ 5 ต.ทุ่งหลวง อ.ปากท่อ	นางจิตติรัตน์ วงกลม	ข้าว
49	42 หมู่ 13 ต.ทุ่งหลวง อ.ปากท่อ	นายสุวิทย์ ปั่นสอาด	มะม่วง
50	66 หมู่ 2 ต.บ่อกระดาน อ.ปากท่อ	นายสงคราม นิ่มนวล	ข้าว

ที่	ที่ตั้ง (บ้านเลขที่, หมู่, ตำบล, อำเภอ)	ชื่อประธาน	ชนิดพืชหลัก
51	20 หมู่ 4 ต.ป่าไถ่ อ.ปากท่อ	นายแสวง ทรงแสง	ข้าว
52	หมู่ 1 ต.วังมะนาว อ.ปากท่อ	นางสายทอง มาลัยมาลัย	ข้าว
53	34 หมู่ 1 ต.หนองกระทุ่ม อ.ปากท่อ	นายพยุง ชาติฉุน	ข้าว
54	103 หมู่ 2 ต.ห้วยยาง โทณ อ.ปากท่อ	นายสุวัฒน์ เออทอ	ข้าว
55	หมู่ 6 ต.อ่างหิน อ.ปากท่อ	นายประมาธ ขาวสะอาด	มันสำปะหลัง
56	ต.เขาชะงุ้ม อ.โพธาราม	นายมาแวน คำดี	ข้าว
57	98/2 หมู่ 5 ต.เขาชะงุ้ม อ.โพธาราม	นายกุลนิศา เสนาหลัก	ข้าว
58	99/1 หมู่ 5 ต.คลองตากต อ.โพธาราม	นายวสันตชาย คงเพิ่ม	ข้าว
59	22/2 หมู่ 4 ต.ชำแระ อ.โพธาราม	นายชำนาญ หลวงพันเทา	ข้าว
60	226 หมู่ 6 ต.ชำแระ อ.โพธาราม	นายสังวาลย์ เกิดเทวา	ข้าว
61	2/2 หมู่ 6 ต.เตาปูน อ.โพธาราม	นายสุนทร องค์กร์อาด	ข้าว
62	57 หมู่ 8 ต.ท่าชุมพล อ.โพธาราม	นายสมบุรณ์ แป้นก๊ัด	ข้าว
63	30 หมู่ 5 ต.ธรรมเสน อ.โพธาราม	นายโกมล พุกำเนิด	ข้าว
64	35/3 หมู่ 3 ต.นางแก้ว อ.โพธาราม	นายอนงค์ เนียมขันธุ์	ข้าว
65	59 หมู่ 7 ต.นางแก้ว อ.โพธาราม	นายกิตติภัก บัญคุ้ม	ข้าว
66	10/1 หมู่ 1 ต.บางโตนด อ.โพธาราม	นายอำนาจ วงศ์แก้ว	ข้าว
67	1/5 หมู่ 5 ต.บางโตนด อ.โพธาราม	นายสมบัติ สุขสว่าง	ผลไม้
68	หมู่ 10 ต.บ้านสิงห์ อ.โพธาราม	นายวสันต์ จันทศร	ผัก
69	73 หมู่ 3 ต.หนองกวาง อ.โพธาราม	นายจรัญ เกาสังข์	มันสำปะหลัง
70	หมู่ 3 ต.เขาแร้ง อ.เมือง	นายทวีเดช แสงทอง	ข้าว
71	115 หมู่ 7 ต.คิ่งน้ำวน อ.เมือง	นายบุญยงค์ เริ่มเสริมสุข	มะพร้าว
72	81/1 หมู่ 10 ต.คูบัว อ.เมือง	นายตรีพล อารมณ์ชื่น	ข้าว
73	20 หมู่ 13 ต.คูบัว อ.เมือง	นายอรุณ รักตระกา	ข้าว
74	30/1 หมู่ 14 ต.คูบัว อ.เมือง	นางบุญนำ องคเชษฐ	ข้าว
75	หมู่ 3 ต.เจดีย์หัก อ.เมือง	นายสุริยะ เรไรร้อง	ข้าว

ที่	ที่ตั้ง (บ้านเลขที่, หมู่, ตำบล, อำเภอ)	ชื่อประธาน	ชนิดพืชหลัก
76	หมู่ 6 ต.เจดีย์หัก อ.เมือง	นายวลิต เจริญสมบัติ	ข้าว
77	หมู่ 7 ต.คอนตะโก อ.เมือง	นายวีระ จันทรแรม	พืชผัก
78	35/1 หมู่ 4 ต.คอนแร่ อ.เมือง	นส.สิริรัตน์ ชุนประวัตติ	ข้าว
79	66 หมู่ 6 ต.น้ำพุ อ.เมือง	นายลิขิต บุญแก้ว	มันสำปะหลัง
80	หมู่ 2 ต.บางป่า อ.เมือง	นายวิจิตร พันภัย	มะพร้าว
81	88 หมู่ 4 ต.บ้านไร่ อ.เมือง	นายยุทธ ตันกิตติคุณ	ผลไม้
82	หมู่ 6 ต.พิบูลทอง อ.เมือง	นางสุนทรีย์ เกตุเต็ม	ข้าว
83	หมู่ 8 ต.ห้วยไผ่ อ.เมือง	นางธัญพร หน่อทองคำ	ข้าว
84	159 หมู่ 10 ต.หินกอง อ.เมือง	นายสุชาติ จูนิารถ	มันสำปะหลัง
85	55 หมู่ 10 ต.เกาะศาลพระ อ.วัดเพลง	นายไพโรจน์ พจนาน	มะพร้าว
86	หมู่ 2 ต.ท่าเคย อ.สวนผึ้ง	นางศิริลักษณ์ พุ่มศรีนิล	มันสำปะหลัง
87	หมู่ 4 ต.ป่าหยา อ.สวนผึ้ง	นายสมศักดิ์ เหลืองอร่าม	ผัก
88	หมู่ 4 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง	นายวรเทพ ยิ่งสุข	มันสำปะหลัง
89	หมู่ 5 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง	นายอำมร สวายนาม	ผัก

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	ว่าที่ร้อยโททองสา ทองหนองยาง
วัน เดือน ปีเกิด	5 มีนาคม 2525
สถานที่เกิด	จังหวัดอุดรธานี
ประวัติการศึกษา	วท.บ.(วนศาสตร์), ศศ.บ.(สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2549
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเกษตรจังหวัดราชบุรี
ตำแหน่ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ระดับปฏิบัติการ

